

**T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**GÜZEL SANATLAR LİSESİ 9. SINIF PERSPEKTİF
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ (MANİSA İLİ ÖRNEĞİ)**

Şahin ARTUVAN

Denizli / 2019

T.C.
PAMUKKALE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
RESİM-İŞ EĞİTİMİ BİLİM DALI

GÜZEL SANATLAR LİSESİ 9. SINIF PERSPEKTİF
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM
ÖNERİLERİ (MANİSA İLİ ÖRNEĞİ)

Şahin ARTUVAN

Danışman

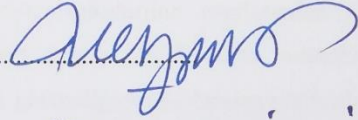
Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

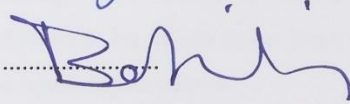
Bu çalışma, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı'nda jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

İmza

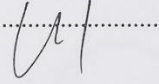
Başkan: Doç. Dr. Nuray MAMUR

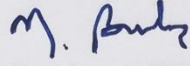
Üye : Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE (Danışman)

Üye : Dr. Öğr. Üyesi Hatice Nilüfer SÜZEN

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Yönetim Kurulu'nun 10./07/2019 tarih ve 29/10 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Prof. Dr. Mustafa BULUŞ

Enstitü Müdürü

ETİK BEYANNAMESİ

Pamukkale Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nün yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içindeki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda ilgili eserlere bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu; atıfta bulunduğum eserlerin tümünü kaynak olarak gösterdiğimi; kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı; bu tezin herhangi bir bölümünü bu üniversitede veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunmadığımı beyan ederim.

Şahin ALTUNVAN

İmza

Adı Soyadı

TEŞEKKÜR

Araştırma s¼recinde öncelikle akademik desteği ve katkılarını hiçbir zaman esirgemeyen tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE 'ye çok teşekkür ederim. Değerli görüş ve önerileri ile araştırmama önemli katkılar sağlayan Doç.Dr. Nuray MAMUR'a, Dr. Öğr. Uyesi Safi Avcı'ya, Doç.Dr Feryal Beykal ORHUN'a ve Resim –iş Eğitimi Anabilim dalı akademik personeline gösterdikleri ilgi ve anlayış için teşekkürlerimi sunarım. Çalışma esnasında ankete katılarak değerli görüşlerini paylaşan değerli öğrencilere teşekkürü bir borç bilirim. Ayrıca eğitimim süresince bana destek olan sevgi ve hoşgörülerini hiçbir zaman esirgemeyen eşim Havva ARTUVAN'a ve çocuklarıma sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Şahin ARTUVAN-2019

ÖZET

GÜZEL SANATLAR LİSESİ 9. SINIF PERSPEKTİF

ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

(MANİSA İLİ ÖRNEĞİ)

ARTUVAN, Şahin

Yüksek Lisans Tezi, Güzel Sanatlar ABD Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Tez

Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE

Mayıs 2019, 111 Sayfa

Bu araştırmanın amacı, Temel sanat eğitimi dersinde perspektif öğretimine ilişkin temel kurallardan yararlanarak, öğrencilerin üç boyutlu mekân ve çevre algısının iki boyutlu düzlem üzerine aktarılmasında (çizilmesinde) karşılaşılan sorunları belirlemek ve çözüm önerileri getirerek gerek bilişsel gerekse devinişsel anlamda sanatsal öğrenme sürecine katkı sağlamaktır. Nitel araştırma yöntemi ile yapılandırılmış deneysel modellenmiş bir çalışmadır. Öntest-sontest modeli deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında görüşme, gözlem, belge (doküman) incelemesi, mecaz yoluyla görüş alma araçlarından yararlanılmıştır. Temel kavramlara ilişkin öğrenci görüşleri alınmış, deney ve kontrol grubu karşılaştırmaları yapılarak analiz edilmiştir. Belge inceleme kapsamında öğrenci çalışmaları hata oranı bakımından uzmanlarca değerlendirilmiştir. Uygulama sonunda mecaz yoluyla deney grubu öğrenci görüşleri yeniden alınmış ve içerik analizi yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı ve kolay erişilebilir örnekleme yoluyla, 2018-2019 eğitim öğretim yılı 1. Döneminde Manisa ili Yunus Emre ilçesinde bulunan Manisa Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) 9. Sınıf Temel Sanat Eğitimi alan öğrencilerden seçilmiştir. Deney grubu sınıfında 10, kontrol grubu sınıfında 10 olmak üzere toplamda 20 öğrenci çalışma grubu oluşturmaktadır. Araştırma verileri; içerik analizi ile çözümlenmiştir. Temel Sanat Eğitimi (TSE) dersinde perspektif konusu ADDIE öğretim tasarımı yaklaşımı ile yeniden programlanmış ve deney grubunda uygulanmıştır. Buna göre, araştırmanın bulgularına ve sonuçlarına bakıldığında; perspektif çizim öğretiminde, hata yapma oranı, kavramların anlaşılması, program kazanımlarının karşılık bulması bakımından deney grubu lehine bir sonuç çıkmaktadır. Deney grubu öğrencilerinin yapılan etkinliklerle ilgili görüşleri olumludur ve gözlemler bu

durumu desteklemektedir. Perspektif öğretiminde materyal kullanımı ve benzeri yeni yaklaşımlar geliştirmenin geleneksel öğretim yaklaşımlarına göre daha verimli ve etkili olduğu görülmüştür. Buna göre, perspektif öğretiminin temel sanat eğitimi dersinden bağımsız olarak okutulması, yeni yaklaşımlar ve materyal kullanımını destekleyen öğretim programı geliştirilmesi, öğrenci çalışmalarının mutlaka toplu olarak kritik edilerek imgesel algı ve tasarım becerilerinin geliştirilmesi ve diğer sanat disiplinleriyle ilişki kurulması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: ADDIE öğretim yöntemi, derinlik algısı, temel tasarım eğitimi, görsel sanatlar eğitimi, derinlik, perspektif çizim,

ABSTRACT

PROBLEMS FACED IN THE 9TH-GRADE PERSPECTIVE EDUCATION OF FINE ARTS HIGH SCHOOL AND THE SOLUTION PROPOSALS (MANISA EXAMPLE)

ARTUVAN, Şahin

Master Thesis, Department of Fine Arts, Department of Painting-Craft Training

Thesis Supervisor: Assist. Prof. Dr. Bekir İNCE

May 2019, 111 Pages

The purpose of this research is to determine the problems encountered in the transfer (drawing) of students' perception of three-dimensional space and environment on the two-dimensional plane by using the basic rules of perspective teaching in the Basic Art Education course and to propose solutions and to contribute to the artistic learning process in both cognitive and psychomotor sense. This is an experimental modeled study structured with the qualitative research method. The pretest-posttest model was applied to experimental and control groups. Data were collected through interview, observation, document review and metaphor. Students' opinions about basic concepts were taken and analyzed by comparing experimental and control groups. Within the scope of document review, students' studies were evaluated by experts in terms of error rate. At the end of the practice, the opinions of the students in the experimental group were retaken through metaphor and content analysis was conducted. The study group of the research was selected from the students receiving Basic Arts Education in 9th Grade of Manisa Fine Arts High School (GSL) in Manisa Yunus Emre district during the 1st semester of 2018-2019 academic year through purposive and easily accessible sampling method. The study group consisted of 20 students, 10 in the experimental group and 10 in the control group. The research data were analyzed via the content analysis. In the Basic Art Education (TSE) class, the subject of perspective was reprogrammed with ADDIE education design approach and was applied to the study group. Accordingly, when the findings and results of the research are examined, a result is found in favor of the experimental group in terms of error making rate, understanding of concepts and program achievements regarding teaching of perspective drawing. The opinions of the students in the experimental group about the activities are positive and the observations

support this situation. It is seen that the use of materials and other similar approaches in perspective teaching are more efficient and effective than traditional teaching approaches. Accordingly, it is recommended that perspective teaching should be taught independently from the basic art education course, developing a curriculum that supports the use of new approaches and materials, collectively criticizing student studies and developing imaginative perception and design skills, and establishing relations with other art disciplines.

Keywords: ADDIE teaching method, depth perception, basic design education, visual arts education, depth, perspective drawing,

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI	iii
ETİK BEYANNAMESİ	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET	vi
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xiv
GÖRSELLER LİSTESİ.....	xv
SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ	xvi
BİRİNCİ BÖLÜM GİRİŞ.....	1
1.1. Problem Durum	2
1.1.1. Problem Cümlesi.....	3
1.1.2. Alt Problemler.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5
1.5. Sayıtlılar	5
1.6. Tanımlar	6
İKİNCİ BÖLÜM KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
2.1. Kuramsal Çerçeve	8
2.1.1. Öğretim Tasarımı ve Addie Yaklaşımı	8
2.1.2. Görsel Algılama	10
2.1.3. Sanat Eğitimi	14
2.1.4. Sanat Öğretiminde karşılaşılan Sorunlar.....	14
2.1.5. 14-15 yaş Çocuğun Sanatsal gelişimi.....	14
2.1.6. Güzel Sanatlar Liseleri	15
2.1.7. Güzel Sanatlar Liselerinin Amaçları	15
2.1.8. Perspektif Resmin Tarihi	18
2.1.9. Perspektif Çizimi.....	17
2.2. İlgili Araştırmalar.....	27
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM YÖNTEM	29
3.1. Araştırmanın Modeli	29
3.2. Çalışma Grubu	29
3.3. Veri Toplama Araçları	30

3.5. Verilerin Analizi	36
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM BULGULAR ve YORUM	38
4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	38
4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular	51
4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	59
4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular	62
BEŞİNCİ BÖLÜM TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	64
KAYNAKÇA	72
EKLER.....	76
Ek 1. Görüşme Formu Örneği.....	76
Ek 2. Öğretmen Gözlem Formu Dolu Örneği.....	79
Ek 3. Araştırma Süreci Fotoğrafları	80
Ek 4. Perspektif Sunu Çalışma Yaprakları.....	84
Ek 5. Araştırma İzin Belgesi	89
Ek 6. Öğrenci Bilgi Formu Örneği	90
Ek 7. Günlük Ders Planı Örneği	91
Ek8. Öğretim Materyali Perspektif Dersi kazanım ve Metafor Formu Örneği	93
Ek 9. Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Formu	94
Ek 10. Deney/Kontrol Grubu Uygulama Öncesi Çalışma: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalaması Tablosu.....	95
Ek 11. Deney/Kontrol Grubu Uygulama Sonrası Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Tablosu.....	95
Ek 12. Deney / Kontrol Grubu Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi İçin Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalamaları Tablosu.....	95
Ek 13. Deney/Kontrol Grubu Uygulama Öncesi Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu.....	96
Ek 14. Deney/Kontrol Uygulama Sonrası Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu.....	96
ÖZGEÇMİŞ.....	98

TABLULAR LİSTESİ

Tablo 3.1. <i>Perspektif Öğretiminde Öğretim Materyali Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüş Formu</i>	30
Tablo 3.2. <i>Metafor Bilgi Alma Formu Örneği</i>	31
Tablo 3.3. <i>Gözlem Formu Örneği</i>	31
Tablo4.1. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Perspektif" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	38
Tablo 4.2. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Derinlik" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	39
Tablo 4.3. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Düzlem" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	41
Tablo 4.4. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Hacim" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	42
Tablo 4.5. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Ufuk Çizgisi" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	43
Tablo 4.6. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Hava Perspektifi" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	44
Tablo 4.7. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi "Çizgisel Perspektif" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	45
Tablo 4.8. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Kaçış çizgisi" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	46
Tablo 4.9. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Kaçış noktası" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	47
Tablo 4.10. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Bakış noktası" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	48
Tablo 4.11. <i>Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Mekân" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu</i>	49
Tablo 4.12. <i>Görüş Sayısı Bildirim Grafiği</i>	50
Tablo 4.13. <i>Perspektif Öğretimine İlişkin Kazanım Tablosu</i>	51
Tablo 4.14. <i>Deney Grubu Gözlem Formu Değerlendirme Tablosu</i>	51

Tablo 4.15. Kontrol Grubu Gözlem Formu Değerlendirme Tablosu	52
Tablo 4.16. Deney/Kontrol Grubu Uygulama Öncesi Çalışma: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalaması Tablosu.....	55
Tablo 4.17. Deney/Kontrol Grubu Uygulama Sonrası Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Tablosu.....	56
Tablo 4.18. Deney/ Uygulama Sonrası Çalışma: Çift Kaçışlı Dış Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalaması Tablosu.....	57
Tablo 4.19. Deney/ kontrol grubu Uygulama Öncesi Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman değerlendirme Hata Tespiti Tablosu.....	57
Tablo 4.20. Deney/Kontrol Uygulama Sonrası Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu	59
Tablo 4.21. Deney Grubu Uygulama Öncesi ve Uygulama Sonrası Uzman Değerlendirme tablosu.....	60
Tablo 4.22. Deney ve Kontrol Grubu Uzman Kazanım Puan ve Hata Ortalaması Tablosu	62

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 2.1.</i> ADDİE Dönüşüm Diyagramı.....	10
<i>Şekil 2.2.</i> Perspektif Çeşitleri.....	20
<i>Şekil 2.3.</i> Dikdörtgen Kutunun Bir Kaçış Perspektife Göre Çizimi.....	21
<i>Şekil 2.4.</i> Tek Kaçış Noktalı Perspektife Göre Dikdörtgen Prizmanın Farklı Açılardan Çizimi.....	22
<i>Şekil 2.5.</i> Tek Kaçış Noktalı Perspektife Göre Masa Çizimi.....	22
<i>Şekil 2.6.</i> İki Noktalı Perspektife Göre Masa ve Dikdörtgen Prizma Çizimi.....	23
<i>Şekil 2.7.</i> Dikdörtgen Prizmanın Ufuk Çizgisinin, Farklı Bakış Noktalarına Göre Çizimi.....	24
<i>Şekil 2.8.</i> Üç Kaçış Noktalı Perspektif Çizimi.....	24

GÖRSELLER LİSTESİ

<i>Görsel 2.1.</i> Masaccio, Çarmıhta İsa, Meryem, Aziz Yahya ve Bağışçılar.....	16
<i>Görsel 2.2.</i> Eyck,J. V. (1432). GhentAltarpiece [Resim]. Ahşap üzerine yağlı boya.....	18
<i>Görsel 2.3.</i> Paralel Perspektif.....	20
<i>Görsel 2.4.</i> İç Mekân (koridor) Çizimi. [Fotoğraf].....	23
<i>Görsel 2.5.</i> Üç Kaçış Noktalı Perspektif.....	25
<i>Görsel 2.6.</i> Hava Perspektifi” Bir Değirmen ile Pastoral Peyzaj”, [Resim].....	26
<i>Görsel 2.7.</i> Hava Perspektifi (Claude Lorraine Gün Batımında Liman.....	26
<i>Görsel 2.8.</i> Hava (atmosferik) Perspektif	26
<i>Görsel 4.1.</i> Deney Grubu Uygulama Öncesi İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	53
<i>Görsel 4.2.</i> Kontrol Grubu Uygulama Öncesi İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	54
<i>Görsel 4.3.</i> Deney Grubu Uygulama Sonrası İç Mekân Perspektif Çizimi Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	54
<i>Görsel 4.4.</i> Kontrol Grubu Uygulama Sonrası İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	55
<i>Görsel 4.5.</i> Deney Grubu Dış Mekân Perspektif Çizimi En Düşük ve En Yüksek Puan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	58
<i>Görsel 4.6.</i> Kontrol Grubu Dış Mekân Perspektif En Düşük ve En Yüksek Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim].....	58

SİMGE VE KISALTMALAR DİZİNİ

Bk. Bakınız

ADDİE: Analysis, Design, Development, Implement, Evaluation

GSL: Güzel Sanatlar Lisesi

KG: Kontrol Grubu

DG: Deney Grubu

TSE: Temel Sanat Eğitimi

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

TTKB: Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

Bu bölümde, problem durumuna, problem cümlesine, alt problemlere, araştırmanın amacına, önemine, sınırlılıklarına, sayıltılarına ve perspektif konusuna ilişkin tanımlara yer verilmiştir.

GİRİŞ

Eğitim alanında gelişen ve değişen yeni yaklaşımlar sanat eğitiminde uygulanan eğitim ve öğretim yöntemlerinin sorgulanıp yeri geldiğinde geliştirilmesini zorunlu hale getirmektedir. Teknolojinin hızla geliştiği ve toplumsal yaşamı etkilediği günümüzde eğitim sisteminin de bu gelişmelerden etkilenmemesi mümkün değildir.

Sanatçının ve sanat eğitimcinin değişen ve gelişen dünyaya karşı sorumlulukları vardır. Bu anlamda eğitim ve kültür alanında değişen dünyaya karşı kendini güncelleyip çağdaş eğitim yöntemlerini ve yaklaşımlarını öğrenmesi beklenir. Günümüzde sanat ve tasarım eğitiminde anahtar kelime yaratıcılıktır. Yaratıcı bireyler yetiştirmenin koşulu ise uygun öğretim ortamlarında özgürlüğü ve özgünlüğü öne çıkarmaktır.

Bu noktada sanat eğitimcilerine büyük sorumluluklar düşmekte, sanat eğitimi alan öğrencilerinin bilişsel ve devinişsel yönlerinin geliştirildiği yaratıcılığı ön planda tutulduğu çağdaş ve yeni eğitim yöntemleri bilinmeli ve uygulanmalıdır. Çocuğun çizgisel gelişim basamağı dikkate alındığında perspektif öğretimi kritik bir konudur. Yaşa bağlı olarak derinlik algısının gelişimi değişkenlik gösterebilmektedir. Öğrencilerden öncelikle çevrelerini yazılı ve sözlü olarak betimleyebilmeleri beklenmelidir. Ortaokuldan liseye ve üniversitelerin sanat eğitimi bölümlerine kadar uzanan öğretim süreçlerinde yer alan perspektif öğretimi konusunda karşılaşılan üç boyutlu mekân-çevre algısını, iki boyutlu düzlem üzerine iz düşünüm olarak aktarılmasında çeşitli sorunların olduğu görülmektedir.

Yerinde geliştirme ve iyileştirmeye dayalı öntest-sontest yaklaşımıyla, güzel sanatlar liseleri (GSL) 9. sınıf resim bölümü öğrencilerinin Temel sanat Eğitimi (TSE) dersi yıllık planında yer alan perspektif konusunu öğrenirken yaşadıkları sorunları tespit ederek, yerinde müdahalelerle geliştirme ve iyileştirme hedeflenmiştir. Burada varsayımsal durum, (GSL) öğrencilerinin belli düzeyde çizebilme yeterliklerinin olmasıdır. Bu itibarla, yaşanan deneyimler ve elde edilen kazanımlar benzer sorunları yaşayan tüm sanat eğitimcileri ve araştırmacılarla rehberlik edecektir.

Birey, ancak yaşamında oluşan değişimler ve bu değişimlere ayak uydurarak öğrenmektedir. Öğrenme yaklaşımları da hangi koşullar altında daha verimli bir şekilde

Öğrenmeyi amaçlamaktadır. Öğrenme teknolojisi uygulayarak öğrenme ile ilgili problemlerin çözümüne odaklı yeni materyaller geliştirerek öğrenme sürecini olumlu etkileyebilir, öğrencilerin öğrenme hızını artırarak perspektif eğitimini daha zevkli ve ilgi çekici hale getirilebilir.

Türkçe alan yazın tarandığında lise düzeyi alt yaş gruplarında perspektif algısı ve çizimine ilişkin araştırmaların yeterli düzeyde olmadığı görülmüştür. Uzun yıllara dayanan öğretmen ve akademisyen gözlemleri de göstermektedir ki; perspektif öğretimi uygulamalarında belirgin sorunlar bulunmaktadır. Bundan dolayı bu araştırmanın alana hizmet edebileceği varsayılmıştır.

1.1. Problem Durum

İlki 1989 tarihinde İstanbul da açılan (GSL) kuruluş amacı öğrencilerin güzel sanatlar alanında ilgi ve kabiliyetleri doğrultusunda eğitim ve öğretim görmesi, özel yetenek gerektiren, müzik ve resim alanlarında araştırmacılığa yönelmelerini, kabiliyetleri doğrultusunda yorum ve uygulamalar yapabilen, yaratıcı, üretken kişiler olarak yetişmelerini milli ve milletlerarası sanat yapıtlarını tanımalarını ve yorumlamalarını sağlamak olarak belirlenmiştir (MEB, 2009). GSL'nin öğretim süreci dört yıl olup; Her yıl GSL yönetmeliğine istinaden 9. Sınıflarda okutulmak üzere yetenek sınavıyla 30 (otuz) öğrenci resim bölümüne alınır. GSL'nin eğitim programı içinde kültür ve sanat dersleri yer almaktadır. Bu alana ilişkin 9, 10, 11, 12. Sınıflarında okutulan alan sanat dersleri: Desen, İki Boyutlu Sanat Atölye, Üç Boyutlu Sanat Atölye, Temel Sanat Eğitimi, İmgesel resim'dir.

Resim bölümlerinde Perspektif öğretimi tüm atölye uygulama dersleri için kritik öneme sahiptir. Bu sebeple erken dönemde, 9. sınıf temel sanat eğitimi dersi içinde verilmesi öngörülmüştür. Bu kapsamda 9.sınıf TSE dersi programında işlenmek üzere 20 ders saati olarak belirlenmiştir.

Bir üst sınıf atölye uygulama dersleri için perspektifle ilgili hazırbulunuşluk düzeyinin yetersiz olması, öğrencilerin resim ve grafik tasarım çalışmalarına ve aynı zamanda teknik anlamda, uzam-mekân tasarımı konusundaki yetersizlikler imgesel çalışmalara yansımaktadır. Genellikle, bakış noktası, ufuk çizgisi, resim düzlemi ve yer düzlemi kavramlarını karıştırabilmektedir. Fizyolojik görme ve görsel algılama doğrudan

perspektifi ilgilendirmesine karşın, bu konuların müfredatta yer almaması ve bilgilendirme yapılmaması perspektif öğretimi olumsuz etkilediği söylenebilir. Bundan dolayı, bu araştırma, güzel sanatlar eğitimi alan ergen bireylerin perspektif çizim yapmada yaşadıkları sorunları tespit ederek, süreçte çözüm önerileri sunmaya odaklanmıştır.

1.1.1. Problem Cümlesi

Güzel Sanatlar Lisesi (GSL) 9. Sınıf perspektif öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri (Manisa ili örneği) nelerdir?

1.1.2. Alt Problemler

1. GSL 9. sınıf öğrencilerinin perspektife ilişkin görüşleri nelerdir?
2. GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaştıkları güçlükler (sorunlar) nelerdir?
3. Perspektife özgü öğretim materyali kullanmanın öğrenmeye etkisi nedir ve deney-kontrol grupları arasında farklılık var mıdır?
4. GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çizimleri demografik özelliklerine (cinsiyet, aile gelir durum, ailenin eğitim durumu, ikamet) göre değişkenlik göstermekte midir?

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, perspektif dersine ait temel kurallardan yararlanarak, öğrencilerin üç boyutlu mekân ve çevre algısının, iki boyutlu düzlem üzerine aktarılmasında, tasarım ve resim çizim süreçlerinde karşılaşılan sorunları belirlemek ve çözüm önerileri getirerek gerek bilişsel gerekse devinışsel anlamda başarılı bir şekilde sanatsal çalışmalarına yansımaları sağlamaktır.

Kullanılacak yöntem ve yaklaşımla, öğrencilerin öğrenme hedefleri göz önünde tutularak perspektif öğretimi sorunlarına ilişkin bir öğretim tasarımı modellemesi yapıp, perspektifin katı kurallarının hayal gücüne engel olmasına ve kolay unutulması gibi öğrenmede karşılaşılan zorlukları gidermek, benzer araştırmalara kaynaklık etmek amaçlanmaktadır.

Alt problemlerden hareketle özelde amaçlar

- GSL 9. sınıf öğrencilerinin perspektife ilişkin (kavrama- çizebilme) görüşlerini ve karşılaşılan sorunları saptamak

- Perspektife özgü geliştirilen materyalin öğrenme üzerindeki etkilerini gözlemlemek
 - Öğrencilerin demografik özelliklerin perspektif çizimlerine etkisini saptamak
- Şeklinde ifade edilebilir.

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanoğlu doğumdan ölüme kadar bir çevre içinde yaşar. Bu çevre içerisinde gerek işitsel gerekse görsel uyarılara maruz kalır ve çevresini anlamlandırmada, yorumlamada bu uyarıların büyük önemi vardır. Bu uyarıların en önemlilerinden birisi de görsel uyarılardır. Çevremizde yer alan canlı ve cansız varlıkların büyüklükleri, küçüklükleri, enleri, boyları, uzaklıkları, yakınlıkları bizim o çevreyle ilgili algılarımızı doğal olarak yaşantımızı anlamlandırmayı sağlamaktadır.

Boşlukta yer kaplama gerçeğinin çevresel koşullarla birlikte betimlenmesi ancak perspektif çizim tekniğinin gelişmesi ile sağlanabilmiştir. Nesnenin uzayda kapladığı boşluğu resimde ilk fark eden Rönesans ressamlarından Giotto olmuştur. Giotto resim yaparken uzak-yakın ilişkisine dikkat etmiş nesnelere, uzaklıklarına ve yakınlıklarına göre küçük ya da büyük olması gerektiğini fark etmiştir. Leonardo da Vinci ise hava perspektifini (suffumato) tekniği ile derinliği arttıran resimler yapmıştır (Gönülal, 2009). Burada anlaşılması gereken algılanan mekânın optik bir gerçeklikle çizilmesidir. Bu beklenti özellikle çizgisel gelişim basamağında nesnel gerçekçi düzeye gelmiş ergenler için önemli bir kritere dönüşmektedir. Gerçek dünya ile çizdikleri arasındaki uyumsuzluk pek çok öğrenciyi resim yapmaktan alı koymaktadır. Özellikle sanat eğitimi alan GSL öğrencilerinin perspektif kurallarına ters düşecek resimler yapmaları, yapmış oldukları sanatsal etkinliklerde olumsuz durumlar yaratacağı gibi moral ve motivasyonlarının düşmesine, başarısız olmalarına ya da başarısızlık algısına yol açmaktadır. Perspektifle ilgili kaynaklar tarandığında konuyla ilgili bilgilerin teknik bilginin ötesine geçemediği görülmektedir. Bu araştırmada perspektif ve perspektif kurallarının etkili bir biçimde öğretilmesi ve uygulaması esnasında karşılaşılan sorunların belirlenerek, bunlara ilişkin çözüm önerileri ve yeni yaklaşımlar sunmakta, perspektif konusunun daha anlaşılır ve kalıcı olmasını hedefleyerek, yeni yöntem ve teknikler kazandırarak yapılan bilimsel çalışmalara katkı yapmayı ve görsel sanatlar alanındaki uygulamaya dönük öğretimle ilgili boşluğu doldurması varsayılmaktadır.

Günümüzde dijital teknoloji, sanal gerçeklik (virtual reality) ve artırılmış gerçeklik (augmented reality) başlıkları altında toplanabilecek çeşitli görsel simülasyonlar

sunmaktadır. Nispeten pahalı sayılabilecek bu tür teknolojiler önem derecesine göre çeşitli alan eğitimlerinde kullanılmaktadır. Perspektif öğretimde de önümüzdeki süreçte kullanılabilir önemli olan öğrencinin elindeki yazılımın arka planda hangi kurallara göre çalıştığını bilmesidir.

Özetle, sanat eğitimi alan öğrenciler perspektif dersine ilişkin kazanımlardan olan, çevresindeki nesnelere ve mekânlardaki perspektif görünümünü algılama, perspektif türlerini ayırt etme, derinlik etkisinin oluşumunu gözlemleme, derinlik etkisini gösterme yine bir üst basamak olan Güzel Sanatlar Fakülteleri giriş sınavlarında perspektife dayalı” imgesel tasarım” uygulama çalışmalarının çizdirilmesi vb. gibi kazanımların sağlanması bu araştırmanın önemini ortaya koymaktadır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Bu araştırma,

1. Bu araştırmanın çalışma grubu Manisa ili Millî Eğitim Bakanlığına bağlı Manisa Güzel Sanatlar Lisesinin 2018–2019 öğretim yılı 9. Sınıfların 20 öğrencisi ile sınırlıdır.

2. ADDIE öğretim tasarımı yaklaşımı ile hazırlanmış öğretim etkinlikleri ile sınırlıdır.

3. Perspektif ile ilgili görsel biçimlendirme etkinlikleri ADDIE ile tasarlanan öğretim ile geleneksel öğretimin karşılaştırılması ile sınırlıdır.

4. GSL resim bölümü 9.sınıf öğrencilerinin veri toplama araçlarına verecekleri cevaplarla sınırlıdır.

5. Araştırmacının maddi olanakları ile sınırlıdır.

1.5. Sayıtlar

Realistik (optik) algıya dayalı resimleme kurallarından birisi ve aynı zamanda bir tasarım ilkesi işlevi gören perspektifin üç boyutlu mekân-çevre algısını iki boyutlu düzlem üzerine çizerek aktarılmasında bilişsel ve devinişsel anlamda karşılaşılan çeşitli sorunların olduğu varsayılmaktadır.

Bunlar;

- Hava perspektifi algısı ve uygulamalarında karşılaşılan sorunlar (lekesel dağılım, tonal değer)

- Paralel Perspektif (çizgi) çizimi ve optik yanılsama etkisinin gösterimi
- Konik Perspektif (çizgi) terminolojisinin anlaşılammaması (tek kaçış, ufuk çizgisi, bakış noktası vb.)
- Tek kaçışlı (konik) çizgisel perspektif çizim hataları
- Çift Kaçışlı ve üç kaçışlı perspektifte algı ve çizim hataları
- Derinlik algısı, uzak- (yakın ilişkisi algısı) sorunları şeklinde özetlenebilir.

Araştırma kapsamında Manisa İli Milli eğitim Müdürlüğüne Bağlı Güzel Sanatlar Lisesin de öğrenim gören öğrencilerin değişkenler dışındaki etkenlerden eşit oranda etkilenecekleri varsayılacaktır.

1.6. Tanımlar

Öğretim Tasarımı ve ADDIE (Analysis, Design, Development, Implement, Evaluation) Yaklaşımı: ADDIE'nin açılımı, Analiz (Analysis), Tasarım (Design), Geliştirme (Development), Uygulama (Implement) ve Değerlendirme (Evaluation)'dır. ADDIE kendi başına bir model değil, ürün geliştirme yaklaşımıdır (Branch, 2016, s.9). Belli işlem basamakları takip edilerek tasarlanması gerektiren bir yaklaşımdır. Bu modelin en önemli özelliğinden biri de işlem basamakları aşamasında bir önceki aşamanın değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesidir.

Temel Tasarım Eğitimi: Temel tasarım (basic design) sanat eğitiminde sistematik bir başlangıç yapabilmek için ilk kez BAUHAUS okulu tarafından geliştirilmiştir. Görsel sanatların gözlemlenebilen tüm değişkenleri temel tasarım eğitimin bir parçasıdır. Ülkemizde TSE ilk defa 1957 yılında tatbiki güzel sanatlar yüksekokulunda ders programına alınmış daha sonraları Güzel sanatlar fakültelerinde ve GSL'de ortak sanatsal dil oluşturma anlamında ders programlarına eklenmiştir. Sanat eğitimi kurumlarında bir yıl boyunca, birinci sınıflara sanat eğitimine hazırlayıcı nitelikte işlenen bir derstir. Görsel algılamayı ön plana alan tüm duyumlara hitap eden bir derstir. Görme ile düşüncenin birleşmesini amaç edinen bir derstir Atar, (2004).

Hava Perspektifi: Nesnenin gözden uzaklaştıkça, havadaki toz ve gazın etkisiyle taşıdıkları renk değişimi halini belli eden kurallar bütününe hava perspektifi denir (Çağlarca, 1973, s.11).

Yazın tepelik kırsal bir bölgeye gittiyseniz uzaktaki o yeşil tepelerin oldukça mavi göründüğünü muhtemelen fark etmişsinizdir. Ya da mevsim sonbaharsa aslında sarı, kırmızı ve kahverengi olduğunu çok iyi bildiğiniz uzaktaki bir tepe, size, mavimsi-morumsu renkte görüne bilir. İşte bu gördüğünüz şeye, (atmosferik perspektif) yahut havai perspektif denir (Metzger, 2012, s.13).

Uzaktaki cisimlerin kademeli olarak soluklaşması, atmosfer tabakasının kalınlaşmasıyla oluşan filtre etkisi ile açıklanabilir. Ardışık dağ sıraları tipik örnektir.

Kaçan Çizgiler: Görme veya kaçma noktalarından çıkıp, açıları genişleyerek sonsuza kadar uzanan çizgilerdir. (Artut,2006, s.165)

Ufuk Çizgisi: Ufuk düzleminin, resim çizdiğimiz düzlemdeki, yani perspektifi çizdiğimiz kâğıt, tuval veya herhangi bir yüzeydeki çizgisel ifadesine “ ufuk çizgisi” adı verilir (Canbulat, 2014, 23).

Artut (2001)' un, belirttiği gibi “ Göz hizasını esas alan yatay çizgidir. Doğada gök ile denizin birleştiği yer ufuk çizgisi olarak tanımlanır” (Artut, 2001, s.165).

Balcı ve Say'ın da (2002) belirttiği gibi “Teknik bir tanım olarak; cisme bakan kişinin (gözlemcinin) göz hizasından geçtiği farz edilen yatay yüzeyin, düşey olan resim yüzeyini kestiği yatay arakesit çizgisine, denir” (Balcı ve Say, 2002, 89).

Ufuk Düzlemi: Teorik anlamda, yatay olarak gözümüzden geçtiği düşünülen düzleme’ ’ufuk düzlemi” denir (Canbulat, 2014,23).

Yer Düzlemi: Gözlemcinin objeyi, görüntü düzleminde gözlemlediği zemindir (Cıvardı, 2016, 16).

Yer Çizgisi: Yer düzlemi boyunca görüntü düzlemiyle buluşan bir çizgidir (Cıvardı, 2016, 16).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Kuramsal Çerçeve

Bu bölümde, Addie eğitim tasarım modeline göre, Manisa GSL. 9. Sınıf resim öğrencilerinin TSE dersinde karşılaşmış oldukları perspektif konusuyla ilintili kavramlar ve akademik araştırmalar yer almaktadır.

2.1.1. Öğretim Tasarımı ve Addie Yaklaşımı

Büyük karagöz ve Çivi (1994) 'ye göre öğretim; "Belli bir öğretim basamağındaki çeşitli sınıf ve derslerde okutulacak konuları, bunların amaçlarını, her dersin sınıflara göre haftada kaç saat okutulacağını ve öğretim metotlarını, tekniklerini gösteren kılavuzdur" (s.184). Senemoğlu (1998)'ne göre ise; "Öğrenme, çoklu öğretim modellerinin ve araçlarının etkili bir şekilde, bir bütünlük içinde kullanımıyla gelişir" (Senemoğlu,1998, s.387). Eğitim ve öğretime başlanmadan önce yapılması gereken ilk iş eğitim ve öğretimin planlanmasıdır. Eğitim süreci içerisinde planlama yapılırken öğretim aşamasında bir öğretim tasarımı modeli gerekmektedir. Birçok öğeden oluşan, sanat eğitiminde klasik yöntemlerle anlatmak, çağdaş öğretim yöntemlerinden yararlanmamak yapılan sanat eğitimini verimsiz hale getireceği gibi; sanat eğitiminde istenen, istedik davranışların oluşmamasına yol açacaktır. Senemoğlu'nun da belirttiği gibi; "Öğretimin kapsamı öğrencinin beklentilerine cevap verecek, onu amaçlarına ulaştıracak şekilde düzenlenmelidir" (Senemoğlu,1998, s.385). Bilişsel, devinişsel, duyuşsal basamakları içeren Görsel Sanatlar Eğitiminin, geleneksel yöntemlerle tek boyutlu yapılması, öğretiminde istenilen hedefe ulaşmayı bir ölçüde engellemektedir. Alanın kendi olanakları içinde makro ya da mikro ölçekte yapılandırmacı bir yaklaşım benimsenmelidir. Öğretim tasarımı modellerini altı kategoride toplamak olanaklıdır.

Bunlar;

1. Çekirdek modeller
2. Doğrusal modeller
3. Esnek modeller

4. Etkileşimli modeller

5. Sezgisel modeller

6. Bileşik modellerdir (Şimşek,2011, s.66).

Öğretim tasarımı modellerinden biride ADDIE yaklaşımıdır. ADDIE yaklaşımı adından da anlaşılacağı üzere, her harfin eğitim modelinin aşamalarına denk geldiği kısaltmadır. Model beş aşamadan oluşur ve doğrusal süreç işler. Bu beş aşamadan herhangi birinde meydana gelecek aksaklık, yöntemin tümüne yansır. Bunda dolayı ADDIE yöntemi bütünsel incelenmelidir (Fer, S.2015, s, 48).1970’den beri yaklaşık 50 yıllık uygulama alanı bulan bir eğitim modelidir. ‘‘Florida State University Eğitim Teknolojilerin’ ’de ilk uygulama alanı bulmuş ve gelişmiştir. Zamanımızda da güncelliğini koruyarak uygulama alanı bulan bir modeldir (Addie Modeli, 2019).

Şimşek’e göre; ‘‘ADDIE olarak adlandırılan model, çekirdek modellerin en bilinen örneğini oluşturmaktadır’’ (Şimşek,2011, s.67). ADDIE’nin açılımı, Analiz (Analysis), Tasarım (Design), Geliştirme (Development), Uygulama (Implement) ve Değerlendirmedir (Evaluation)’. ADDIE kendi başına bir model değil, ürün geliştirme yaklaşımıdır (Branch, 2016, s.9). Belli işlem basamakları takip edilerek tasarlanması gerektiren bir yaklaşımdır. Bu modelin en önemli özelliğinden biride, işlem basamakları aşamasında bir önceki aşamanın değerlendirilmesi ve gözden geçirilmesidir.

ADDIE’nin yönteminde, Analiz (Analysis), Tasarım (Design), Geliştirme (Development), Uygulama (Implement) ve Değerlendirme (Evaluation)’dir. ADDIE’ e yöntemini incelediğimizde;

Analiz (Analysis): ADDIE yönteminin ilk aşamasını oluşturan analiz aşaması öğrenilecek konunun ne olduğunun tanımlandığı ve üzerinde zaman harcamamız gereken önemli aşamadır. İçeriği oluşturmadan önce yöntemin gereksinimini ne kadar iyi belirlersek eğitimin kalitesi de o oranda etkilenecektir. Bu aşamada problemin çözümüne yönelik 1. İhtiyaç Analizi, 2. Görev analizi, 3. Öğretimsel analiz yapılır (Ocak, 2015 s, 14). Bu aşama sınıf ortamında öğretmenin, önceki öğrenmelerin nasıl öğrenildiği ve daha iyi nasıl geliştirilebileceğinin tasarlandığı aşamadır (Ocak, 2015 s, 45).

Tasarım (design): Bu aşamada öğretim hedefleri yazılmakta, içerik (kapsam) seçimi ve düzenlenmesi yapılmakta, öğretme-öğrenme süreçlerinde kullanılacak stratejiler geliştirilmekte ve ulaşılan sonuçları ölçmeye yönelik araçlar oluşturulmaktadır.

Geliştirme (Development): Bu aşamada öğretme-öğrenme süreçlerinde yararlanılacak gereçler üretilmektedir. Üretilen gereçler içerisinde özellikle eğitimci kılavuzları, iştirakçi materyalleri, destekleyici platformlar, kullanılacak materyaller başta gelmektedir.

Uygulama (Implementation): Bu aşamada tasarımı yapılan öğretim yönteminin uygulamasını etkileyecek parametreler üzerinde çalışılarak gerekli düzenlemeler ve hazırlıklar yapılmaktadır. Özellikle dersliklerin ayarlanması, sınıf ortamının düzenlenmesi, bütçeleme yapılması ve eğitimlerin hizmet içi eğitimi üzerinde durulmaktadır.

Değerlendirme (Evaluation): Bu aşamada taslağı geliştirilen öğretim yönteminin süreç içerisinde karşılaşılabilecek sorunlara yönelik deneme, düzenleme, değerlendirme ve geleceğe yönelik tahminler yapılmaktadır. Böylece, tasarımı yapılan yöntem bütün alanlarıyla birlikte test edilmektedir. ADDIE modelinin her bir evresinin sonuçları, diğer evreler için girdi olmaktadır. Her evresinin sonuna da bulunan değerlendirme süreci, bir sonraki aşamanın onanmasının ve reddedilmesinin kararını oluşturmaktadır.

Şekil 2.1. ADDIE dönüşüm diyagramı

2.1.2. Görsel Algılama

Görme: Görme hayatımızı anlamlandıran önemli algılarımızdan biridir. İnsan dünyaya geldiği andan itibaren görme duyusunu kullanmaya ve dünyayı görme duyusuyla anlamlandırmaya başlar. Görmenin konuşmadan önce gelmesi görme duyusunun hayatımızdaki önemini anlatması bakımından da önemlidir. Sahip olduğumuz en güçlü duyu

olan görme duyusu, diğer duyular ile kıyaslandığında işitme ya da dokunma gibi duyulardan daha güvenilir ve kesin bilgi sağlar. Öyle ki gözlerimiz, tüm vücuttaki alıcıların %70'ine sahiptir (Aktümsek, 2010, s. 133). Görme olayı bireyin gündelik yaşamda, görsel düşünme, sürecine katkı sağlamaktadır.

Yapılan araştırmalara göre; öğrendiklerimizin %1'ini tadarak, %1,5'ünü dokunarak, %3,5'ini koklayarak, %11'ini duyarak ve %83'ünü görerek öğreniriz. Bilgilerin algılanmasına gelince okuduklarımızın %10'unu, duyduklarımızın %20'sini, gördüklerimizin %30'unu hem görüp hem duyduklarımızın %50'sini, söylediklerimizin %70'ini ve söylerken yaptıklarımızın %90'ını akılda tutabiliriz (Sönmez, 2005, s. 122'den akt. Günay, 2008,11).

Hayatımızın önemli bir parçasını oluşturan görme duyusuyla, yaşadığımız sosyal çevreyi anlamlandırmaya başlarız. Anlamlandırma süreci günlük yaşamı anlamlandırma da olduğu gibi, sanat eğitiminin anlamlandırılmasının da önemli yanını oluşturur. Gündelik yaşantımız sırasında gördüğümüz canlı ve cansız varlıkların doğru bir şekilde üç boyutlu görüntülerinin iki boyutlu düzlem üzerine, perspektif kurallarına bağlı olarak; başarılı bir şekilde aktarılmasında da görme olgusunun büyük önemi vardır. Görme olgusu düşüncelerimizin alt yapısını oluşturarak resim ve grafik tasarım sürecinin doğal atmosferini ve dekorunu oluşturur.

Görsel algı: Konumuz perspektif olunca, çevremizdeki canlı, cansız tüm varlıkları doğru bir şekilde iki boyutlu düzleme, iz düşümlerinin aktarabilmek için doğru bir görsel algılamanın olması gerekmektedir. Görsel algının oluşması için duyu, alıcı hücrelerin içinde bulunan mekânda ki fiziksel enerjileri sinirsel enerjiye dönüştürmesi gerekir. Bu enerji beyinde işlenerek algısal ürün meydana çıkar. Cüceloğlu (2013) de vurguladığı gibi” bu sürece algılama (perceiving) süreçte çıkan ürüne de algı (perception) denir” (s.118). Algı, çevremizdeki objeleri, nesnelere, olayları kavrama ve duyumsama, tanıma, etiketleme, anlamlandırma ve nesnelere karşı tepki vermeye hazırlanma gibi işlemsel süreçleri anlatmaktadır (Tagay,2013, s. 436)

Derinlik Algılaması: Retinaya düşen iki boyutlu görüntü, çevremizdeki nesnelere, kavrama, algılama, işleme süreçlerinden geçerek üç boyutlu algılanmaktadır. “Bu durum tek göze bağlı (monoküler) ve iki göze bağlı (binoküler) derinlik algısı ile oluşmaktadır “(Malkoç,2012, s. 108). İki gözün görsel alanları daha geniştir (böylece, fazla nesne görülebilir) Stereoskopik görmede, iki göz iş birliği yapar ve böylece çok daha kesin, daha doğru bir uzaklık ve derinlik duyumu hissedilir. Derinlik algısı bütünüyle binoküler ile sınırlı değildir. Monoküler duyular sayesinde de derinlik algısı oluşabilir. Özellikle sanatçılar, nesnelere uzaklığını ifade eden çok sayıda monoküler ipuçları kullanarak

resimlerine derinlik kazandırabilirler (Atkinson, Hilgard,1995:186). Monoküler ipuçlarından bir tanesi araya girdiğinde (interposition), bir objenin diğerini kapatması halinde, öndeki obje, arkadaki objenin görüntüsünü keser; görüntüsü kesilen obje arkada, araya giren obje önde algılanır (Cüceloğlu,2013, s. 128). Doğrusal perspektifte, görüntüdeki objelerin büyüklük, küçüklük, yükseklik ve uzaklık durumunun birleştirilmesi sonucu oluşan bir ipucudur. Birbirine paralel çizilen iki çizginin, ufukta kesişeceği varsayılarak uzaklık bilgisi çıkarılmaktadır. Havadaki (atmosferdeki) toz ve gaz moleküllerinin ışığı dağıtması sonucu uzaktaki objeler silik ya da belirsiz olarak algılanmakta ve kontrastı azalmaktadır.

Bu nedenle uzaktaki objeler, daha yakındaki objelerden uzakta algılanırlar. Buna atmosferik (hava) perspektif denir. Açık koyu değer derinlik algısının oluşumunda önemli rol oynamaktadır, güneşten dolayı ışık üstten gelmektedir. Bundan dolayı, objelerin üst kısmı aydınlık, objenin alt kısımları da kısmen ya da tamamen koyu olarak algılanmaktadır. Bu da derinlik algısının oluşmasına yol açmaktadır (Malkoç,2012, s. 108).

2.1.3. Sanat Eğitimi:

Sanat eğitimi her yaştaki bireyin kendini ifade yetisinin, estetik bilincinin gelişmesi için alınması gereken derstir. Sanat duyan, düşünen bütün varlıkların doğasında olan önemli unsurlardan biridir. Birey olmanın ifadesidir. Sanat eğitimi, okul öncesi dönemden başlayıp, orta öğretimin sonuna kadarki bireyin gelişim dönemi içinde, planlı eğitimin parçasıdır. Bireyin tüm yaşamını kapsayan, toplumun genelini ilgilendiren bir alan olmasına rağmen, çocukluk evresinde sadece boş zamanı değerlendirmek için alınan sanatsal gelişimi dersi olarak görülmektedir. Çağdaş sanat eğitimi, bütünsel anlamda, görsel sanatların tümünü içine alan, yaratıcı sanat eğitimi tanımlamaktadır (San, 2010, s. 17).

Sanat eğitimi denildiğinde sanatçı yetiştirmek için alınan eğitimi değil, sanatsal gelişim dersi olan, görsel sanatlar eğitimi anlamamız gerekir. Bu görüş görsel sanat eğitimine, öğrenmeyi geliştiren öge olarak bakar. Alan yazım çalışmalarında görmenin, işitmenin, el becerisinin insan beynin büyük bir alanını oluşturduğu görülmüştür. Bu bakımdan yeteneklerin geliştirilmesini sağlayan sanat eğitimi uzun zaman dilimine yayılması gereken bir derstir. Planlı bir sanat eğitimi sürecinde, bireyin algılamasında, düşünmesinde ve uygulama becerisinde bütünleşme sağlanabilir (Ünver, 2002, s. 7). Toplumsal yaşamın parçası olan sanat, tarihsel süreç içinde farklı alanlarda kendini göstermiş, Rönesans ve Reform hareketleri, sanayi devrimi gibi teknik gelişmelere bağlı olarak, farklı düşünsel sanat akımlarıyla günümüze gelmiştir. Sanatın gelişiminde yaratıcılığın rolü büyüktür. Artut'un (2004) vurguladığı gibi, "toplumun ekonomik veya sosyal yapısının sanatçının kişiliği tarafından sorgulanıp, düşünceleriyle yoğrulup, yeni-özgün bir biçim almasıdır" (s.155). Bir başka söylemle yaratıcılık, "Bireyin bildiğinden hareketle geçmiş ile gelecek arasında ilişki kurarak, var olanın dışındaki farklılıkları yakalayarak oluşturduğu özgün etkinlikler çabasıdır" (s. 156)." Yaratıcılık, her bireyde

doğuştan gelen ve olan bir yetidir. Planlı bir sanat eğitimi sürecinde özgün ve yaratıcı düşünce, yaratıcı beceriler, yaratıcı bakış açısı geliştirilebilir” (Artut, 2004, s. 176).

“Genel eğitimin bir parçası ve manevi eğitimin temeli olan sanat eğitimi, kişiliğin gelişimi sürecinde, bireydeki yaratıcı düşüncenin ve üretici güçlerin geliştirilmesini amaçlar” (San, 1979). Her bireyin kendini ifade edebilmesi duygu ve düşüncelerini aktarabilmesi için sanat eğitimi de bazı amaçlar belirlemiştir (MEB, 2018, s. 14).

Buna istinaden sanat eğitiminin amacı;

- Görsel okur-yazarlığı, algı ve estetik bilincini geliştirmek.
- Görsel sanatlar alanında ki temel kavram ve uygulamalar konusun da bilgi, beceri ve anlayış geliştirmek.
- Görsel sanatlar ile ilgili tartışmalara etkin bir şekilde katılan ve bu tartışmaları değerlendiren bireyler yetiştirmek.
- Güncel sanatsal kültürü izleyen, sanatsal tasarımları ve nesnelerini bilinçli olarak izleyen bireyler yetiştirmek.
- Görsel sanatlar çalışmalarında bilgi, malzeme, beceri, teknik ve teknolojiyi etkin ve güvenli bir şekilde ve bunları kendini ifade etmede kullanan bireyler yetiştirmek.
- Görsel sanatları diğer disiplinlerle ilişkilendiren, sanat alanında etik davranış geliştiren, sanat alanıyla ilgili meslekleri tanıyan, görsel sanatları öğrenmeye ve uygulamaya istekli bireyler yetiştirmek (MEB, 2018, 14).

Sanat eğitiminin işlevi, sosyal bir varlık olan insanın sanat yoluyla içinde yaşadığı dünyayı akıl, duyu (görsel, dokunsal, işitsel, tatsal) yoluyla gözlemleyip, anlamlandırdıktan sonra algı ve estetik duyarlılığına göre yaşama geçirmesini sağlamaktır. Sanat eğitimi bu anlamda ilgilerimizi, duygularımızı, algılarımızı zorlamaktadır. Birey bir nesne ve objeyi çizerken sadece onun silüetini iki boyutlu düzleme aktarmaktan öte, çizdiği objeyi bütün ayrıntılarıyla inceleyerek, tasarım öge ve ilkeleriyle anlamlı bir bütün oluşturmaktadır. Çevremizde önünden geçip gittiğimiz ve yahut evde, iş yerinde kullandığımız bir objeyi çizmeye başladığımızda onu tanımaya ve en ince ayrıntısına kadar görmeye başlarız. “Sanatsal anlatım bütün duyuların en güçlüsüdür. Algılanmayan nesne ve şekiller, birey tarafından çizilemez. Görsel okuryazarlığın gelişimi için sanatsal araç, gereçlerin ve estetik duyuların çok yoğun kullanımıyla oluşturulur” (Özsoy, 2015a)

Diğer taraftan yaşadığımız dünya da etrafımızda önemli yere sahip olan görsel sanatlar iyiyi, güzeli içeren estetik değerleri de sanat eğitimi alan bireylere kazandırmaktadır. Görsel Sanatlar sadece bir ders olarak okullarda okutulan ya da hobi olarak yapılan bir etkinlikten öte günlük yaşamda kullandığımız objelerden tutun da giyim tarzımıza, beğenilerimize kadar; zevklerimizi ve estetik beğenilerimizin şekillenmesinde payı olan bir derstir. Eğer bir toplumun zevk düzeyi düşükse, bunun nedeni okullarda nitelikli sanat eğitimi verilmediğindendir (Özsoy, 2015b).

2.1.4. Sanat Öğretimi Sürecinde Karşılaşılan sorunlar

“Öğretim, sözlükte belli bir doğrultuda, bir amaca yönelik bilgi, beceri kazandırma talim ve tedris olarak tanımlanmaktadır. Yabancı kaynaklarda da öğretim yöntemleri “didaktik” anlamında kullanılmaktadır” (Güneş, 2014). Eğitimle ilgili kaynaklarda ise “bilgi edinme süreci” olarak tanımlanmaktadır.

Yazar ve Aslan’ın (2014) vurguladığı gibi “Öğretim, eğitimde bireye kazandırılacak davranışların içerik boyutunu oluşturmaktadır. Eğitim ve öğretimi bir bütün olarak değerlendirdiğimizde öğrenme sürecinde öğrencinin karşılaştığı olduğu, okullarda uygulanan eğitimden kaynaklanan sorunlar, öğretmenden ve öğrenciden kaynaklanan sorunlar, sosyoekonomik ve kültürel sorunlar, okuldan kaynaklanan sorunlardır” (s.593).

Sanat eğitimi sorunları;

- Öğretmen yeterlilikleri ve liyakat sorunu
- Fiziki şartlar ve donanım sorunu,
- Derse ayrılan sürenin kısıtlı olması,
- Velilerin sanat eğitimine yaklaşım sorunu,
- Disiplinler arası yaklaşımın ders bazında uygulanamaması,
- Sınav sistemi,
- Öğretim Programlarında özgünlük sorunu vb. birçok sorunla karşılaşılmaktadır (İnce, 2011. s. 37-40). Doğal olarak sanat eğitimde karşılaşılan yukarıda belirtilen sorunlar, öğrencilerin başarılarını arttıran etmenleri bütüncül olarak değerlendirdiğimizde (GSL) temel sanat eğitimi perspektif dersi başarısını da etkilemektedir.

2.1.5. 14-15 yaş Çocuğun Sanatsal gelişimi

Çizgisel ve sanatsal gelişim, bireyin gelişim sürecinin bir parçası olduğu ve bireyin içinde bulunduğu yaşa göre değişkenlik göstere bilmektedir. 14-15 yaş çocuğun sanatsal gelişim evresinde, bazı çocukların doğalcılık dönemi gelişim evresindeki özellikleri yerine getiremediği görülmektedir. 9-12 yaş gerçeklik döneminde, obje çizimlerinde ayrıntıların ön plana çıktığı bir dönemdir. Bu dönemde yapılmış olan resimler gerçekliğe uymuyorsa, çocukların resim yapamama düşüncesinin geliştiği ve resim çizmeyi bıraktıkları, diğer taraftan bu dönemi sağlıklı atlatan çocukların ise başarılı ve döneme uygun resimler yaptığı görülür. 14-15 yaş doğalcılık döneminde çocukların perspektifi uygulama çalışmalarında (çizimlerinde) kullandıkları görülür. Bu dönemde öğrencilerin desen bilgisini ve tasarım

ilkelerini belli ölçüde kavradıkları ve soyut imgeleri çizdikleri söylenebilir (Malchiodi, 1998).

14-15 yaş doğalcılık dönemindeki çocuklar iki boyutlu bir düzleme üç boyutu, cisimler arasındaki mesafeyi, oran-orantıyı, nesnelerin mekân içindeki yerlerini gösterir. Yine doğalcılık dönemindeki çocuklar objenin ışık ve renginin, yakından uzağa fululaştığını (silikleştğini) kısacası atmosferik(hava) perspektifi bilir ve kimi çocuklarda resim çalışmaların da atmosferik perspektifi uygularlar (Ş, İlhami, 2014).

2.1.6. Güzel Sanatlar Liseleri

Ortaokul son sınıf öğrencilerinin müzik ve resim alanların da yetenekli olanlarının yetenek sınavıyla girdikleri Sanat eğitimi aldığı kurumlardır. “Türkiye de 1989 yılında ilki açılan İstanbul Avni Akyol Güzel Sanatlar Lisesi, 1739 sayılı milli eğitimin temel kanununun Güzel Sanatlar alanların da özel istidat ve kabiliyetleri beliren çocukları küçük yaşlardan itibaren eğitmek üzere ilköğretim ve orta öğretim seviyelerinde farklı eğitim-öğretim veren okullar açılabilir veya ayrı yetiştirme tedbirleri alınabilir. Özellikler dolayısıyla bunları kuruluş, işleyiş ve yetiştirmeyle ilgili esasları ayrı bir yönetmelikle düzenlenir ilkesine ve yönetmeliğine göre açılmışlardır” (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB] Temel kanunu 1975). “2017-2018 yılında Türkiye genelinde 81 ilde Güzel Sanatlar Lisesi bulunmaktadır” (İş ve meslek secimi, 2017).

2.1.7. Güzel Sanatlar Liselerinin Amaçları

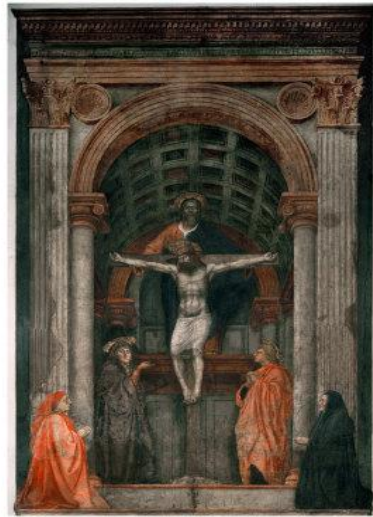
Güzel sanatlar alanında sanatı seven, sanatı anlayan, değer veren kendi kültürünü tanıyan, başka kültürlerle de değer veren ve araştırmalar yapabilen, yapılmış olan veya yaptığı çalışmalarını eleştiren, karşılaştığı problemlere çözümler üretebilen estetik duyarlılığı gelişmiş, hoş görülü, saygılı, evrensel değerlere ulaşmış bireyler yetiştirmeyi amaçlar ve eğitime katkı sağlar (MEB, 2009)

2.1.8. Perspektif Resmin Tarihi

İnsanlık prehistorik dönemlerdeki resimsel çizimlere başladığı mağara resimlerinden günümüze kadar çeşitli süreçlerden geçmiştir. Perspektif MÖ V. Yüzyılda Atinalı ressam Agatharchus tarafından tiyatro dekorlarıyla ele alınmış olsa da XV. Yüzyıla kadar sanatçılar bu tekniklere pek önem vermediler (Hodge, S, 2018). Bu süreç içerisinde perspektif resminin Rönesans’a kadar çok fazla ilerleme göstermediği, yapılan resim tarihi araştırmalarından anlaşılmaktadır. İlk çağlardaki duvar resimlerine bakıldığında av sahneleri çizildiği görülür. Bir av ve onu avlayan avcı çizilmiştir. Bu çizimler bir olayın anlık

betimlemeleri olup figürler arasında perspektif bütünlük görülmemektedir. M.Ö.V. Yüzyıla gelindiğinde Mezopotamya ve Mısır uygarlıklarının heykel ve mimaride üst seviyelerde olduklarını görürüz. Ancak resim alanında, yapılan hiyerogliflere baktığımızda hacimden yoksunluk ve perspektif eksikliği göze çarpar. Özellikle de Mısır sanatındaki resimlerde firavunun diğer figürlere göre büyük çizilmesi, diğer figürlerin üst üste gelecek şekilde resim düzlemine yapılması buna örnek teşkil etmektedir. Anadolu'daki kabartma resimlerine bakıldığında da hacim ve perspektif eksikliği görülmektedir. Dinsel içerikli Avrupa resimlerine baktığımızda, perspektif bilgisinin sanatçılar tarafından keşfedilmediği görülmektedir. Hala derinlemesine görüntülerden kaçınılmakta, resmin ön planında bulunan figürlerle arka planda bulunan figürler birbiriyle ilişki kurmayacak şekilde bağımsız çizilmekte, mesafe ve boyut göz ardı edilmektedir. “Fakat Rönesans mimarlarından Brunelleschi (1377-1446) resim sanatına yeni bir olanak getirmiştir. O, perspektif kurallarının matematiğini ortaya koyarak, yeni bir devir açtı” (Canbulut, 2014, s.12).

Masaccio'nun (1401-1428) resimlerinde kullandığı ilk perspektif örnekleri, diğer Rönesans ressamlarının olağanüstü yenilikler göstermesini sağlamıştır. Masaccio'nun, iki boyutlu yüzeyler üzerinde üç boyut etkisi vermek için kullandığı doğrusal perspektif, XV. Yüzyıl resminin gittiği yön üzerinde büyük etkisi olmuştur. Özellikle 1427 tarihli Floransa'daki Kutsal Üçlü adlı duvar resmi, (Bk. görsel 2.1) derinliğin betimlenmesi konusunda dönemin sanatçıları hayrete düşürmüştür (Canbulut, 2014, s.12).

Görsel 2.1. Masaccio, Çarmıhta İsa, Meryem, Aziz Yahya ve Bağışçılar, (Kutsal Üçlü), resim 1424-48, fresk, Santa Maria Della Novella, Floransa

Paollu Uccello (1397-1475) da yeni matematiksel yöntemi doğrusal perspektifi coşkuyla karşıladı. Pierodella Francesca (1415-92), ışık ve tonlamalarla yanılsamalar yaratarak bütün bu yeni fikirleri uyguladı. “Giotto, figürleri gerçeğe uygun duruşları ve ifadeleriyle kullandı. Resimlerinde başarılı derinlik yanılsaması etkisi yaratmak ve gerçekçi bir görünüme ulaşmak için resimlerinde doğrusal perspektifi ve açık koyu tonlamaları kullandı” (Hodge, S, 2018, s.31).

Büyük doğa gözlemcisi Leonardo da Vinci, insanın çevresini algılama düzenini kendinden önceki sanatçılardan daha iyi kullanabiliyordu. Eserlerindeki ruhu perspektiflerle yüceltiyordu. Fakat Jan Van Eyck 1434 de yapmış olduğu ‘Arnolfini’nin evlenmesi’ adlı tabloda bir adım daha ileri giderek perspektif derinliğine ışığı da katmıştır (Canbulut, 2014, s.13).

Yine Jan Van Eyck ’in yapmış olduğu Ghend Sunak resminde dinine bağlı bir kişi olan bağışçıyı ve karısını, resmin karşılıklı iki kenarına yerleştirerek gösteriyor. Resimdeki ayrıntıda kutsal kuzuya tapınma görülmektedir. Burada kuzu, doğal olarak İsa’yı temsil etmekle birlikte, tepede güneş şeklindeki tanrı imgesinden aşağıya doğru tek kaçış noktalı perspektifi ustaca resmetmiştir (Bk. Görsel 2.2).

Dönemin ressamlarından Uccello’nun perspektif yasasının bulunuşundan çok etkilendiği, gecesi ve gündüzünü hep yeni sorunlar yaratıp perspektif kısaltım çalışmalarıyla geçirdiği söylenir. Sanatçının arkadaşları etrafta, onun bu çalışmalara kendisini aşırı kaptırdığı ve karsının onu yatması için seslendiğinde “perspektif ne kadar hoş bir şey” diye anlatıyorlardı. Uccello’nun, henüz katı perspektif anlatımının sert dış hatlarını yumuşatmak için ışık gölgeden ve havanın etkilerinden yararlanmayı öğrenememiştir.” İtalya da Masaccio’nun izinden giden 15yy ressamlarının eserlerinde resimlerdeki figürler heykel gibi katıdır. Doğanın betimlenmesi konusunda hiç kimse Jan Van Eyck gibi olamadı. Hiçbir sanatçı doğru perspektif çizimi bakımından Montegna’dan daha usta olamazdı (Gombrich, 2002, s. 255-256- 300).

Büyük deha, doğa gözlemcisi Leonardo da Vinci, sınırları zorlayarak insanın doğayı algılayabilmesinde perspektifi, kendinden önceki sanatçılardan daha iyi kullanabiliyordu. Leonardo da Vinci, yapmış olduğu *Mona Lisa* tablosunda *suffumato* hava perspektifini de uygulayarak derinlik duygusunu başarılı bir şekilde uygulamıştır. Teorik perspektifin kurucusu ise Cuido Ubaldi’dir. Rönesans’tan sonra perspektif, sadece düz yüzeylere değil, eğri bir yüzeye de kubbelerin içlerine de uygulanmaya başlanmış, hacimsel betimlemeler yapılmıştır. Binlerce yıl bulunamayan perspektif kurallarının artık düz bir yüzeye değil, eğri bir yüzeyde oldukça karmaşık ve zor geometrik düzen içinde kullanılması sanat tarihinin günümüze yakın zaman dilimine denk gelmektedir.

Görsel 2.2. Eyck, J. V. (1432). *GhentAltarpiece* [Resim]. Ahşap üzerine yağlı boya

2.1.9. Perspektif ve Çizimi

Bir pencereden dışarıya baktığımızda dışarıdaki nesnelere bizden uzaklaştıkça küçülür, renk değerlerini kaybeder ve olduğundan farklı algılanırlar; bu farklılıkları renk çizgi değerleriyle anlatan alana ‘perspektif’ denir. Üç boyutlu hacimsel bir nesneyi veya yapıyı, bir düzlem üzerinde çizgisel anlatım yollarıyla belirtmeye, diğer bir deyişle, görüntüyü iki boyutlu düzlem üzerine düşürmeye yani teknik dil ile ‘tüm iz düşüm kurallarına ve sistemlerine perspektif resim tekniği’ denilmektedir (Balcı, Say, 2002, s. 85). Çağlarca’nın da (1991) vurguladığı gibi perspektif “eşyaların biçimlerini, çizgilerin ve noktaların gösterdiği yönlerde (doğrultularında) çizerek, görüntü meydana getiren kurallara denir” (s.11). Diğer bir tanımı ise Onat (2015) şöyle yapar; “herhangi bir nesnenin, belirli koşullar altında görüldüğü şekli ile çiziminin yapılmasına ‘perspektif’ adı verilir.” (s.1) Canbulat ise (2014); “perspektif, çevremizde gördüğümüz her şeyi bir düzleme çizme yöntemidir. Teknik ifadeyle perspektif; içinde bulunduğumuz çevrenin ve bu çevrenin içindeki bütün nesnelere birlikte iki boyutlu düzlem üzerine, üç boyutlu ifade edilebilmesidir” şeklinde açıklanmaktadır (s. 7).

İnsanoğlu doğumdan ölüme kadar bir çevre içinde yaşar. Bu çevre içerisinde gerek işitsel gerekse görsel uyaranlara maruz kalır ve çevresini anlamlandırmada, yorumlamada bu uyaranların büyük önemi vardır. Bu uyaranların en önemlilerinden biri de görsel uyaranlardır. Algıladığımız bu görsel dünya içerisinde var olan canlı ve cansız tüm varlıklar bize en, boyut, mesafe ve derinlik kavramları konusunda bazı yetenekler kazandırmıştır. Doğal olarak çevremizde yer alan canlı ve cansız varlıkların büyüklükleri, küçüklükleri, enleri, boyları, uzaklıkları, yakınlıkları bizim o çevreyle ilgili algılarımızı, yaşantımızı anlamlandırmayı sağlamaktadır. İnsanoğlunun görsel dünyada algıladıklarını iki boyut düzlem üzerine izdüşümünü doğru bir şekilde perspektif kurallarına uygun olarak aktarması gerekmektedir. Sanat eğitiminin vazgeçilmez kuralı olan perspektif, objelerin, bireyin

konumuna göre aslına uygun şekilde yakın- uzak, büyük- küçük olarak gösterme ve çizilmesine denir (Dere ve Oğuz,1996, s. 17).

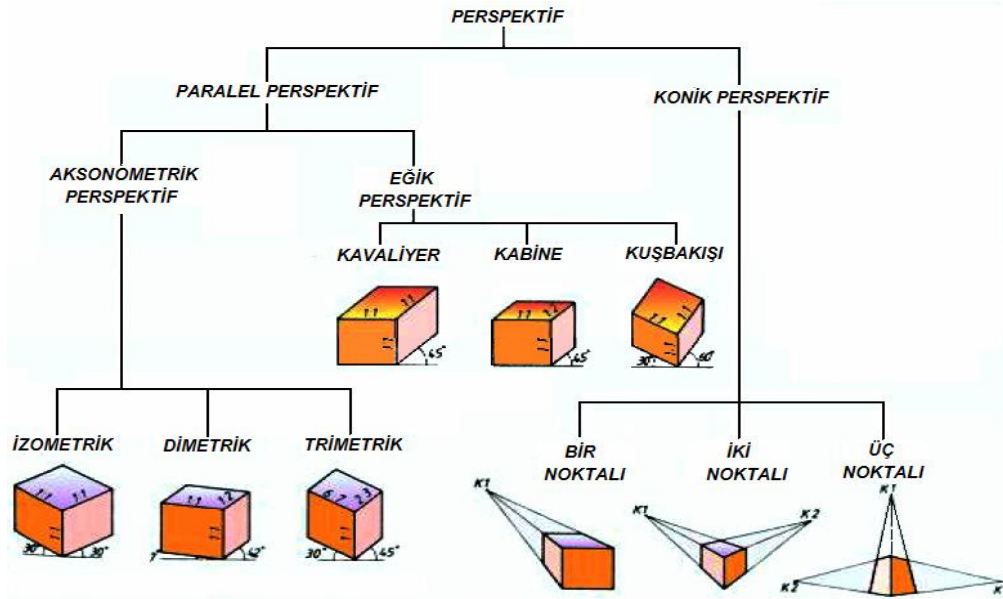
“Perspektif sözcük olarak derinlik yanılması, herhangi bir grafiksel yöntem ya da boyama tekniğiyle elde edilmesini ifade eder. Perspektif yanılması, yani düzlem üzerinde üç boyutlu görünüm; resim üzerinde yer alan imgelerin giderek küçülmesi, renklerin giderek belirsizleşmesi, boyut, imgeleri ardı ardına sıralama ve taşıma gibi çizim ve boyama tekniği ile elde edilebilmektedir” (Genç ve Sipahioğlu, 1990. s.88).

Perspektif, sadece bir kuram değildir zira gerçek hayatta bireyin gördüğünün dışında, tasarlaması gereken bir alandır. Perspektif çizimi yaparken aklımızdan çıkarmamız gereken en önemli kural, gözlemlenen çevrenin tamamının resim kâğıdına yansıtılamayacağıdır. Perspektif çizim yaparken edindiğimiz tecrübeleri perspektif kurallarıyla birleştirerek perspektif çizim uygulamaları yapmak gerekir. Elips şekle sahip olan dünyayı iki boyutlu düzlem üzerinde doğru bir şekilde gösteremeyiz. Bunun için iki boyutlu düzleme çizdiğimiz görülen çevrenin oran ve orantılarını, perspektif kurallarına uygun bir şekilde değiştirmemiz gerekecektir. “Perspektif resim yapan birey çizim yapmadan önce çizeceği alanı taradıktan, gözlemledikten sonra resmi bir tek noktadan olacak şekilde çizer. Bu da gözlemlenen alanın çevresini, gördüğümüz noktayla doğru ilişkilendirmeden perspektif çiziminin ne kadar zor olduğunu gösterir” (Barrington, 2013). Suh’un (2010) dediği gibi; “Perspektif, görsel sanatlar eğitiminin belirleyici ve sağlam rehberidir.”

2.1.10. Perspektif Türleri (Çeşitleri): Üç boyutlu görüntüyü, bir düzleme çizmeye diğer bir ifadeyle, görüntüyü düzlem üzerine ‘düşürme’ ye, izlerini aksettirmeye yarayan kuralların tümüne ‘perspektif resim tekniği’ diyoruz (Balcı ve Say, 2002, s, 85).

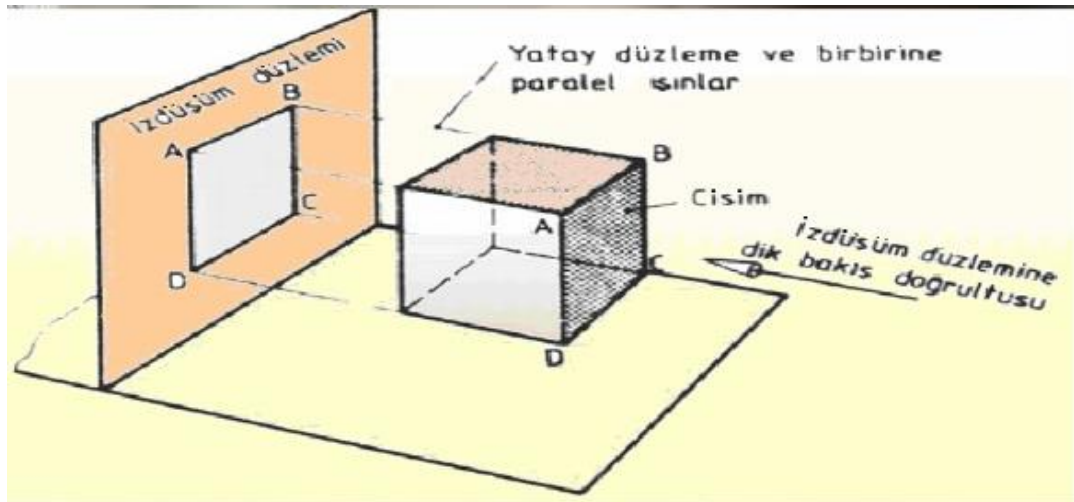
Perspektif üç boyutlu alanın göz yanılmasıyla iki boyuta indirildiği bir tekniktir (Dickerson, M, 2018, s.96). Erwin’ in (2017) dediği gibi “Perspectiva Latince bir sözcüktür, ‘içinden bakmak’ anlamına gelir. Dürer’in perspektif kavramını açıklama şekli böyledir” (s, 9).

Perspektif çizilecek cisim ile resim düzlemi arasındaki ilişki, cismi yerleştirme şekline bağlıdır. Cismin yerleştirilmesi ise üç farklı kurala göre yapılabilir. “Bunlardan birincisi; cismin bir yüzü resim düzlemine paraleldir. İkincisinde ise cismin düşey kenarları resme paraleldir. Üçüncüsünde ise cismin hiçbir kenarı resim düzlemine paralel değildir. Cisim ile resim düzlemi arasındaki bu üç ilişkiye göre de üç ayrı tip çizgisel perspektif ortaya çıkar” (Onat, 2015, s, 15). Perspektif; Paralel perspektif, Konik (Çizgi) perspektif ve Atmosferik (hava) perspektif olmak üzere üçe ayrılır.

Şekil 2.2. Perspektif çeşitleri

- *Paralel Perspektif:* Bir nesneye çarpan ışınların yansiyarak oluşturduğu izdüşüm düzlemine paralel olarak aktarılmasıyla elde edilen çizimine denir. Bu çizimde nesne ile izdüşümü aynı boyutta olmaktadır. Paralel perspektif; makine parçalarının, küçük boyutlu cisimlerin çizilmesinde ve inşaat sektöründe kullanılmaktadır. Aksonometrik perspektif ve Eğik perspektif olarak ikiye ayrılır (Çevik, 2019).

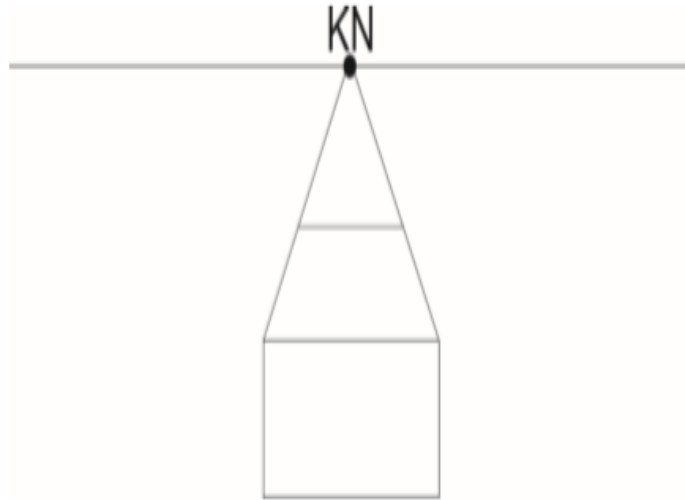

Görsel 2.3. Paralel Perspektif

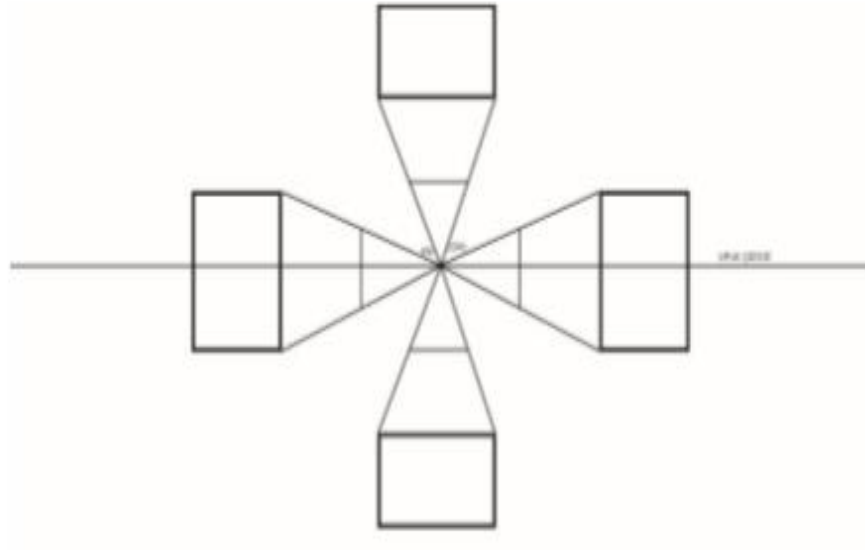
- *Çizgi Perspektifi*: Nesnelerin biçimlerini, düzlem üzerindeki çizgilerin ve noktaların yönlerine doğru çizerek, iki boyutlu düzlem üzerine görüntü oluşturan kurala denir (Çağlarca, 1991, s,11). Demir yolundan baktığımızda rayların iki yanına sıralanmış elektrik direklerine dikkat ettiğimizde, boylarının bizden uzaklaştıkça küçüldüklerini görürüz; yine raylara baktığımızda demir yolunu oluşturan rayların ufka doğru daraldıklarını ve bir noktada birleştiklerini görürüz. Bir nesne bizden uzaklaştıkça, uzaklığının karesinin tersi oranda küçülür.

Çizgi perspektifi kendi içinde üçe ayrılır.

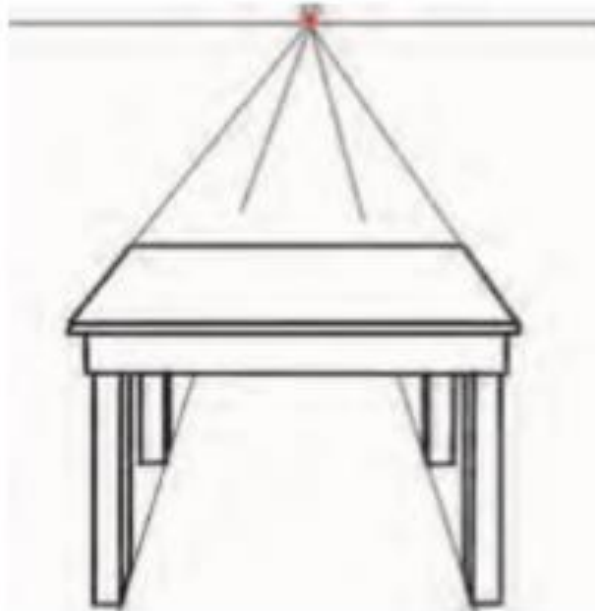
-*Bir noktalı (paralel) perspektif*: Resim düzlemindeki kaçan çizgilerin, merkezde bulunan tek bir noktada buluşmasına denir. Resim düzlemindeki paralel, dikey tüm çizgiler, ufuk noktasında birbirleriyle çakışır. Ufuk çizgisi, gözlemcinin göz hizasından geçtiği var sayılan çizgiye karşılık gelir ve gözlemcinin objeyi gözlemlediği yerden belirlenir. Görme noktası ile kaçış noktası, bir noktalı perspektifte aynı yerdedir.

Şekil 2.3. Dikdörtgen kutunun bir kaçış perspektife göre çizimi.

Şekil 2.4. Tek kaçış noktalı perspektife göre dikdörtgen prizmanın farklı açılardan çizimi.

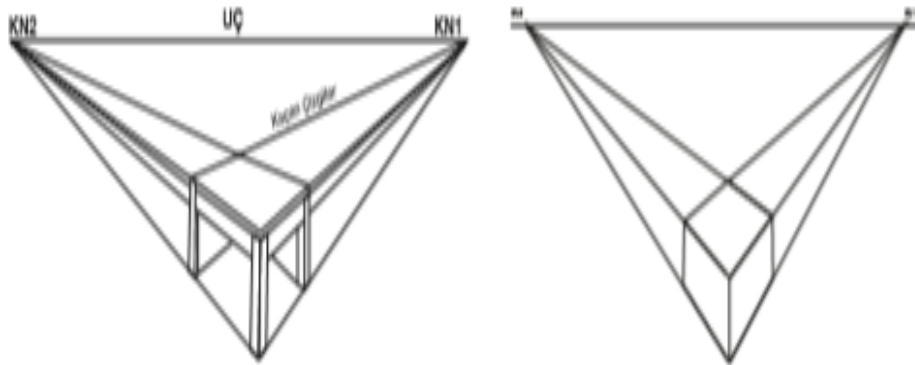

Şekil 2.5. Tek kaçış noktalı perspektife göre masa çizimi

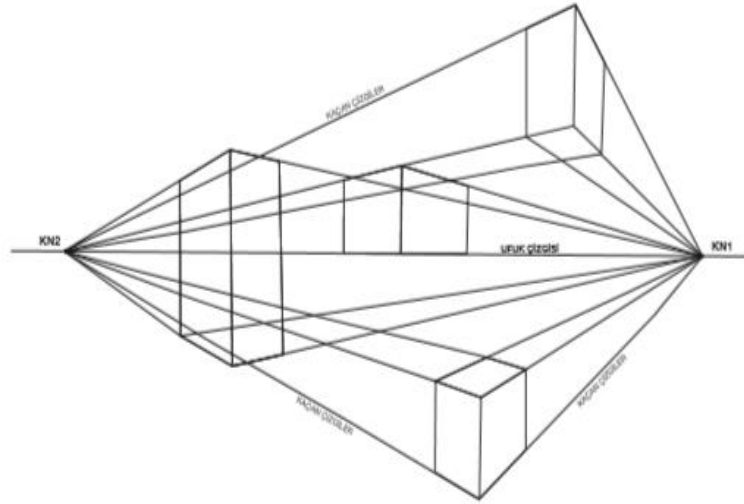

Görsel 2.4. İç mekân (koridor) çizimi.

İki noktalı (açısal) perspektif: Gözlemcinin baktığı nesnenin, gözlemciye en yakın kenarının esas alınarak diğer kenarların da ufuk çizgisinin herhangi bir yerinde bulunduğu perspektife denir. Düzlem üzerindeki çizgiler, ufuk çizgisindeki kaçış noktalarına uzanır. İki noktalı perspektifte, nesnelerin en çok üç yüzeyi çizilir ve görülür.

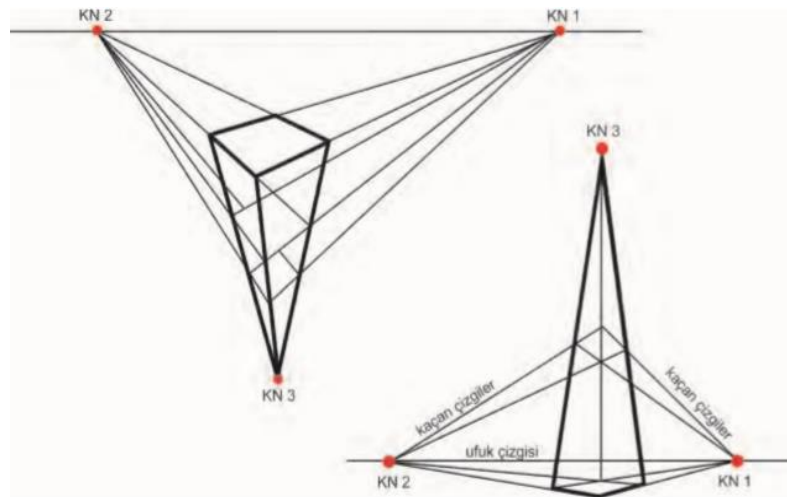

Şekil 2.6. İki noktalı perspektife göre masa ve dikdörtgen prizma çizimi.

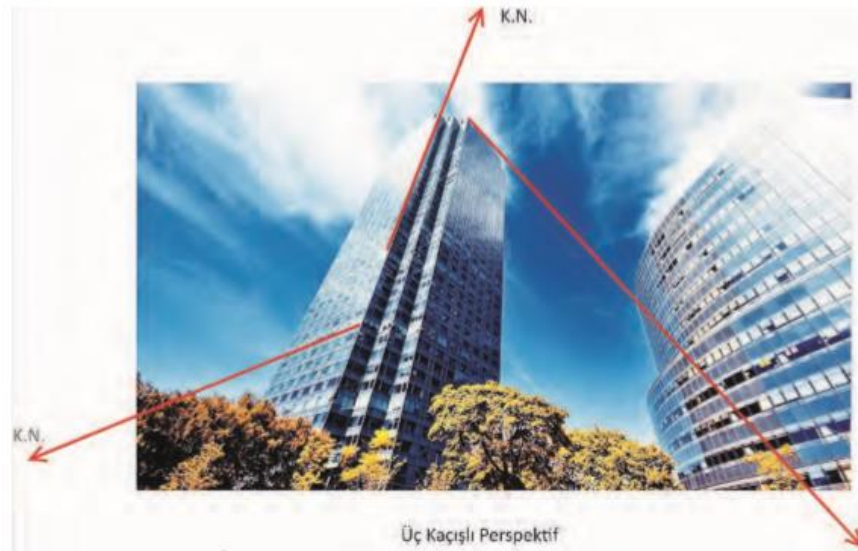

Şekil 2.7. Dikdörtgen prizmanın ufuk çizgisinin, farklı bakış noktalarına göre çizimi.

Üç noktalı (eğik) perspektif: Gözlemcinin gözlemlediği objenin, yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya derinlik etkisi oluşturacak şekilde çizimlerin yapıldığı perspektif türüdür. Objelerin yakın kenarının dışındaki kenarlar, düzlemde derinlik oluşturacak şekilde üç ayrı noktada birleşirler. Derinlemesine çizimlerde ve dikey çizim yapılacak konumlarda, bu tür bir perspektifin etkisinden yararlanılabilir.

Şekil 2.8. Üç kaçış noktalı perspektif çizimi

Görsel 2.5.Üç kaçış noktalı perspektif

- *Atmosferik (Hava) Perspektif:* Resimde renk kullanımıyla mesafe illüzyonu oluşturmaya hem atmosferik perspektif hem de hava perspektifi denir (Hodge, 2018, s.199). Hava perspektifi, renk perspektifi veya tonal perspektif de denilen derinlik etkisi, yerküreyi saran atmosfer katmanlarının, renkler ve biçimler üzerinde oluşturduğu yoğunluk nedeniyle, uzakların daha silik yakınların daha net ve berrak görünmesine neden olan olguya denir. “Özellikle derinliğin etkin olduğu manzara resimlerinde daha etkin olmakla birlikte hemen her türlü resim tasarımında uygulanabilen renk perspektifi (tonal perspektif) oluşturmak için, geometrik kuralları bilmeye gerek yoktur. Bunun için renklerin özellikleri, renk teknikleri ve tonlama tekniklerini bilmek, doğadaki atmosfer etkisini çok iyi etüt etmek gerekir “(Balcı ve Say, 2002, s, 97).

Hava (atmosferik) perspektifi çizimlerinde havanın güneşli olduğu zamanlarda sıcak renkler hâkimken, havanın puslu olduğu anlarda daha soğuk ve gri renkler hâkimdir. Gözlemciye yakın olan obje ve nesnelerin renkleri canlı ve boyutları büyük görünürken bizden uzaklaşan obje ve nesnelerin renklerinin kroma değerinin ve boyutlarının küçüldüğü görülür. Nesnelerin bizden uzaklaştıkça renk kroması değerinin flulaşarak hava perspektifindeki derinlik hissini verilmesini sağlar.

Görsel 2.6. Hava perspektifi “Bir Değirmen ile Pastoral Peyzaj”, [Resim] Claude Lorraine tuval üzerine yağlı boya, 1634; Los Angeles County Sanat Müzesi'nde. 59,1 × 82,9 cm.

Görsel 2.7. Hava Perspektifi (Claude Lorraine'in Güzelleri-Plaka3.[Günbatımında Liman]), 215*260 mm

Görsel 2.8. Hava (atmosferik) Perspektifi [Fotoğraf: Bekir İnce, 2013]

2.1.11. Perspektifte Temel Terimler

Bakış Noktası: Çizim yapmadan önce, çizeceğimiz objeyi belirli bir noktadan bakarak çizeriz. Bakacağımız nokta çizeceğimiz objelerin perspektif görünümünü etkileyecektir. Resmi yapan kişi, çizeceği objenin en iyi çizilebilecek noktasını tespit ederek işe başlar. Bakış noktası, resme bakılan yeri ve yüksekliği ifade eden noktadır.

Yer çizgisi (Zemin Çizgisi): Çizilecek resmin çizerinin, diğer bir deyişle ressamın, izleyicinin üzerinde durduğu zemini ifade eder.

Ufuk düzlemi-Ufuk çizgisi: Gözün tam ortasından geçtiği varsayılan zemine paralel olan çizgidir. “Doğada gök ile denizin birleştiği yer ufuk çizgisi olarak tanımlanır” (Artut, K, 2001, s,165). Kapalı alanda perspektif çizimi yaparken de göz seviyesinden geçen çizginin ufuk çizgisi olduğunu bilmemiz gerekir. “Bu anlamda gözlemcinin gözlerinden geçtiği varsayılan ve yer düzlemine paralel ve yatay olan tüm çizgilerin bulunduğu çizgiye ‘ufuk çizgisi’ denir” (Balcı ve Say, 2002, s. 89).

Bakış uzaklığı: Gözlemcinin (izleyicinin) çizeceği nesneye en yakın olan mesafesine bakış uzaklığı denir.

Bakış yüksekliği: İzleyicinin (gözlemcinin) baktığı nokta ile objenin bulunduğu yer düzlemi arasındaki yüksekliğe bakış yüksekliği denir.

Resim düzlemi: İzleyicinin (gözlemcinin) perspektif resmini çizdiği düzleme (resim kâğıdı, duralit, tuval, vb.) resim düzlemi denir.

Kaçma noktası: Ufuk çizgisi üzerinde yer alan gözlemcinin baktığı, bakış noktasından sonsuza doğru giden çizgilerin birleştiği noktaya kaçma noktası denir.

Kaçan çizgiler: Gözlemcinin (izleyicinin) baktığı noktadan, yanlara doğru çıkıp, sonsuza kadar giden çizgilere kaçan çizgiler denir.

İzdüşüm: Bir objenin düzlem üzerine düşürülen görüntüsüne denir. Bir düzlem üzerindeki objeye verilen ışıktan oluşan gölgesi, o objenin izdüşümüdür (MEGEP, 2007, s.4).

2.2. İlgili Araştırmalar

Diğler (2011) “ilköğretim 7. Sınıflar görsel sanatlar dersinde perspektifin iş birliğine dayalı öğrenme yöntemi ile uygulanması” adlı doktora çalışmasında, “İşbirliğine Dayalı Öğrenme” yaklaşımı etkinliklerine göre uygulamanın, öğrencilerin ders başarısına, derse yönelik tutumlarına ve dersin kalıcılığına etkisi ile deney grubu öğrencilerine uygulanan

öğrenme yöntemi hakkındaki görüşlerini belirtmeyi amaçlamıştır. İş birliği öğretim yöntemine göre öğrencilerin arkadaşlarına sunum yapmaları, bilgilerini paylaşmaları, öğrenmeyi ve araştırma sonucunu kalıcı olarak etkilemektedir. İş birliği yöntemi eğitimde kolay ve uygulanabilir verimli bir yöntem olduğu bu araştırmayla teyit edilmiştir.

Aydın (2009), "Eğitim Fakültelerinde Günümüz Teknolojisi ile Perspektif ve Üç Boyutlu Modellemenin Sanat Eğitiminde Kullanımı" adlı yüksek lisans tezinde; lisans eğitiminde kullanılan perspektif dersinde öğrencilerin resim çalışmalarında, günümüzün teknolojik imkânlarından nasıl faydalanacakları üzerinde durmuştur. Perspektifin geçmişten günümüze geçirmiş olduğu değişimler, türleri ve türlerinin çözümlenmeleri ve plandan izdüşüm metodu üzerinde durup aşamaları ile üç boyutlu modelleme safhasına kadar yaşanan süreci göstermiştir. Dijital yöntemle günümüz teknolojisinin, perspektif konusunun anlatımına entegre edilmesinin önemi ve üç boyutlu modellemenin gerekliliği ile perspektif konusu işlenirken sadece düz bir zemin üzerinde değil, üç boyutlu olarak ele alınmasının eğitime katkısını aktarmaya çalışmaktadır. Araştırma sonucunda öğrencilerde soyut düşünme yetisini geliştirdiğini vurgulamıştır.

Zor (2016), "Nakkaş Nakşî'nin Minyatürlerinde Görünen Perspektif Arayışları" isimli tez çalışmasında klasik dönem olarak adlandırılan XVI. yüzyıl sonu ile XVII. yüzyıl başında yapılan Osmanlı minyatürlerinde perspektif uygulanıp uygulanmadığı konusu ele almıştır. Bu dönemde yaşamış olan minyatür sanatçılarından biri olan Nakkaş Nakşî'nin eserleri, perspektif yönünden incelenerek durum değerlendirmesi yapılmaya çalışılmıştır. Türkçe alanyazın tarandığında, perspektif konusuyla ilgili altı tez ve bir doktora çalışması yapıldığı görülmüştür. Bu alanla ilgili yeteri çalışmanın olmaması, yapmış olduğumuz araştırmanın, perspektif konusunun daha anlaşılır ve kalıcı olmasını sağlama noktasında katkı sunacağı açıktır. Ayrıca, yeni yöntem ve teknikler kazandırması, yapılan bilimsel çalışmalara katkı yapması ve görsel sanatlar alanındaki uygulamaya dönük öğretimle ilgili boşluğu doldurması açısından önemli bir adım olacaktır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Bu araştırmada Manisa GSL 9. Sınıf resim öğrencilerinin TSE dersinde karşılaşmış oldukları perspektif çizimi ile ilgili sorunları ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerilerini tespit edebilmek için uygulanan yöntem yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Var olan durumu betimlemeyi ve öğretim tasarımı ile bir grup üzerinde etki yaratmayı amaçlayan “karma desen” araştırmasıdır. Nitel araştırma yöntemi ile yapılandırılmış deneysel modelli bir çalışmadır. Öntest-sontest modeli deney ve kontrol gruplarına uygulanmıştır. Verilerin toplanmasında görüşme, gözlem, belge (doküman) incelemesi, mecaz yoluyla görüş alma araçlarından yararlanılmıştır. Karma desen araştırmaları süreç odaklıdır. Araştırmacının öğretim sürecinin içinde olması, durumu gözlemlemesini, bireysel ya da grup görüşmeleri ile veri toplamasını kolaylaştırır. Karma desen araştırmalarının süreç içinde ortaya çıkan bulgular üzerinden, çözüm odaklı yeniden araştırma yapmayı kolaylaştıran esnek bir yapısı vardır. Nitel ve nicel veri toplamaya elverişlidir (Yıldırım, Şimşek 2016, s. 307).

3.2. Çalışma Grubu

Manisa Güzel Sanatlar Lisesi, 2018-2019 eğitim-öğretim yılı güz döneminde 9. sınıfta öğrenim gören ve Temel Sanat Eğitimi dersi alan öğrenciler bu araştırmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı ve kolay erişilebilir örneklem olarak tespit edilmiştir. Demografik özellikleri bakımından eşit dağılıma sahip sınıflardan birisi deney, diğeri kontrol grubu olarak seçilmiştir. Deney grubu sınıfında 10, kontrol grubu sınıfında 10 olmak üzere toplamda 20 öğrenci çalışma grubu oluşturmaktadır. Karma desen araştırmaları doğası gereği, örnek olay inceleme ve eylem araştırması karakteristiği gösterir. Bu sebeple araştırmacının öğretmen olarak deney grubunda sürecini takip etmiştir. (Ek.6) Deney ve Kontrol Grubu demografik özellikler tablosunda öğrencilerin yaş, cinsiyet, ebeveyn eğitim durumu, ebeveyn gelir durumu, okul başarısı ve yaşanan il/ilçe bilgileri toplanmış grupların yapısı, durumu ve dinamik yapıları araştırmacı tarafından incelenmiştir (Yıldırım, Şimşek 2008). (Ek-2).

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Görüşme Formu: Perspektif çizim yapma ve perspektif çizimde karşılaşılan sorunlar hakkında öğrenci görüşlerini almak için yapılandırılmış sorulardan oluşmaktadır. Sorulardaki kavramların kapsayıcılığı hakkında uzmanlardan olumlu görüş alınmıştır. Öğrenciler deney öncesi ve sonrası olmak üzere yazılı görüş bildirmişlerdir. Yanıtlar, deney öncesi ve sonrası süreç olmak üzere öğrencilerden yazılı olarak alınmıştır. Odak grup görüşmelerinde ise sözlü yanıtlar kayıt altına alınmıştır (Ek 1).

Sorular şunlardır:

1. Perspektif nedir?
2. Derinlik nedir?
3. Düzlem nedir?
4. Hacim nedir?
5. Ufuk çizgisi nedir?
6. Hava perspektifi nedir?
7. Çizgisel perspektif nedir?
8. Kaçış çizgisi nedir? Vb. sorular sorulmuş ve cevaplar alınmıştır.

Bir diğer görüş alma formu ise Perspektif çizimlerinde materyal kullanımına ilişkin görüş almak için deney grubuna kapalı uçlu olarak yöneltilmiş sorulardan oluşmaktadır. Metafor çalışmasını destekler niteliktedir.

Tablo 3.1. Perspektif Öğretiminde Öğretim Materyali Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüş Formu

Sıra	Sorular	Evet	Kısmen	Hayır
1	Temel Sanat Eğitiminde (TSE) Perspektif Konusunu Öğrenmede Zorluk Yaşadınız mı?.....	☐	☐	☐
2	Derste Öğretim Materyali (Gözlük) Kullanımı Öğrenmenizi Kolaylaştırdı mı?.....	☐	☐	☐

3.3.2. Metafor Çalışması: Perspektif konusu, öğretim materyalinin kullanım aşamasında, öğrencilerin, çevresini mecaz (metafor) yoluyla idrak etmesi, manasız gibi görünen objektif gerçeklikten belirli yorumlar çıkararak ders deneyimine anlam kazandırması sürecinde araştırmacı tarafından uygulanmıştır (Aydın, 2006, s. 9-22). (Ek.8).

Tablo 3.2. *Metafor Bilgi Alma Formu Örneği*

Perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak	gibidir.
Çünkü.....	
.....	

3.3.3.Gözlem Formu: Deney grubu ve kontrol grubunda temel tasarım dersini yürüten öğretmenler tarafından tutulmuştur. Süreci gözlemek ve olası sorunları tespit etmek için kullanılmıştır. Tablo 3.3'te verilen ölçütler perspektif öğretime ilişkin MEB-TTK tarafından belirlenmiş kazanımlardır. Rubrik tipi eşit aralıklı ölçme aracı kullanılarak değerlendirme yapılması sağlanmıştır. Puan aralıklarının karşılığı aşağıda verilmiştir.

1. (00-1,00) *Yetersiz:* Ölçütlerin çoğunu karşılamayan öğrenci
2. (1,1-2,00) *Eksik:* Ölçütlerin birini ya da birkaçını oldukça sınırlı düzeyde karşılayan, eksiklikleri olan öğrenci.
3. (2,1-3,00) *Kabul Edilebilir:* Eksiklikleri olmakla birlikte, ölçütlerin çoğunu kabul edilebilir düzeyde karşılayan öğrenci
4. (3,1-4,00) *Yeterli:* Ölçütleri yeterli düzeyde karşılayan, başarılı uygulamalar yapabilen öğrenci.
5. (4,1-5,00) *Mükemmel:* Ölçütleri tereddütte yer vermeyecek düzeyde karşılayan, oldukça başarılı kabul edilen uygulamalar yapan öğrenci.

Tablo3.3. *Gözlem Formu Örneği*

Tarih:29.09.2018..... Grup:A/B		Ölçütler							
Öğrencinin Adı Soyadı	Tartışmalara katılır	Arkadaşlarının görüşlerine saygı duyar	Diğer öğrencilerin çalışmalarını gözlemler	Perspektifle ilgili kavramları bilir / cevap verebilir	Tek Kaçışlı perspektif çizimini teknîğe uygun olarak yapabilir	Çift Kaçışlı perspektif çizimini tekniğe uygun olarak yapabilir	Çevre-mekan ilişkinsini perspektife uygun kurgular	İngesel mekan çalışmalarında yaratıcı/özgün değerler üretir	Toplam

3.3.3. Belge İnceleme (Uzman Hata Değerlendirme ve Kazanım Formu): Öğrenci perspektif çizimindeki hataların belge üzerinde (çizim) doğrudan tespit edilmesi için alan uzmanlarının görüşlerine başvurulmuştur. Deney ve kontrol grubuna ait resimler çıktı olarak uzmanlara verilmiş, üzerinde görsel olarak hata tespiti yapmaları istenmiştir. Hata tespiti için özel bir ölçeklendirme yapılmamıştır, işaretlenmek suretiyle sayı olarak bildirilmesi

istenmiştir. Ayrıca konuyla ilgili bilgi ve deneyimlerini açıklama yaparak paylaşımları önerilmiştir. Programda yer alan dört temel kazanımı ne ölçüde karşıladığı bu formla sorgulanmıştır (Ek. 9). Kazanımların değerlendirilmesinde “evet- kısmen-hayır” olmak üzere üçlü ölçeklendirme yapılmıştır. Evet=2 puana karşılık gelirken, kısmen=1 puandır, hayır = 0 puandır. Öğrencilerin 2 tam puan ortalaması alması kazanımların tümünü karşıladığı anlamına gelmektedir. 2-1 aralığında puan almaları durumunda bazı kazanımları eksik karşıladıkları; fakat kabul edilebilir düzeyde olduğu anlamına gelmektedir. 0-1 ortalama puan almaları durumunda ise kazanımları karşılamada yetersiz oldukları anlamına gelmektedir. Kazanımlar aşağıdaki gibidir;

- 1- Çevresindeki objeler ve mekanlardaki perspektif görünümünü algılar.
- 2- Derinlik etkisinin oluşumunu gözlemler.
- 3- Derinlik etkisini gösterir.
- 4- Çizgi perspektifini alışmalarında uygular.

Değerlendirmeye alınan resimler, tek kaçış noktalı perspektife göre iç mekân çizimi ve çift kaçış noktalı perspektife göre sokak çizimi gruplarından oluşmaktadır.

3.4. Veri Toplama Yöntemi ve Süreci

Perspektif konusu için öğretim tasarımı modellemesi öncesi, ön-testler (öğrenci görüşleri alma, çizim yaptırma) bütün gruplara uygulanmıştır. Öngörülen sürenin sonunda son-testler de tüm gruplara uygulanmış ve karşılaştırılmıştır. Çalışma grupları nitel araştırmalarda bireysel hassas bulgulara ulaşmayı sağlarlar. Araştırmacı, alınan geri bildirimler doğrultusunda öğretim sürecini geliştirmiştir.

3.4.1. Deneysel Grup Ders Materyali Hazırlama ve İşlem Basamakları

Araştırma yapılmadan önce ilgili kurum olan Manisa Güzel sanatlar Lisesi Müdürlüğü'nden yasal izin alınmıştır. Deneysel grubu öğrencilerinin çalışmaları için ADDIE yöntemi ile geliştirilmiş günlük planlar (Ek. 7) yapılmış, perspektif kavramlarının öğretilmesi ve daha kolay kavranması için materyal geliştirilmiştir. Günlük planlar için Millî Eğitim Bakanlığı tarafından hazırlanan Temel Sanat Eğitimi kitabından yararlanılmıştır. Günlük planda konunun adına, etkinliklere, materyallere, kazanımlara ve değerlendirmeye yer verilmiştir.

Güzel Sanatlar Lisesi TSE dersi yıllık planı içinde yer alan ünite sıralaması araştırmacı ve diğer ders öğretmenleriyle birlikte yeniden düzenlenmiştir. Öğrencilerin öğrenme sürecinde 9. Sınıf TSE dersinde yer alan 4.ünitedeki perspektif konusuna göre görsellerle desteklenmiş bilgilendirme sunumu, çalışma yaprakları, konuyu anlatan görseller kullanılmıştır (Ek. 4-5). Konu anlatımında okulun fiziksel altyapısı öğrencilerin sanatsal gelişimi, kültürel ve sosyoekonomik farklılıklar göz önüne alınmıştır. Deneysel işlem basamakları araştırmayı yapan tarafından yürütölmüştür.

Deney Grubu Çalışma Sırası Aşağıdaki gibidir;

1. Deney gurubu 10 kişilik 9/A sınıfı resim öğrencilerinden oluşmaktadır. Grup içerisinde kız ve erkek dağılımı tamamen ders öğretmenleri tarafından rastlantısal seçilmiştir.
2. Deney grubu sınıfı çalışma ortamı “U” yerleşim planına göre hazırlanmış. Öğrencilerin birbirlerini ve öğretmenlerini (araştırmacıyı) görebileceği şekilde oluşturulmuştur.
3. Deney grubu öğrencilerine konuyla ilgili sunu izletilmiş, çalışma yaprakları verilmiş, kitaplardan ve sanatçı resim çalışmalarından örnekler gösterilmiştir.
4. Öğrencilere bir hafta önceden yapılacak çalışmalar için materyal getirmeleri, konu hakkında araştırma yapmaları araştırmacı tarafından söylenmiştir.
5. Resim çalışmalarından önce araştırmacı tarafından materyal kontrolü yapılarak eksiklikler giderilmiştir. Bir ders öncesinden anlatılan konular kısaca tekrar edilerek, önemli noktalar araştırmacı tarafından vurgulanmıştır.
6. Ders esnasında öğrencilerin yapacakları perspektif konusu hakkında bilgilendirme yapılmış, soru ve cevap yöntemiyle dönütler alınmıştır.
7. Resim çalışmaları esnasında öğrenciler gözlemlenerek yapmaları gerekenler vurgulanmış ve öğrencilerin konuyla ilgili soruları cevaplanmıştır.
8. Öğrencilerin yapmış oldukları perspektif resim çalışmaları ders sonunda herkesin görebileceği şekilde yere serilerek toplu değerlendirme ve kritik yapılmıştır.
9. Resim çalışmaları sonunda, deney grubu öğrencilerine araştırmacı tarafından konu hakkında sorular sorulmuştur.
10. Kontrol grubunda ise düz anlatım, sunuş yoluyla öğrenme ve gösterip yaptırma (demonstrasyon) yöntemine göre ders işlenmiştir.
11. Deney ve Kontrol gruplarında konular ve etkinlikler aynı süreç içerisinde işlenmiştir.

12. Araştırmacı deney grubunda ADDIE öğretim yöntemine göre hedeflenen kazanımlara yönelik ders notları tutmuştur.

Araştırmacı, deney grubuna perspektif dersi kazanımlarını destekleyen etkinlikleri eğitim öğretim sürecinde paylaşmıştır.

3.4.2. Deney Grubu Temel Sanat Eğitimi Perspektif Dersinde Uygulanan İşlemler

Araştırma Manisa ili Yunusemre ilçesinde, Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Manisa Güzel Sanatlar Lisesi 2018-2019 Eğitim – Öğretim yılı Güz dönemi 9/A sınıfı öğrencilerine uygulanmıştır. Uygulama öncesinde gerekli izinler alınmış, kontrol grubu ders öğretmeni ile tez hakkında görüşme yapılarak bilgilendirilmiştir. Kontrol grubu öğretmeniyle başlama tarihi 01.10.2018, bitirme tarihi olarak 01.11.2018 belirlenmiştir. Uygulamalar bu tarihler arasında tamamlanmıştır.

Uygulama dersinden önce öğrenciler, çalışma ve ders konusunda bilgilendirilmiş, ünite konularının neler olduğu söylenmiştir. Temel amaç, öğrencilerin derse hazırlıklı gelmesini sağlamaktır. Çalışma süresi T.S.E. dersi yıllık planına göre “5” hafta “20” saat olarak belirlenmiştir. TSE program kazanımları aşağıdaki gibidir.

1. Çevresindeki nesnelerin ve bulunulan yerin perspektif görünümünü algılar.
2. Perspektif çeşitlerini ayırt eder.
3. Derinlik etkisinin oluşumunu gözlemler.
4. Derinlik etkisini gösterir.
5. Çizgi perspektifini çalışmalarında uygular.
6. Hava perspektifini çalışmalarında uygular.
7. Şekil-zemin, ön-arka plan ilişkisini kavrar.

3.4.3. Deney ve Kontrol Grubu Etkinlik

Araştırmacı, ADDIE eğitim modeliyle hazırlanmış ders programı doğrultusunda deney ve kontrol grubu öğrencilerine üç uygulama çalışması yaptırmıştır. İlk çalışma öğrencilerin perspektif hakkındaki uygulama becerilerini ölçmeye yönelik *iç mekân çalışmasıdır*. İkinci çalışma araştırmacı tarafından tek kaçış noktalı çizgisel perspektif anlatıldıktan sonra verilen *iç mekân çalışması* ve son çalışmada araştırmacı tarafından iki kaçış noktalı perspektif anlatıldıktan sonra verilen *sokak çizimi çalışmasıdır*.

3.4.4. Etkinlik Süreci

Araştırmacı, ADDIE eğitim modeliyle hazırlanmış ders programı doğrultusunda ön bilgilendirme yapmış, konuyu açıklamış, örnek göstermiş, araştırmacı karakalem tekniğiyle yapılmış perspektif dersine ilişkin görselleri öğrencilerle paylaşmış, konuyla ilgili sunum yapmış, soru cevap yöntemiyle farkındalıklarını arttırmıştır. Perspektifle ilgili kavramları öğrencilerin tam olarak kavramaları için ADDIE öğretim modeli doğrultusunda geliştirilen materyalle ders içeriği zenginleştirilmiştir. Perspektif konusunda ödev hazırlayan öğrencilere sunum yaptırılmıştır. Daha sonra da anlatılan konuya istinaden perspektif çalışmaları yapmaları istenmiştir.

3.4.5. Etkinlik Uygulama

Araştırmacı tarafından karakalem resim tekniğine göre demonstrasyon yöntemiyle örnek çalışma yapılmıştır. Çizilecek olan iç mekân çalışmasında kompozisyon oluştururken temel geometrik şekillerden yararlanılması gerektiği hatırlatılarak öğrencilere tek kaçış noktalı iç mekân çalışması yaptırılmıştır. Bu çalışmada oran-orantıya, ufuk çizgisine, kaçış çizgilerine, ışık gölgeye, temel formlara perspektif kuralları çerçevesinde dikkat edilmesi gerektiği söylenmiştir.

Araştırmacı, ders süreci içerisinde öğrenci çalışmalarını kontrol ederek, çeşitli düzeltmelerde ve uyarılarda bulunmuştur. Çalışma yaparken uzak- yakın, büyüklük-küçüklük ilişkisine dikkat edilmesi gerektiğini, yakındaki nesnelerin koyu, uzaktaki nesnelerin açık çizilmesi gerektiğini hatırlatmıştır. İç mekân resminin perspektif kurallarıyla nasıl boyut ve derinlik kazandığına dikkat çekmiştir.

3.4.6. Etkinlik Değerlendirme

Araştırmacı, süreçte deney grubundaki öğrencileri gözlemleyerek öğrenci gözlem formunu doldurmuştur. Perspektif uygulama çalışmalarında güçlük çeken öğrencilere görseller üzerinden ve kâğıt üzerinde küçük eskizler gösterilerek bilgilendirme yapılmıştır. Soru ve cevap öğretim yöntemiyle öğrencilerin yapmış olduğu hataların bulunması sağlanmıştır.

Beş haftalık çalışma sonrasında, “perspektif çizimlerinden neler öğrendiniz” sorusu sorularak perspektif konusu pekiştirilmiştir. Ders sonunda perspektifin üç boyutlu nesnelere iki boyut düzlem üzerinde çizilmesini sağladığı anlatılmış, yakındaki nesnelerin koyu,

uzaktaki nesnelerin soluk çizilmesiyle hava perspektifinin oluştuğu belirtilmiş ve böylece, perspektif çiziminin önemi araştırmacı tarafından dile getirilmiştir. Etkinlikleri değerlendirme, veri toplama araçları ile yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Görüşmeye dayalı verilerin analizinde içerik analizi uygulanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu (Ek. 1) ile toplanan veriler ve odak grup görüşmeleri kayıtlarının çözümlenmesiyle tema/kod tablolarına dönüştürülmüştür. Daha sonra ortak kavram kodları bulgular için karşılaştırmalı olarak bir araya getirilmiştir. Tablo üzerinde gösterilen tema kodlara bakılarak, içerik analizi yapılmıştır. Öğrenci çalışmaları belge inceleme kapsamında uzman görüşleri alınmak üzere çoğaltılmıştır. Çizimler 5 alan uzmanı görsel sanatlar öğretmeni tarafından incelenmiştir. Uzmanlardan, çizimlerdeki perspektife uygun olmayan hatalı yerleri tespit ederek çalışma üzerinde işaretlemeleri istenmiştir. Çizim hatalarında ortak yönler belirlenmiş ve tasnif edilerek gruplar arasında karşılaştırma yapılmıştır.

	Tema/ İçerik	Veri Toplama Aracı	Veri Analizi
1.Alt Problem	Uygulama (deney) öncesi GSL 9. sınıf öğrencilerinin perspektife ilişkin (kavrama- çizebilme) görüşleri nelerdir?	Görüşme formu	İçerik Analizi
2.Alt Problem	Uygulama (deney) öncesi GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?	1.Görüşme formu 2. Öğretmen gözlem formu 3.Uzman değerlendirme	İçerik Analizi (devamı arkadadır)

			(devamı)
	Tema/ İçerik	Veri Toplama Aracı	Veri Analizi
3. Alt Problem	Perspektife özgü öğretim materyali kullanımının öğrenmeye etkisi nedir ve deney-kontrol grupları arasında farklılık var mıdır?	1.Uzman değerlendirme 2.Metafor(mecazlama) Formu	Betimsel Analiz
4. Alt Problem	GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çizimleri demografik özelliklerine (cinsiyet, aile gelir durum, ailenin eğitim durumu, ikamet) göre değişkenlik göstermekte midir?	1. Kişisel Bilgi Formu	Betimsel Analiz

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM

Bu bölümde, Manisa GSL .9 sınıf öğrencilerinin TSE dersinde karşılaşmış oldukları sorunlara ve çözüm önerilerine ilişkin, alt problemlere dayalı bulgulara, yorumlara istatistiksel olarak yer verilmektedir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“GSL 9. sınıf öğrencilerinin perspektife ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemi kapsamında deney/kontrol grubu öğrencilerinin uygulama öncesi ve sonrası perspektif kavramına ilişkin görüşleri kodlama yapılarak tema- kod tablosuna dönüştürülerek verilmiştir.

Tablo 4.1. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Perspektif" Kavramına İlişkin Görüşler Tema/Kod Tablosu

Tema: Perspektif	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
<ul style="list-style-type: none">- Ölçü (ölçülü çizim)- Ufuk çizgisi- Görme şekline göre çizme- Kaçış noktası- Resimleme kuralı- Yakınlık-uzaklık çizimi- Üç boyutlu dünya (çevre)- Üç boyutlu çizim- Derinlik	<ul style="list-style-type: none">- Ufuk Çizgisi- Kaçış Noktası- Resimde Uzaklık- Yakınlık- Cisimlerin uzaklaştıkça küçülme duyumu algısı
Tema: Perspektif	
Uygulama sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
<ul style="list-style-type: none">-Ton ve Renk Farklılığı-İki Boyutlu Düzlemde Gösterme.- Göz Yanılsaması.- Üç Boyutlu Çizim- Bakış Açısı	<ul style="list-style-type: none">--

Tablo 4.1’de perspektif hakkında uygulama öncesi öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol gruplarının "ufuk çizgisi, kaçış noktası" gibi perspektife özgü teknik terimleri kullandıkları görülmektedir.

Resimde (çizimde) uzaklık-yakınlık ifadeleri yine ortak kavramlardandır. Bunların dışında deney grubunun, *ölçü, görme şekline göre çizme, resimleme kuralı, üç boyutlu dünya, üç boyutlu çizim, derinlik* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın soruyu yanıtlayan kontrol grubu öğrencilerinden birçoğunun "cisimlerin uzaklaştıkça küçülmesi duyumu/algısı" şeklinde açıklanabilecek özgün kodlamalar yaptıkları tespit edilmiştir. Hazırbulunuşluk düzeylerinin yanı sıra cevaplarken birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri ve güzel sanatlar liselerine hazırlık aşamasında almış oldukları eğitimin katkısı da bulunmaktadır. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D3'ten gelmiştir. D3, perspektifi "...*Cismi görme şeklimize göre çizdiğimiz ölçü ve doğru çizgiyle yapılan çizim*" şeklinde ifade etmektedir. Üç boyutlu bir dünyada ve çevrede yaşadığımız, bunun iki boyutlu bir yüzeye üç boyutlu aktarılması gerektiğine ilişkin değerlendirmeler ve derinlik algısı yine deney grubundan gelmiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı teknik terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan gittikçe küçülme algısını ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası perspektif hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodlarına bakıldığında; deney ve kontrol gruplarının "ufuk çizgisi, kaçış noktası, uzaklık yakınlık, üç boyutlu çizim" gibi perspektife özgü teknik terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda uzaklık-yakınlık ifadeleri yine ortak kavramlardandır. Bunların dışında deney grubunun, *bakış açısı, göz yanılsaması, resimleme kuralı, üç boyutlu çizim, ton ve renk farklılığı* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Buna karşın soruyu yanıtlayan kontrol grubu öğrencilerinden birçoğunun "cisimlerin uzaklaştıkça küçülmesi duyumu/algısı" şeklinde açıklanabilecek özgün kodlamalar yaptıkları tespit edilmiştir. En özgün ifadenin ise deney grubundan öğrenci D4'ten gelmiştir. D4, perspektifi "Üç boyutlu bir nesneyi iki boyutlu bir düzlem üzerine uzak, yakın, koyu ve açık değerlerle gösterilmesidir." şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arası farklılıklar da perspektif kavramını öğrenmede deney grubu lehine belirleyici rol oynadığı perspektif kavramıyla ilgili kazanımları öğrendikleri ve perspektif çizim uygulamalarına bilgi transferi yapabildikleri görülmektedir.

Tablo4.2. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Derinlik" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Derinlik	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
-Resimde koyu açık değer	-Koyu değer
-Işık-gölge etkisi	-Resimde koyu açık değer
-Üç boyutlu etkisi	-Kâse örneği
	-Genişlik-uzunluk
Tema: Derinlik	
Uygulama sonrası Deney Grubu	Uygulama sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Açık koyu değer.	- Koyu değer
- Koyuluk	- Rengin koyulaşması
- Dip	
- Zemin ve ağız	
- Renk değeri	

Tablo 4.2’de derinlik hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol gruplarının "resimde açık koyu değer, ışık, gölge etkisi, üç boyut etkisi" gibi perspektife özgü teknik terimleri kullandıkları görülmektedir. Bunların dışında deney grubunun, *kontrol grubuyla aynı ölçüde kavram ürettikleri görülmektedir*. Ayrıca, soruyu yanıtlayan deney ve kontrol grubu öğrencilerinden birçoğunun “koyu-açık değer” gibi perspektif dersine ilişkin kavramlarla görüş bildirdikleri görülmüştür. Hazırbulunuşluk düzeylerinin yanı sıra, cevaplarken birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri bulunmaktadır. En özgün ifade ise kontrol grubundan, öğrenci K4’ten gelmiştir. K4, “derinlik bir nesnenin, rengin kâğıtta yakına gelmesiyle renklerin daha belli olurken uzağa gidilmesiyle de rengin açık olması bu olayda derinlik olduğunu gösterir” şeklinde ifade etmektedir. Üç boyutlu bir dünya ve çevrede yaşadığımız ve bunun iki boyutlu bir yüzeye üç boyutlu aktarılması gerektiğine ilişkin değerlendirmeler ve derinlik algısı yine deney grubundan gelmiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, perspektif kurallarına uygun resim çizerken koyu açık değerlerle derinlik algısını ayırt edebildikleri ve resim çalışmalarında kısmi olarak uyguladıkları söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrasında derinlik hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodlarına bakıldığında; deney ve kontrol gruplarının "açık koyu değer, koyuluk" gibi perspektife özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda açık koyu değer ifadeleri yine ortak kavramlardandır. Bunların dışında deney grubunun, *renk değeri*,

dip, zemin ağız, olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D8'ten gelmiştir. D8, derinliği “bir yerin zemini ile bitiş arasındaki mesafe, açık koyu değerlerle derinlik yapılabilir” şeklinde ifade etmektedir. Üç boyutlu bir dünya ve çevrede yaşadığımız ve bunun iki boyutlu bir yüzeye üç boyutlu aktarılması gerektiğine ilişkin değerlendirmeler ve derinlik algısının açık koyu değerlerle oluşturulabileceği çoğunlukla deney grubundan gelmiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arası farklılıklar da deney grubu lehine belirleyici rol oynadığı görülmektedir.

Tablo 4.3. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Düzlem" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Düzlem	
Uygulama öncesi Deney Grubu	Uygulama öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	-Kâğıt
Tema: Düzlem	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	- Yer
- Resim alanı	
- Yüzey	
- Yer	
- Zemin	
- Çizim alanı	
- Resim kâğıdı.	

Tablo 4.3’de, düzlem hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin düzlem kavramı terimini bilmedikleri görülmektedir. Bunların dışında deney grubunun, *kontrol grubuyla aynı ölçüde kavram üretmedikleri görülmektedir*. Buna karşın soruyu yanıtlayan deney ve kontrol grubu öğrencilerinden birçoğunun "boş kodlamalar" yaptıkları tespit edilmiştir.

Uygulama sonrası düzlem hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde deney grubunun "resim alanı, yüzey, yer, çizim alanı, resim kâğıdı" gibi perspektife özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Bunların dışında deney grubunun *resim kâğıdı, çizim alanı, zemin* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplara istinaden hazırbulunuşluk düzeylerinin yanı sıra cevaplarken birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri bulunmaktadır. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D9'dan gelmiştir. D9, düzlem “*yer, zemin, resim kâğıdı*” şeklinde ifade etmektedir. Üç boyutlu bir dünya ve çevrede yaşadığımız ve bunun iki boyutlu bir yüzeye üç boyutlu aktarılırken çizim

yaptığımız kâğıdın düzlem olduğu çoğunlukla deney grubundan gelmiştir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney grubunun düzlem hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resmi kavramı olan düzlemi ayırt edebildikleri söylenebilir. Ön teste göre gruplar arası farklılıklar da deney grubu lehine belirleyici rol oynamıştır.

Tablo 4.4. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Hacim" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Hacim	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	- Boşlukta Kaplanılan yer
- Resim yoğunluğu	- Kütle
	- Derinlik, Yoğunluk
Tema: Hacim	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Cismin Kapladığı Alan	- Genişlik
- Cismin Ağırlığı	- Cismin Kapladığı Alan
- Uzay	- Kütle
- Cismin Kapladığı Yer	
- Boşluk	
- Kütle	
- Üç Boyut	

Tablo 4.4’de hacim hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen görüşleri yer almaktadır. Uygulama öncesinde kontrol grubu öğrencilerinin daha fazla kavram ürettikleri görülmektedir. Deney ve kontrol grubu öğrencileri, hacim kavramı hakkında görüş bildirmişlerdir. *Deney grubu öğrencilerinin aynı ölçüde sözlü olarak kavram ürettikleri video kayıt analizinde görülmektedir.* Buna karşın testteki hacim sorusunu yanıtlayan deney grubu öğrencilerinden birçoğunun görüş kısmını boş bıraktıkları tespit edilmiştir.

Uygulama sonrası hacim hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde; deney grubunun “cismin kapladığı alan, cismin ağırlığı, uzay, kütle, üç boyut” gibi cevaplar verdikleri görülmektedir. Formda cismin kapladığı alan ifadesi ortak kavramdır. Bunların dışında deney grubunun, *üç boyut, uzay, cismin ağırlığı, boşluk* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplara istinaden hazır bulunuşluk düzeylerinin yanı sıra, cevaplarken birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri bulunmaktadır. Doğru ifade ise deney grubundan öğrenci D6’dan gelmiştir. D6, hacim “*bir cismin kâğıtta kapladığı yer. Üç*

boyut.” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney grubunun hacim hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan hacmi ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arası farklılıklar da deney grubu lehine belirleyici rol oynadığı görülmektedir.

Tablo 4.5. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Ufuk Çizgisi" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Ufuk Çizgisi	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	- Yer ve gök arasındaki çizgi.
-Görüş açısı çizgisi.	- Deniz gökyüzü arası
- Perspektif	- Gözümüzün sınırı.
	- Göz hizası çizgisi.
Tema: Ufuk Çizgisi	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Göz hizası	- Göz hizası
- Göz	- Çizgi
- Yatay çizgi	- Deniz gökyüzü arası
- Deniz ve gökyüzü birleşimi	- Yer ve gökyüzü
- Perspektif	- Yer düzlemi
- Kaçış noktası	
- Gözlemci	
- Çizgi	
- Yer ve gök	

Tablo 4,5’de ufuk çizgisi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Uygulama öncesine baktığımızda deney ve kontrol grubu öğrencilerinin ufuk çizgisi kavramını kısmen bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, *kontrol grubu öğrencilerinin* ufuk çizgisini doğruya yakın bir şekilde açıklayabildikleri görülmektedir, *deney grubu öğrencilerinin* ufuk çizgisini doğruya yakın bir şekilde tanımlama yapamadıkları görülmektedir. En özgün ifade ise kontrol grubundan öğrenci K8’den gelmiştir. K8, ufuk çizgisi “*gözümüzün sınırı*” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri, söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası ufuk çizgisi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde. Deney grubunun “göz hizası, deniz- gökyüzü birleşimi, yatay çizgi, gözlemci” gibi ufuk çizgisine özgü terimleri kullandıkları

görülmektedir. Formda “göz hizası, deniz ve gökyüzü birleşimi” ifadesi ortak kavramdır. Bunların dışında deney grubunun, “yatay çizgi, perspektif, kaçış çizgisi, gözlemci, göz” olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D4-5'ten gelmiştir. D4-5, ufuk çizgisi “Denizle gökyüzünün birleştiği yer ve gözümüzün tam ortasından geçtiği varsayılan çizgi” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney ve kontrol grubunun ufuk çizgisi hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan ufuk çizgisini ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında belirli bir fark görülmemektedir.

Tablo4.6. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Hava Perspektifi" Kavramına İlişkin Görüşleri

Tema: Hava Perspektifi	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
-	- Soluk silik
-	- Renklerin açılması.
-	- Yoğunluk.
-	
Tema: Hava Perspektifi	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Ton Farklılığı	-Silikleşme
- Işık gölge	-Soluklaşma
- Renk tonu	-Renk açıklığı
- Derinlik uzaklık algısı	-Açık ton
- Soluklaşması	
- Koyuluk ve açıklık	
- Büyüklük küçüklük.	
- Silikleşme	
- Renk geçişi	
- Netlik	
- Flulaşma	

Tablo 4.6’da hava perspektifi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Uygulama öncesinde deney ve kontrol grubu öğrencilerinin hava perspektifi kavramını kısmı bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, kontrol grubu öğrencilerinin görüş bildirdikleri, deney grubu öğrencilerinin aynı ölçüde görüş bildirmediği görülmektedir. En özgün ifade ise kontrol grubundan öğrenci K8’den gelmiştir. K8, “renklerin açılması” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme

yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri, söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası hava perspektifi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney grubunun “ton farklılığı, ışık- gölge, koyuluk açıklık, flulaşma” gibi hava perspektifine özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda silikleşme, soluklaşma ifadesi ortak kavramdır. Bunların dışında deney grubunun, *flulaşma, renk geçişi, büyüklük, küçüklük, ton farklılığı* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D4-10'dan gelmiştir. D4-10, hava perspektifi “*yakında bir cismin koyu, uzaktaki nesnelerin silikleşmesi, soluklaşması olayına hava perspektifi denir*” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney kontrol grubunun ufuk çizgisi hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan ufuk çizgisini ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif uygulamalarından sonra, ön teste göre gruplar arasında deney grubu lehine belirli bir fark görülmektedir.

Tablo 4.7. Öğrencilerin Uygulama Öncesi "Çizgisel Perspektif" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Çizgisel perspektif	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
-	-Küçülerek giden çizgi
Tema: Çizgisel Perspektif	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Paralel çizgi	- Küçülme
- Ufuk çizgisi	
- Çizgi	
- Ufuk noktası	
- Üç boyut	

Tablo 4.7’de çizgisel perspektif hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çizgisel perspektif kavramı terimini bilmedikleri görülmektedir. Bunların dışında, *kontrol grubu öğrencilerinin kavram ürettikleri, deney grubu öğrencilerinin aynı ölçüde kavram*

üretemedikleri görülmektedir. En özgün ifade ise kontrol grubundan öğrenci K6'dan gelmiştir. K6, çizgisel perspektif “*çizgilerin gittikçe uzaklaşarak küçülüyor gibi gözükmeleri*” şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri, söylenebilir.

Uygulama sonrası çizgisel perspektif hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde; deney grubunun “paralel çizgi, ufuk çizgisi, çizgi, ufuk noktası, üç boyut “gibi hava perspektifine özgü teknik terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda ortak kavram bulunmamaktadır. Bunların dışında deney grubunun, *paralel çizgi, ufuk çizgisi, çizgi, ufuk noktası, üç boyut* olmak üzere kontrol grubuna göre daha çok kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplara istinaden birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri bulunmaktadır. Deney grubu öğrencilerinin tamamına yakını çizgisel perspektifi ortak tanımlamışlardır. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney grubunun çizgisel perspektif hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan çizgisel perspektifi ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında deney grubu lehine belirli bir fark görülmektedir.

Tablo 4.8. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası “Kaçış Çizgisi” Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Kaçış Çizgisi	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
- Ufuk çizgisinden ayrılan çizgi	- Küçülmek
- Kaçış noktası	
- Perspektif	
Tema: Kaçış Çizgisi	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Paralel çizgi	- Uzaklaşan çizgi
- Kaçan çizgi	- Odak noktası
- Ufuk çizgisi	- Ufuk noktası
- Bakış noktası	- Kaçan çizgi
- Ufuk noktası	- Kaçış noktası
- Mekân çizgisi	
- Çizgi	

Tablo 4.8’de kaçış çizgisi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin çizgisel perspektif kavramı terimini kısmi bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, *deney grubu öğrencilerinin kavram ürettikleri, kontrol grubu öğrencilerinin aynı ölçüde kavram*

üretemedikleri görülmektedir. En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D8'den gelmiştir. D8, çizgisel perspektif "*kaçış noktasına giden çizgidir*" şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri söylenebilir.

Uygulama sonrası kaçış çizgisi hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde. Deney grubunun "paralel çizgi, ufuk çizgisi, çizgi, ufuk noktası, kaçan çizgi" gibi çizgisel perspektife özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda ufuk noktası, kaçan çizgi, ortak kavramdır. Bunların dışında deney grubunun, paralel çizgi, ufuk çizgisi, çizgi, ufuk noktası, bakış noktası olmak üzere kontrol grubuna göre fazla kavram ürettiği anlaşılmaktadır. Kontrol grubu öğrencilerinin vermiş oldukları cevaplara istinaden birbirlerinden etkilenmiş olma ihtimalleri bulunmaktadır. Sonuç olarak, deney ve kontrol grubunun çizgisel perspektif hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan kaçış çizgisini ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında deney grubu lehine bir fark görülmektedir.

Tablo 4.9. *Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Kaçış Noktası" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu*

Tema: Kaçış Noktası	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
- Çizgi bitimi noktası	- Birleşim
- Toplanılan nokta	
Tema: Kaçış Noktası	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Ufuk çizgisi	- Nokta
- Kaçış çizgisi	- Birleşim noktası
- Nokta	- Ufuk çizgisi
- Birleşim noktası	- Kaçış çizgisi

Tablo 4.9'da kaçış noktası hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kaçış noktası terimini kısmi bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, *deney grubu öğrencilerinin kavram ürettikleri, kontrol grubu öğrencilerinin aynı ölçüde kavram üretmedikleri görülmektedir.* En özgün ifade ise deney grubundan öğrenci D5'den gelmiştir. D5, kaçış noktası "*bir cismin üç boyutlu halini çizmek için belli bir yerden çizilen noktadır, yani cismin perspektifinin düzgün olması için gerekli noktadır*" şeklinde ifade etmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi

oldukları, bazı terimleri bilmedikleri söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası kaçış noktası hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde; deney ve kontrol grubunun “ufuk çizgisi, kaçış çizgisi, nokta, birleşim noktası” gibi çizgisel perspektife özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda ufuk çizgisi, kaçış çizgisi, nokta, birleşim noktası ortak kavramdır. Sonuç olarak, deney ve kontrol grubunun çizgisel perspektif hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan kaçış noktasını ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında belirgin bir fark görülmemektedir.

Tablo 4.10. Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Bakış Noktası" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Bakış Noktası	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	- Bakılan merkez. - Bakılan nokta.
Tema: Bakış Noktası	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	- Perspektif - Ufuk çizgisi - Gözlemci
- Gözlemci - Bakılan nokta - Gözün ortası - Perspektif - Ufuk çizgisi	

Tablo 4.10'da bakış noktası hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin kaçış noktası terimini kısmi bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, kontrol grubu öğrencilerinin kavram ürettikleri, deney grubu öğrencilerinin aynı ölçüde kavram üretmedikleri görülmektedir. En özgün ifade ise kontrol grubundan öğrenci K6'dan gelmiştir. K6, bakış noktası “resim yapan kişinin baktığı nokta” şeklinde ifade etmektedir. Sonuç itibarıyla, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası bakış noktası hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları incelendiğinde; deney ve kontrol grubunun “ufuk çizgisi, bakılan nokta, gözlemci” gibi bakış noktasına özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Formda gözlemci, ufuk çizgisi gibi terimler ortak kavramlardır. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney ve kontrol grubunun çizgisel perspektif hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramı olan kaçış noktasını ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında deney grubu lehine belirgin bir fark görülmektedir.

Tablo 4.11.Öğrencilerin Uygulama Öncesi ve Sonrası "Mekân" Kavramına İlişkin Görüşleri Kod Tablosu

Tema: Mekân	
Uygulama Öncesi Deney Grubu	Uygulama Öncesi Kontrol Grubu
Kodlar	
- Yer	- Ortam
- Ortam	- Yer
- Etraf, çevre.	- Sokak, cadde
- Alan	
Tema: Mekân	
Uygulama Sonrası Deney Grubu	Uygulama Sonrası Kontrol Grubu
Kodlar	
- Ortam	- İç mekân dış mekân
- Yer	- Perspektif
- Çizim alanı	- Yer
- İç ve dış mekân	- Ortam
- Konum	- Çizim alanı
- İçinde bulunulan yer	
- Perspektif	

Tablo 4.11'de mekân hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubu öğrencilerinin mekân kavramı kısmi bildikleri görülmektedir. Bunların dışında, *deney ve kontrol grubu öğrencilerinin aynı ölçüde kavram ürettikleri, görülmektedir.* En özgün ifade ise kontrol grubundan öğrenci D3'den gelmiştir. D3, bakış noktası “*canlı ve cansız varlıkların cisimlerin bulunduğu ortamı, çizilen etraf veya bulunduğu yer*” şeklinde ifade etmektedir. Sonuç itibarıyla, grupların perspektif hakkında belli ölçüde bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bilmedikleri söylenebilir. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz.

Uygulama sonrası mekân hakkında öğrenci görüşlerinden içerik analizi ile elde edilen kavram kodları yer almaktadır. Deney ve kontrol grubunun “ortam, yer, çizim alanı, iç ve dış mekân” gibi mekâna özgü terimleri kullandıkları görülmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, deney ve kontrol grubunun çizgisel perspektif hakkında bilgi sahibi oldukları, bazı terimleri bildikleri, bir tür optik yanılsama olan perspektif resimdeki mekân kavramını ayırt edebildikleri söylenebilir. Bu aşamada perspektif dersinden sonra, ön teste göre gruplar arasında deney grubu lehine bir fark görülmektedir.

Tablo 4.12. *Görüş Sayısı Bildirim Grafiği*

Kavram	Perspektifle İlgili Kavramlara İlişkin Görüş Sayısı Bildirim Grafiği			
	Deney Grubu		Kontrol Grubu	
	Ön Test	Son Test (Uyg. Son)	Ön Test	Son Test (Uyg. Son)
Perspektif	9	9	9	3
Derinlik	3	5	4	2
Düzlem	-	6	1	1
Hacim	1	7	3	3
Ufuk Çizgisi	2	9	4	5
Hava Perspektifi	-	11	3	4
Çizgisel Perspektif	-	5	1	1
Kaçış Çizgisi	3	7	1	5
Kaçış Noktası	2	4	1	4
Bakış Noktası	-	5	2	3
Mekân	4	7	3	5

Tablo 4.12 öğrencilerin ürettikleri kavram kodlarıyla ilgili bütünsel bir bakış sunmaktadır. Değişimi gözlemlenmek bakımından anlamlıdır. Uygulama öncesi ve sonrası perspektifle ilgili kavramlara ilişkin ön/son test görüş sayısı bildirim grafiği analiz edildiğinde uygulama öncesi deney ve kontrol grubunda kimi öğrencilerin ortaokul kademesinde görmüş oldukları, görsel sanatlar dersi perspektif konusu birikimine istinaden, kısmen cevap verdikleri görülmektedir. Uygulama sonrasında perspektif konusuna ilişkin kavram grafik değerlerine bakıldığında ön teste istinaden son testte kavramların deney ve kontrol grubu öğrencilerince öğrenildiği gözlenmektedir. Özellikle deney grubu öğrencilerinin ön testte bilmedikleri perspektif kavramlarından hava perspektifi, bakış noktası, düzlem, çizgisel perspektif kavramlarının değer grafiklerinin yükseldiğini ve öğrencilerin kavramları öğrendikleri görülmektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin grafik değerlerinde ise kayda değer bir yükselişin olmadığı grafik değerlerinden anlaşılmaktadır. Sonuç itibarıyla, bir tür optik yanılsama olan perspektif resim kavramlarını deney grubu öğrencilerinin kontrol grubu öğrencilerine göre öğrendikleri söylenebilir. Tablo analiz edildiğinde perspektif uygulamalarından sonra, gruplar arasında deney grubu perspektif çizimine ilişkin kavramların öğrenildiği ve bu durumun uygulamalara yansıdığı görülmektedir. Başka bir bakış açısıyla Tablo 4.12 öğrencilerin öğrenme motivasyonu

üzerinden okunabilir. Buna göre, deney grubunda yapılan etkinlikler ve materyal kullanımı uyaran sayısını arttırdığı için kontrol grubuna göre kavramların anlaşılmasında avantaj sağlamıştır, denilebilir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular

“Uygulama (deney) öncesi GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaştıkları sorunlar nelerdir?” Alt problemine ilişkin bulgular, öğretmen gözlem formlarından yararlanılarak tespit edilmiştir. Gözlem formunda kullanılan temel ölçütler MEB TTKB tarafından TSE dersi için hazırlanan öğretim programındaki perspektif öğretimine ilişkin kazanımlardan oluşmaktadır. (Bk. Tablo 4.13)

Tablo 4.13. *Perspektif Öğretimine İlişkin Kazanım Tablosu (MEB)*

	Kazanım
K1	Tartışmalara katılır
K2	Arkadaşların görüşlerine saygı duyar
K3	Diğer öğrenci çalışmalarını gözlemler
K4	Perspektifle ilgili kavramları bilir/cevap verir
K5	Tek kaçışlı perspektif çizimini tekniğine uygun yapabilir
K6	Çift kaçışlı perspektif çizimini tekniğe uygun olarak yapabilir
K7	Çevre mekân ilişkisini perspektife uygun kurgular
K8	İmgesel mekân çalışmalarında yaratıcı/özgün değerler üretir

Buna göre, deney grubunda araştırmacı öğretmen, kontrol grubunda dersi yürüten öğretmen tarafından her öğrenci için gözlem formu tutulmuştur. Değerlendirme tablolarına bakıldığında genel bir fikir vermekle birlikte, kazanım ifadelerinden dolayı kaba bir ölçüm yaptığı söylenebilir. Kontrol grubu lehine nispi olarak ortalama kazanım puanlarının yüksek çıkması, diğer bulgulara ilişkin veri setleri ile çatışmaktadır. Bu durum her iki grup için de öğretmen yanlılığı ile açıklanabilir. Bağımsız gözlemciler tarafından tutulmaması bu sonucu doğrulamıştır.

Tablo 4.14. *Deney Grubu Gözlem Formu Değerlendirme Tablosu*

N	K 1	K 2	K 3	K4	K5	K 6	K 7	K8	Ort.
Ö1	1	5	4	4	4	4	4	4	4,0
Ö2	3	3	4	4	4	4	4	3	3,6
Ö3	4	4	4	4	4	4	4	4	4,0
Ö4	2	3	3	4	3	3	3	3	3,0
Ö5	3	3	3	4	4	3	3	3	3,3
Ö6	3	4	3	4	4	4	4	3	3,6
Ö7	2	3	2	2	3	3	2	2	2,4
Ö8	4	4	4	4	4	4	4	4	4,0 (devamı arkadadır)

N	K 1	K 2	K 3	K4	K5	K 6	K 7	K8	Ort. (devamı)
Ö9	3	3	3	3	3	3	3	3	3,0
Ö10	3	3	3	3	3	3	3	3	3,0
Ort.	3	3,5	3,3	3,6	3,6	3,5	3,4	3,2	3,4

Tablo 4.14 ve Tablo 4.15'e karşılaştırmalı olarak bakıldığında, "İmgesel mekân çalışmalarında yaratıcı/özgün değerler üretir (K8)" ölçütünün her iki grupta da $\bar{x}= 3,2$ puan ortalaması ile en düşük değeri verdiği görülmektedir. Bu sonuç "Yeterli" olarak değerlendirilmesine karşın öğrencilerin mekân kurgusunda eksikliklerinin olduğunu göstermektedir. "Tek kaçırlı perspektif çizimini tekniğine uygun yapabilir (K5)" ölçütü her iki grupta yapılan öğretmen gözlemleri sonucu en yüksek değerleri almıştır. Öğrencilerin hazırbulunuşlukları dikkate alındığında bu durum beklenen bir sonuçtur. İlk ve ortaokul görsel sanatlar derslerinde belli ölçüde perspektif uygulamaları yaptırılmaktadır. "Perspektifle ilgili kavramları bilir/cevap verir" ölçütüne bakıldığında $\bar{x}= 3,6$ puan ortalaması ile deney grubu lehine bir sonuç söz konusudur. Aynı ölçüt, kontrol grubunda $\bar{x}= 3,1$ puan ile en düşük değeri almıştır. Başta sözü edilen yanlılık durumundan bağımsız olarak değerlendirildiğinde, perspektife ilişkin kavramların öğrenilmesi kriteri kontrol grubunda daha olumlu karşılık bulmaktadır.

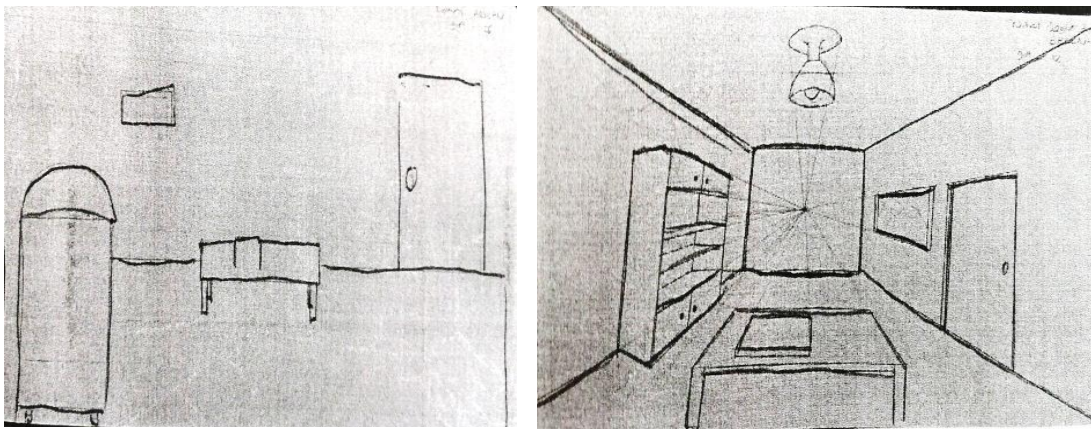
Tablo 4.15. Kontrol Grubu Gözlem Formu Değerlendirme Tablosu

N	K1:	K:2	K 3	K: 4	K: 5	K: 6	K: 7	K:8	Değer Ort. - toplam
Ö11	4	4	4	3	4	4	4	3	3,8
Ö12	3	4	4	3	4	4	4	4	3,8
Ö13	4	4	3	3	4	4	4	3	3,6
Ö14	4	4	2	4	4	4	4	3	3,6
Ö15	3	4	4	2	4	4	4	3	3,5
Ö16	3	4	2	4	4	4	4	3	3,5
Ö17	3	4	3	3	3	4	4	3	3,4
Ö18	4	4	4	3	4	4	4	3	3,8
Ö19	3	4	3	3	4	4	4	3	3,5
Ö20	4	4	4	3	4	4	4	4	3,9
Değer Ort.	3,5	4	3,3	3,1	3,9	4	4	3,2	3,6

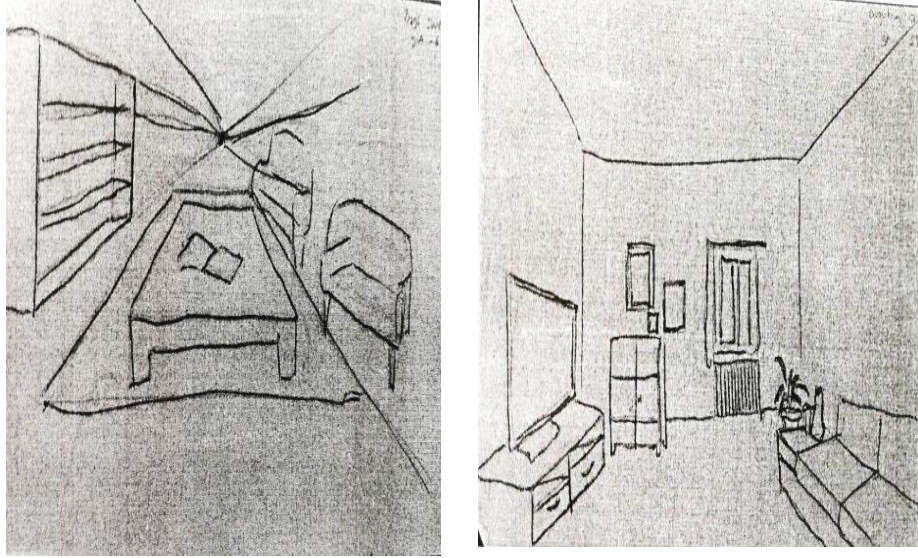
Temel sanat eğitimi (TSE) perspektif dersi deney ve kontrol grubu öğrencilerine yönelik 5 hafta 20 ders saati sonunda ders öğretmenleri tarafından tutulan gözlem formlarının analizinden perspektif dersi kazanımlarına yönelik tutumlarda, diğer grafiklerle karşılaştırıldığında kontrol grubu lehine bir yanlılık görülmüştür. Bunun nedeni; 1. Kazanımların çok genel olması ve kaba ölçüm yapılması şeklinde açıklanabilir. 2. Gözlem

formlarının bağımsız kişiler tarafından tutulmaması, dersi yürüten öğretmenin yanlılığının söz olduğu söylenebilir. Araştırmanın ikinci alt problemi; sadece yukarıda açıklanan gözlem formları ile toplanan verilerden ibaret değildir. Deney grubu ve kontrol grubu öğrencilerinin 5 hafta boyunca yaptıkları perspektif uygulamalar öncesi ve sonrası olmak üzere iki farklı süreçte uzman görüşü alınarak hata oranları ve temel kazanımları puanlaması üzerinden değerlendirilmiştir. Bu kısımdan itibaren uzman değerlendirmelerine ilişkin öğrenci kodlarının açık olarak yer aldığı veri tabloları, algı karmaşası yaratmaması için ekler bölümünde verilmiştir.

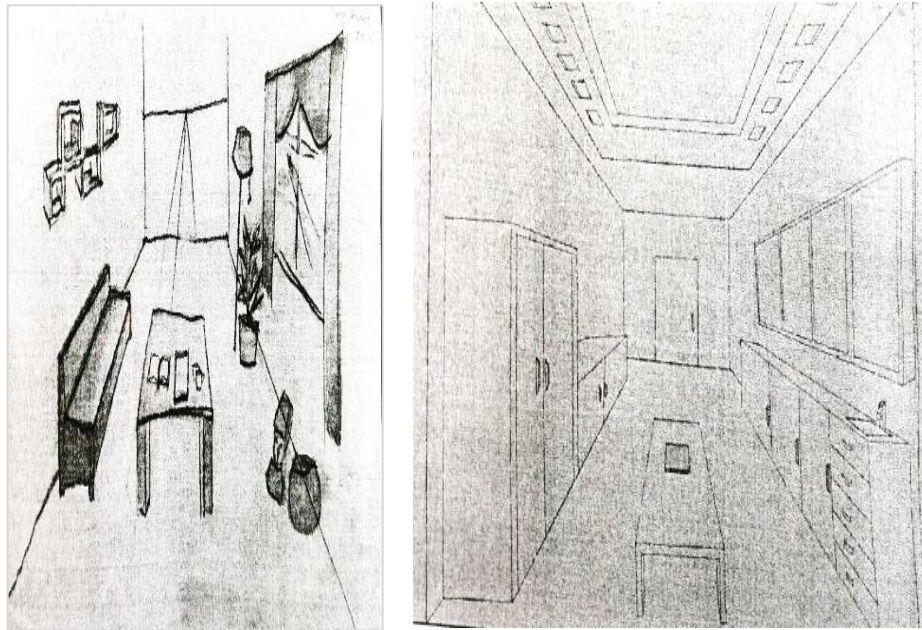
Ek. 10'daki Uzman değerlendirme kazanım puan ortalaması tablosuna baktığımızda deney ve kontrol grubu uygulama öncesi tek kaçırlı iç mekân çizimi çalışması için deney grubu kazanım puan ortalaması $\bar{x}= 1,24$ 'tür. Bu değer, deney grubu öğrencilerinin, ortaokul görsel sanatlar dersinde almış oldukları perspektif bilgisiyle açıklanabilir. Kontrol grubu öğrencilerinin çizim hatası ortalaması ise $\bar{x}= 1,02$ 'dir. Bu değer, kontrol grubu öğrencilerinin de ortaokul görsel sanatlar dersinde almış oldukları perspektif dersi bilgisiyle açıklanabilir. Bu sonuca göre, gruplar arasında dengenin olduğu söylenebilir. Deney grubunda uzman değerlendirmesine göre en düşük değer $\bar{x}= 0,25$ iken en yüksek değer $\bar{x}= 1,75$ olduğu gözlenmektedir. Kontrol grubunda ise bu oran $\bar{x}= 0,5$ ile $\bar{x}= 1,75$ arasındadır. Her iki gruptaki öğrencilerin, perspektif bilgilerinin birbirine yakın olduğu, kazanımları belli ölçüde karşıladığı tablodan anlaşılmaktadır. Bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamaz (Ek. 10)

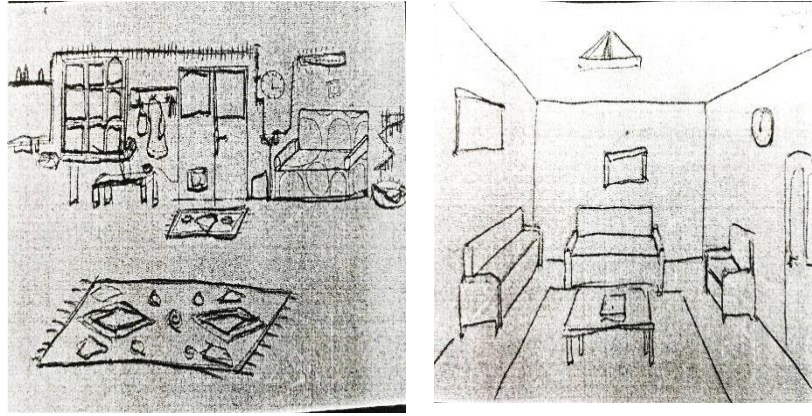
Görsel 4.1. Deney Grubu Uygulama Öncesi İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Görsel 4.2. Kontrol Grubu Uygulama Öncesi İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Görsel 4.3. Deney Grubu Uygulama Sonrası İç Mekân Perspektif Çizimi Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Görsel 4.4. Kontrol Grubu Uygulama Sonrası İç Mekân Perspektif Minimum ve Maksimum Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Tablo 4.16. Deney Grubu Uygulama Öncesi ve Uygulama Sonrası Uzman Değerlendirme Tablosu

Öğrenci	Uzman			
	Kazanım Puan Ortalaması		Uzman Hata Tespit Sayısı	
	Uyg. Önc.	Uyg. Son.	Uyg. Önc.	Uyg. Son.
1	1,35	1,85	1,6	0,8
2	1,75	2	1,4	0,2
3	1,2	1,8	3,6	0,6
4	1,45	1,4	1,6	0,8
5	1,8	1,9	0,8	1,4
6	1,6	1,45	1,4	0,8
7	0,5	2	2,8	0,4
8	0,25	1,95	3	1,8
9	1,1	1,65	2	1,6
10	1,4	1,65	3	1
Ort.	1,24	1,77	2,12	0,94

Tablo 4.16 bakıldığında deney grubunda yer alan D7 kodlu öğrencinin uygulama öncesi ve uygulama sonrası kazanım puan ortalaması $\bar{x}=0,5$ 'ten $\bar{x}=2$ 'ye çıktığı, aynı öğrencinin uzman hata tespit sayısının da $\bar{x}=2,8$ 'den $\bar{x}=0,4$ düzeyine indiği görülmektedir. Bu veriler deney grubu ortalamaları ile karşılaştırıldığında D7'in uç örnek teşkil ettiği görülmektedir. Kısa sürede perspektif çizimi ve kavramlarıyla ilgili görünür bir başarı elde ettiği söylenebilir. Bu tabloya göre, perspektif uygulamalarına ilişkin öğrencilerin, çevrelerindeki objelerin mekân içerisindeki perspektif görünümünü algıladığı, derinlik etkisini verebildikleri, çalışmalarında derinlik etkisini gösterebildikleri, çizgisel perspektifleri çalışmalarında uygulayabildikleri gibi perspektif dersini ilişkin kazanımları öğrendikleri ve uygulama çalışmalarına transfer edebildikleri gözlenmiştir. Deney grubu uygulama öncesi ve uygulama sonrası hata tespit sayısına göre, perspektife yönelik

kazanımların hataları azaltması yönünde doğru orantının olduğu gözlenmektedir. Başka bir ifadeyle, perspektifle ilgili kavramlar ve çizimler öğrenildikçe hata oranı düşmektedir.

Tablo 4.17 *Deney ve Kontrol Grubu Uzman Kazanım Puan Ortalaması ve Hata Sayısı Tablosu*

Öğrenci	Uzman Kazanım Puan Ortalaması (\bar{X})		Uzman Hata Tespit Sayısı	
	Uyg. Önc.	Uyg. Son.	Uyg. Önc.	Uyg. Son.
Deney Grubu	1,24	1,77	2,12	0,94
Kontrol Grubu	1,02	1,32	1,88	1,4

Tablo 4.17 bakıldığında perspektif öğrenci uygulamalarına yönelik deney ve kontrol grubu uzman kazanım ortalama puanları ve hata oranı tespitleri karşılaştırmalı olarak bir bütün halinde sunulmuştur. Veriler, Ek. 10-11-12-13-14 numaralı tablolarda açık bir şekilde yer almaktadır. Deney grubu öğrencilerinin kazanım puan ortalamasının \bar{x} : 1,24'ten \bar{x} : 1,77'e çıktığı, perspektif dersine ilişkin öğrencilerin çevrelerindeki objelerin mekân içerisindeki perspektif görünümünü algıladığı, derinlik etkisini verebildikleri, çalışmalarında derinlik etkisini gösterebildikleri, çizgisel perspektifleri çalışmalarında uygulayabildikleri gibi perspektif dersini ilişkin kazanımları edindikleri ve uygulama çalışmalarına transfer edebildikleri, tablodaki verilerden gözlenmektedir. Kontrol grubunda kazanımların karşılık bulması bakımından benzer bir yükselişin olduğu söylenebilir ($\bar{x}=1,02$ 'den $\bar{x}=1,32$ ye). Tablo 4.17, öğrencilerin perspektif çizimlerinde yaptıkları hataları tespit sayısı bakımından incelendiğinde, deney grubunda uygulama öncesinde hata sayısı 2,12 iken uygulama sonrasında 0,94'e düştüğü tespit edilmiştir. Ortalama "1" hatanın altına inmiş olması kayda değer bir gelişmeyi göstermektedir. Kontrol grubunda ise \bar{x} : 1,88-1,4 aralığında kısmi bir gelişmenin olduğu söylenebilir. Bu veriler ADDİE yöntemiyle geliştirilmiş perspektif öğretimi alan deney grubu öğrencilerinin, klasik yöntemle eğitim alan öğrencilerden daha az hata yaptıkları sonucunu vermektedir. Öğrencilerin perspektif uygulamalarına ilişkin kazanımların öğrenilmesiyle hata oranlarının düşmesi noktasında "öğrendikçe başarının artması" bakımından doğru bir orantının olduğunu göstermiştir (Ek. 10-11-12-13-14).

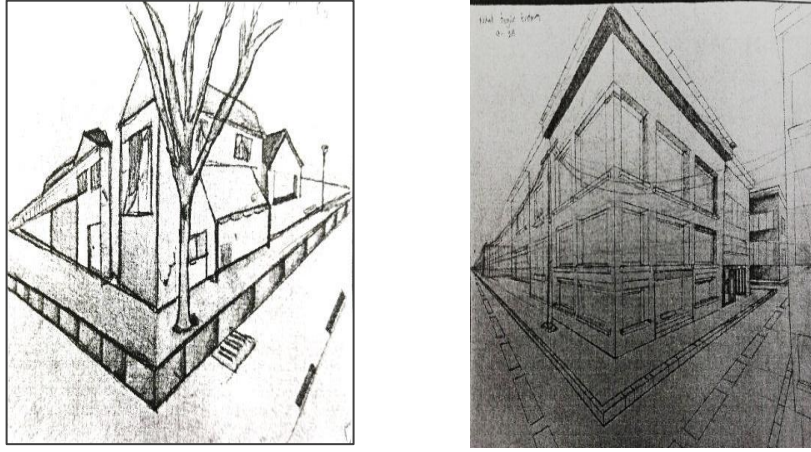
Tablo 4.18. *Deney/Kontrol Grubu Uygulama Sonrası Çalışma2: Çift Kaçışlı Dış Mekân Perspektif Çizimi/Uzman Değerlendirme Kazanım Tablosu*

Çalışma 2							Kontrol G.						
Deney G.													
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	K.G. Ort.
1	2	2	2	1,75	2	1,95	11	2	2	2	1,25	1,75	1,8
2	2	2	2	1,75	2	1,95	12	1,25	2	2	1,5	1,75	1,7
3	2	2	2	1,5	2	1,9	13	1,5	2	2	1,5	2	1,8
4	2	2	2	1,75	2	1,95	14	1,5	1,25	2	1,25	1,75	1,55
5	2	2	2	1,75	2	1,95	15	1,5	1,5	2	1,75	1,75	1,7
6	1,75	1	2	1,5	1,75	1,6	16	1,25	2	1,75	1,75	1,75	1,7
7	2	2	2	1,5	2	1,9	17	1,5	2	1,75	1,5	2	1,75
8	2	2	2	1,75	2	1,95	18	2	2	2	1,25	1,75	1,8
9	2	2	2	1,75	2	1,95	19	1	1	1	1,25	1,75	1,2
10	1,75	2	2	1,5	2	1,85	20	1	2	1,75	1,75	2	1,7
Ort.	1,95	1,9	2	1,65	1,975	1,9		1,45	1,775	1,825	1,475	1,825	1,67

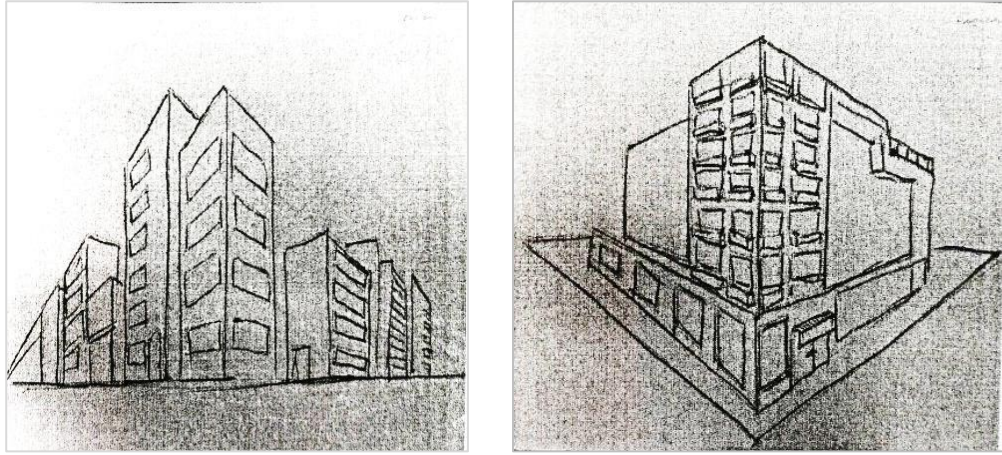
Tablo 4.18. Deney/kontrol grubu uygulama sonrası çift kaçışlı dış mekân perspektif çizimi/uzman değerlendirme kazanım tablosu incelendiğinde, deney grubundaki öğrencilerinin perspektif dersi kazanımlarının aritmetik ortalamasının $\bar{x}= 1,9$ çıktığı görülmektedir. Uzman değerlendirmelerine göre; bu oran deney grubu öğrencilerinin perspektif kazanımlarından olan, çevresindeki objeler ve mekânlardaki görünümünü algıladıkları, derinlik etkisini gözlemledikleri, derinlik etkisini çalışmalarında uyguladıkları ve özgün imgesel çalışmalarında çift kaçışlı çizgi perspektifini çalışmalarında kuralına göre çizebildiklerini göstermektedir. Kontrol grubu öğrencilerinin aritmetik ortalaması $\bar{x}= 1,67$ olarak görülmektedir. Deney ve kontrol grubu karşılaştırıldığında, deney grubu lehine bir başarımın olduğu gözlenmekte olup ADDIE yöntemiyle yapılandırılmış perspektif öğretiminin, klasik eğitim yöntemine göre, ders kazanımlarını daha yüksek oranda karşıladığını göstermiştir.

Tablo 4.19. *Deney ve Kontrol Grubu Uygulama Sonrası Çalışma: Çift Kaçışlı Dış Mekân Perspektif Çizimi/Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu*

Çalışma 2													
DG.							KG.						
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	K.G. Ort.
1	1	2	0	1	0	0,8	11	0	1	0	1	0	0,4
2	0	0	0	1	0	0,2	12	0	2	0	2	1	1
3	1	0	1	1	0	0,6	13	1	1	0	2	0	0,8
4	1	0	0	1	0	0,4	14	1	3	0	2	0	1,2
5	1	0	0	1	0	0,4	15	1	3	0	1	1	1,2
6	1	2	0	1	0	0,8	16	1	1	1	1	1	1
7	1	0	0	1	0	0,4	17	0	0	0	2	0	0,4
8	1	0	0	1	0	0,4	18	1	0	0	2	2	1
9	1	0	0	1	0	0,4	19	1	1	1	2	0	1
10	1	0	0	1	0	0,4	20	1	0	1	1	1	0,8
Ort.	0,9	0,4	0,1	1	0	0,48		0,7	1,2	0,3	1,6	0,6	0,88

Görsel 4.5. Deney Grubu Dış Mekân Perspektif Çizimi En Düşük ve En Yüksek Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Görsel 4.6. Kontrol Grubu Dış Mekân Perspektif En Düşük ve En Yüksek Puan Alan Öğrenci Çalışmaları [Resim]

Tablo 4.19 incelendiğinde, dış mekân perspektif çiziminde uygulama sonrası deney grubunda hata sayısı $\bar{x}=0,48$ iken bu oran kontrol grubunda $\bar{x}=0,88$ 'dir. Bu da bize ADDİE yöntemiyle perspektif dersi işleyen deney grubu öğrencilerinin, klasik yöntemle eğitim alan öğrencilerden daha az hata yaptıkları sonucunu vermektedir. Kontrol grubuna öğrenci bazında bakıldığında K14, K15, K19 kodlu öğrencilerin mutlak hata yaptıkları uzmanların mutabık kalmalarından anlaşılmaktadır. Bu durum, geleneksel öğrenme yaklaşımının bazı öğrencilere ulaşamadığı sonucunu vermektedir. Tabloların verilerinden genel bir analiz yapacak olursak perspektif resim çalışmalarında hatalar: oran-orantı sorunu, simetri ve paralellik sorunu, kaçış çizgilerinin ufuk çizgisi üzerindeki kaçış noktaları ile kesişmemesi sorunu vb. olduğu tespit edilmiştir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“*Perspektife özgü öğretim materyali kullanımının öğrenmeye etkisi nedir?*”

Tablo 4.20’deki görüş alma formu iki soru ile kapalı uçlu olarak yapılandırılmıştır. Birinci soruya ilişkin önerme öğrencilerin perspektifi öğrenmede zorlanma derecelerini göstermektedir. İkinci soruya ilişkin önerme ise materyal kullanımının öğrenmeye etkisini ölçmek için verilmiştir.

Tablo 4.20. *Perspektif Öğretiminde Öğretim Materyali Kullanımına İlişkin Öğrenci Görüş Formu*

Öğrenci	Perspektif konusunu öğrenmede zorlandım			Materyal kullanımı öğrenmemi kolaylaştırdı		
	Evet	Kısmen	Hayır	Evet	Kısmen	Hayır
DG1		*		*		
DG2		*		*		
DG3	*			*		
DG4		*		*		
DG5		*		*		
DG6			*	*		
DG7			*	*		
DG8			*	*		
DG9			*	*		
DG10			*		*	

Tablo 4.20’yi incelediğimizde, birinci önermeye göre deney grubu öğrencilerinin %50’si perspektif konusunu öğrenmede bir şekilde zorlandıklarını ifade etmişlerdir. Buna karşın, materyal kullanımının ise %90 oranında öğrenmeyi kolaylaştırdığı yönünde görüş bildirmişlerdir. Deneme ve yaparak yaşayarak öğrenmenin kalıcı, izli sonuçlar verdiği bilinmektedir. Bu bakımdan materyal kullanımının, öğrencinin kendini önemsemesine yol açtığı, ders motivasyonunu arttırarak disiplinler arası bağdaşım kurmayı kolaylaştırdığı söylenebilir. Genel bir değerlendirme yapacak olursak, deney grubu öğrencilerinin “*Temel Sanat Eğitiminde (TSE) Perspektif Konusunu İşlerken Öğrenme Zorluğu Yaşadınız mı*” sorusuna bir öğrencinin “evet”, dört öğrencinin “kısmen”, beş öğrencinin “hayır” yanıtını verdiği görülmektedir. “*Derste Öğretim Materyali (Gözlük) Kullanımı Öğrenmenizi Kolaylaştırdı mı?*” sorusuna dokuz öğrencinin “evet” bir öğrencinin de “kısmen” yanıtını verdiği görülmektedir. Tablo analiz edildiğinde TSE perspektif konusunun öğretiminde deney grubu öğrencilerinin öğrenmede materyal kullanımı sayesinde zorluk çekmediği söylenebilir. Kullanılan materyal öğrencinin seviyesine uygun olup; perspektif konusunun

kavramasını ve uygulama çalışmalarında bilginin transferini sağladığı, öğrenmeyi kalıcı hale getirdiği görülmüştür. Buradan hareketle materyalin perspektif konusu öğretiminde deney grubu öğrencileri üzerinde etkili bir araç olduğu söylenebilir. Kontrol grubu öğrencilerine klasik yöntemle (öğretmen merkezli) ders anlatılmış olup öğrencilerle yapılan görüşme formlarında, perspektif çizimlerinde ve öğretmen gözlem formunda öğrenmenin sınırlı düzeyde kaldığı tespit edilmiştir.

Tablo 4.21. *Mecaz Dil Formu Tablosu*

Deney Grubu	Tema: PERSPEKTİF İÇİN ÖZEL GÖZLÜK KULLANMAK	
	METAFOR	KOD
	Fotoğraf makinesi kullanmak	Bakış açısı Görme Bakış noktası Mekanik göz Gözün gördüğü gibi kaydetmek
	Kaynakçı	Kaçış çizgilerinin kesişimi
	Pilot koordinat sistemi	Sanal ufuk Ufuk çizgisi
	Sanal gerçeklik	Sanal ufuk Ufuk çizgisi Kaçış çizgisi Bakış noktası
	Peri olmak	Ufuk çizgisi Görme
	Dalgıç	Ufuk noktası Ufuk Çizgisi Görme
	Bisikletçi	Görme Denge Ufuk çizgisi Bakış noktası
	Kimyager	Görme

Tablo 4.21 analiz edildiğinde deney grubu öğrencilerinin perspektif kavramını mecaz (metaphor) yoluyla, imgesel olarak yaşamdaki karşılıklarını ifade ederek kendilerince daha anlamlı hale getirdikleri görülmüştür. Deney grubu birinci öğrenci (D1) animasyon karakteri olan minyonlarla benzeşim kurmuştur. *“Perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (minyonlar) gibidir; çünkü gözlük minyonların gözlüğüne çok benziyor. Gözlüğü takınca ufuk çizgisini net gördüm.”* Animasyon karakteri olan minyonların doğa ve çevrelerini, perspektif dersi materyaline benzeyen gözleriyle algıladıkları düşünüldüğünde doğru bir benzeşim kurdukları ve çocukların yaşamlarını animasyon karakterleri ile özdeşleştirdikleri ve animasyon filmlerine meraklı olduğunu da göstermektedir.

Deney grubu ikinci öğrenci (D2) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (kaynakçı olmak) gibidir; çünkü *“kaynakçı ustası, kaynak yaparken iki demirin birleştiği kaynak noktası ufuk noktasını, iki demirin birleşmesi de ufuk çizgisini anımsatmaktadır.”* Doğru ifade edemese de ufukta kesişme yani kaçış noktasına vurgu yapmıştır. Deney grubu Üçüncü öğrenci (D3) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (pilot koordinat sistemi) gibidir; çünkü *“ufuk çizgisi yatık, koordinat gibidir.”* Yani pilot gözlüğü kullanmak gibidir, demek istiyor. Pilotlar ufku çoğu zaman göremezler, yapay ufuk çizgisine ihtiyaç duyarlar. Bu açıklama çocukların havacılık oyunlarına ve filmlere meraklı olduğunu göstermektedir. Deney grubu dördüncü öğrenci (D4) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (peri olmak) gibidir; çünkü *“kocaman bir fırçayla, gökyüzüne çizgi çizebilirim bu gözlükle.”* Öğrenci kendini, tuvale resim yapan bir ressama benzetererek, gökyüzünü tuvale, elindeki sihirli çubuğu fırçaya benzetmiş, ufuk çizgisine vurgu yapmıştır. Deney grubu beşinci öğrenci (D5) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (dalış yapmak) gibidir; çünkü *“gözlük dalış gözlüğüne benziyor, çizgi ve nokta ise avlayacağımız balıklara nişan almak için.”* Yani dalgıç gözlüğü kullanmak gibidir demek istiyor. Dalgıçlar deniz dibinde ufuk çizgisini bu gözlükler yardımıyla görürler. Bu açıklama çocukların su sporlarına ve deniz ile ilgili belgesellere meraklı olduğunu gösterir. Deney grubu altıncı öğrenci (D6) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak (sanal gerçeklik) gibidir. Çünkü *“sanal gerçeklik gözlüğünde etrafımızda bir ufuk çizgisi oluşur. Perspektif için kullanılan gözlük bana bunu hatırlattı.”* Öğrenci burada yaşadığı bir deneyimi paylaşmış, sanal gerçeklik bu araştırma için önemli bir deneyimdir. Deney grubu yedinci öğrenci (D7) Perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak dalgıç olmak gibidir; çünkü *“Gözlük beni dalgıç gibi hissettirdi. Çok hoşuma gitti. Kendimi denizde gibi hissettim. Bana dalgıçları hatırlattı”.* Deney grubu sekizinci öğrenci (D8) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak bisikletçi olmak gibidir; *“çünkü bisiklette de işimize yarıyor.”* Öğrenci bisiklet gözlüğü ile toz ve benzeri unsurlardan korunduğunu, dengesini sağladığı ve görme olayının gözlükle gerçekleştiğini düşünmüştür. Deney grubu dokuzuncu öğrenci (D9) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak kimyager olmak gibidir; çünkü *“kendimi deney yaparken ve bir şeyler keşfetmeyi amaçlarken düşündüm, sanki önemli bir konu hakkında patlayıcı bir deney yapıyormuşuz gibi kafamda kurgulandı.”* Kurulan metafor içerikle uyuşmamakla birlikte bir değişim öngörmektedir. Deney grubu onuncu öğrenci (D10) perspektif öğrenirken özel gözlük kullanmak fotoğrafçı olmak gibidir; çünkü *“gözlüğe bakmak kadrajda fotoğrafı ayarlamak gibi görüntüyü yakınlaştırıp, uzaklaştırdığımda perspektif kurmuş oluruz.”* Bu en gerçekçi

metafordur. Fotoğraf makinası insan gözünün mekanik kopyasıdır, gözün gördüğü gibi perspektif (derinlik) etkisinde görür.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular

“GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çizimleri demografik özelliklerine (cinsiyet, aile gelir durum, ailenin eğitim durumu, ikamet) göre değişkenlik göstermekte midir?” Alt probleme ilişkin tablolar analiz edildiğinde aşağıdaki sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür.

Tablo 4.22. Demografik Bilgi Formu

Sıra No	Öğrenci	Cinsiyet	Ailenizin Eğitim Durumu		Ailenin Gelir Durumu	Yaşadığı İl/İlçe	Ders Ortalama Notları
			Anne	Baba			
1	D1	Kız	Ortaokul	Ortaokul	Orta	İstanbul	65,88
2	D2	Erkek	Ortaokul	Ortaokul	Orta	Manisa	55,07
3	D3	Kız	İlkokul	Lise	Orta	İzmir	82,37
4	D4	Kız	Üniversite	Lise	Orta	Manisa	64,40
5	D5	Kız	İlkokul	İlkokul	Orta	Manisa	88,82
6	D6	Kız	Ortaokul	Ortaokul	Orta	Manisa	53,95
7	D7	Erkek	Lise	İlkokul	Yüksek	İzmir	49,00
8	D8	Kız	İlkokul	İlkokul	Orta	İzmir	72,51
9	D9	Erkek	Ortaokul	Ortaokul	Orta	Manisa	48,81
10	D10	Erkek	Üniversite	Lise	Orta	Manisa	61,26
11	K11	Erkek	Lise	Lise	Orta	Manisa	68,75
12	K12	Kız	İlkokul	İlkokul	Orta	Manisa	79,99
13	K13	Kız	İlkokul	Lise	Orta	Manisa	66,48
14	K14	Kız	Üniversite	Ortaokul	Orta	Manisa	85,20
15	K15	Erkek	İlkokul	Lise	Orta	Manisa	78,89
16	K16	Kız	Okur-Yazar Değil	Lise	Orta	Manisa	67,44
17	K17	Erkek	İlkokul	İlkokul	Orta	Manisa	51,98
18	K18	Kız	Ortaokul	Lise	Orta	İzmir	66,66
19	K19	Kız	Okur-Yazar Değil	İlkokul	Orta	Manisa	73,90
20	K24	Kız	İlkokul	İlkokul	Orta	Manisa	81,42

Tablo 4.22 incelendiğinde deney grubunda öğrenci cinsiyeti dağılımında Dört (4) erkek, altı (6) kız öğrenci olduğu, kontrol grubunda ise üç (3)erkek, yedi (7) kız öğrenci bulunmaktadır. Cinsiyet dağılımında deney ve kontrol grubunda homojen bir dağılımın olduğu, cinsiyetin gruplar arasında başarı ve başarısızlığa etki etmediği görülmüştür. Aile eğitim durumu analiz edildiğinde, deney grubunda altı (6) ilkokul, sekiz (8) ortaokul, dört (4) lise, iki (2) üniversite eğitimi aldığı görülmektedir. Kontrol grubunda iki (2) okur-yazar olmayan, on (10) ilkokul, bir (1) ortaokul, altı (6) lise, bir (1) üniversite eğitimi alan aileler görülmektedir. İçerik analizi yapıldığında deney grubu öğrencilerinin eğitim durumunun, kontrol grubu öğrencilerinin ailelerine oranla yüksek çıkmıştır. Deney grubu kazanım puan ortalamaları ve hata tespit sayısı tablosuna (Tablo X) bakıldığında, deney grubu lehine sonucun çıkmasında öğrenme yaklaşımlarının yanı sıra ailelerin eğitim durumunun da etkili olduğu söylenebilir. Ancak bu dağılım yöntemde belirtildiği üzere rastlantısaldır, bir grup lehine kasıt söz konusu değildir.

Aile gelir durumu analiz edildiğinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin gelir durumunun orta düzeyde olduğu, bu durumun da başarı ve başarısızlığa herhangi bir katkısı olmadığı görülmüştür. Yaşanılan il/ilçe durumu analiz edildiğinde, deney ve kontrol grubu öğrencilerinin Manisa, İzmir ve İstanbul gibi büyük şehirlerde ikamet ettikleri görülmektedir. Bu durumun deney ve kontrol grubu öğrencilerinin başarı ve başarısızlığına etki etmediği söylenebilir. Ders ortalamaları analiz edildiğinde, deney grubu öğrencilerinin not ortalamasının 64,207 kontrol grubu öğrencilerinin not ortalaması 72,071' olduğu görülmüştür. Bu alt probleme ilişkin bulgu ve değerlendirmeler deney ve kontrol grupları arasında demografik değişkenlere göre farklılığın olmadığını ya da perspektif öğretiminde öncül rol oynamadığını göstermektedir. Bu bakımdan çalışma grubu hakkında bilgilendirme amaçlı verilmiştir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, Addie eğitim tasarım modeline göre TSE öğrencilerinin perspektif konusunda karşılaşmış oldukları problemlerin, çözüm önerilerine yönelik, araştırmanın bulgularına dayalı, sonuç ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Bu bölümde Manisa Güzel Sanatlar Lisesi TSE 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaşmış oldukları sorunları saptamaya yönelik bulgular ile araştırma sürecinde çözüm olarak denenen materyal kullanımı, yapılandırılmış TSE dersi uygulamaları ile geleneksel öğretim yöntemi karşılaştırmaları, görsel sanatlarda perspektif öğretimi ile ilgili alanyazın çalışmaları eşliğinde tartışılmıştır.

Araştırmacı, TSE perspektif konusunun ADDIE eğitim yöntemiyle işlendiği deney grubu ile geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerine ait ön testin analizlerine göre öğrencilerin perspektife özgü teknik terimleri (perspektif, ufuk çizgisi, ufuk noktası, vb.) kullandığı görülmektedir. Genel bir değerlendirme yapılacak olursa, bu aşamada gruplar arası farklılıklar belirleyici rol oynamamıştır. Alan yazın taramalarına bakıldığında; Diğler (2011), çalışmasında da gruplar arasında perspektif dersine ait bilgilerinde anlamlı bir fark bulunmamıştır. Her iki grupta, bilgi bakımından denk bulunmuştur. TSE 9. Sınıf perspektif dersinde geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinin ön test ve son testlere verdikleri görüş sayısı bildirim grafiğinde kısmen cevap verdikleri ve kazanımların birçoğunun gerçekleşmediği anlaşılmaktadır. Diğler (2011)'in çalışmasında da geleneksel yöntemin uygulandığı kontrol grubunda kazanımların bir kısmına ulaşılmadığı görülmektedir. Her iki çalışmanın sonuçlarında benzerlikler bulunmaktadır. TSE-ADDIE öğretim yöntemi ile perspektif konusunun öğretimine ilişkin yapılandırılmış uygulamaların bir sonucu olarak deney grubunda öğrenmenin kalıcı ve izli olarak gerçekleştiği, öğrenci görüşlerine yansımakta ve uzman değerlendirmelerinden anlaşılmaktadır. Diğler (2011), iş birliği öğretim yöntemiyle yapılan çalışmasında, yöntemin uygulandığı deney grubunda da benzer sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Benzer araştırmalarda öğretim sürecine amaçlı ve kontrollü müdahale edilmesinin öğrenciler lehine olumlu sonuç verdiği söylenebilir. Deney grubunda perspektife ilişkin öğrenmeye yönelik öğrenci motivasyonlarının daha yüksek olduğu

görülmüştür, bu durum uzman değerlendirmelerinden anlaşıldığı üzere dersteki uygulama başarılarına yansımıştır. Deneysel/kontrol grubu uygulama sonrası çift kaçırlı sokak/cadde çalışması perspektif çizimi uzman değerlendirmeleri neticesinde deney grubunun hata sayısının daha az olduğu görülmektedir. ADDIE öğretim yöntemiyle materyal kullanımı tabanlı ders yapmanın deney grubunda hata oranını dramatik bir şekilde düşürmüştür. Münferit olarak birkaç öğrenci özelinde incelendiğinde gerek kazanımların karşılanması noktasında gerekse hata sayılarının düşmesi noktasında, öğrenmeye dönük olumlu yönde, şaşırtıcı sonuçlara ulaşıldığı görülmektedir. Diğler (2011), iş birliğine dayalı öğretim yöntemi uygulanması öğrencilerde, derslerde farklı eğitim ve öğretim yöntemlerinin uygulanmasının, klasik eğitim yöntemine göre işlenen derslere göre kazanımlara ulaşmada ve dersler arasında bilgilerin transfer edilmesinde daha etkin olduğunu göstermiştir.

Manisa Güzel Sanatlar Lisesi TSE perspektif dersinin yıllık planda 5 hafta 20 saat olduğu, bu sürenin perspektif öğretimi kazanımlarının sağlanmasında yeterli olmadığı, perspektif konusunun kuramsal ve uygulamalı verilmesi ve müfredatta yer alması gerekliliği araştırmanın bulgularına yansımıştır. Taşkın (2012); Aydın, (2012), araştırmasında perspektif ve perspektif çeşitleri konusunun TSE derslerinde ünite konusu olarak kısaca anlatılıp geçilecek bir konu olmadığı, perspektifin ayrı bir ders olarak okutulması sonucuna ulaşılmıştır. Manisa Güzel sanatlar Lisesi 9. TSE perspektif dersin de ADDİE öğretim yöntemine göre hazırlanan eğitim etkinlikleri (sunu, demonstrasyon vb.) ve materyalinin (Bk. Fotoğraf 2) perspektif kazanımlarını karşılayacak düzeyde olduğu görülmektedir. Buna karşın Aydın, (2012), araştırmasında perspektif dersinin uygulamalı olarak düzlem aktarılmasının kazanımlarda kısmi öğrenmelere yol açtığı sonucuna ulaşmış ve bu problemi aşmanın da üç boyutlu modelleme programlarının eğitimde uygulanmasıyla perspektif dersinin kazanımlarının öğretilmesinde daha iyi sonuç vereceği tespit etmiştir. Aydın, (2012), araştırmasında perspektif algısını güçlendirmek için; maket ve modellemeler yapacağı sonucuna ulaşmıştır. Ders saatinin yeterli olmamasından dolayı öğrencilere maket ve modelleme çalışması yaptırılmamış olması eksiklik olarak görülebilir.

5.2. Sonuç

Bu bölümde Manisa Güzel Sanatlar Lisesi TSE 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaştıkları sorunları saptamaya yönelik bulgular ve tartışma neticesinde ortaya çıkan sonuçlara yer verilmiştir.

Araştırma probleminin bulgularına yönelik genel sonuçlara bakıldığında TSE perspektif öğretiminin ADDIE ile yapılandırılması öğrencilerin derse dönük motivasyonlarını olumlu etkilemiştir. Öğrenme çıktıları (kazanım) bakımından deney grubu lehine olumlu sonuçlar alınmıştır. Buradan hareketle alt problemlerin bulgularından çıkarsamalar yaparak aşağıdaki sonuçların elde edildiği görülmektedir;

1- Deney ve kontrol grupları arasında başlangıçta perspektife ilişkin kavramları kullanmaları bakımından belirgin bir farkın olmadığı görülmektedir. Kısaca perspektife ilişkin bilgi düzeylerinin denk olduğu söylenebilir.

2- TSE 9. Sınıf perspektif öğretiminde geleneksel öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubu öğrencilerinde perspektif öğretime ilişkin kazanımları karşılaması bakımından kısmen öğrenmenin gerçekleştiği uzman değerlendirmeleri ve görüş bildirimlerinden anlaşılmaktadır.

3- TSE ADDIE öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunda kazanımların öğrenilmesi ve transfer edilmesinde kontrol grubuna göre belirgin farkların olduğu tespit edilmiştir. Özellikle hava perspektifi, düzlem, çizgisel perspektif, bakış noktası kavramlarında belirgin öğrenme farklılıkları görülmektedir. Deney grubu lehine gelişen bu farkın, ADDIE öğretim yöntemine göre planlanmış derse bağlı olarak, dersle ilgili kazanımlardan olan; perspektifin ne olduğu ve perspektif kurallarının öğrenilmesi, çizgisel perspektif ile hava perspektifini ayırt edilmesi, resim çalışmaları üzerinde perspektif kurallarını anlatılması, perspektif kurallarına ait kavramları tanımlanması, hava perspektifini resim çalışmalarında uygulanması, resim çalışmalarında tek kaçış noktalı perspektifi uygulaması vb. kazanımların büyük ölçüde karşılandığı söylenebilir.

4- TSE klasik öğretim yönteminin uygulandığı kontrol grubunda, kazanımların kısmen karşılandığı buna karşın düzlem, derinlik, hacim, çizgisel perspektif kavramlarına ilişkin görüş bildirim sayısı tablosunda değişimin olmadığı, kontrol grubu aleyhine bir durumun geliştiği anlaşılmaktadır.

5- TSE ADDIE öğretim yönteminin uygulandığı deney grubunun Ön test ve son test perspektif görüş sayısı tablosu analiz edildiğinde düzlem kavramına ön testte hiç kavram üretilmemişken, son testte öğrencilerin altı kavram ürettiği yine hava perspektifiyle ilgili ön testte kavram üretilmemişken, son testte (11) kavramın üretilerek kalıcı öğrenmenin gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

6- ADDIE öğretim yönteminin uygulandığı deney grubu öğrencilerinin ön test ve son testi perspektif görüş sayısı bildirim tablosu, perspektif uygulama çalışmaları analiz

edildiğinde öğrencilerin ADDIE öğretim yöntemi ile işlenen perspektif dersine ve perspektif kavramlarına karşı olumlu görüş geliştirdikleri anlaşılmıştır.

7- TSE perspektif dersi deney/kontrol grubu uygulama sonrası “tek kaçıslı iç mekân perspektif çizimi” uzman değerlendirme kazanım tablosu analiz edildiğinde, deney grubu öğrencilerinin çevrelerindeki obje ve mekânlardaki görünimleri algıladıkları, derinlik etkisini gözlemledikleri ve perspektif çalışmalarında uygulayabildikleri görülmüştür. Aynı zamanda çizgi perspektifini de resim uygulama çalışmalarında perspektif kurallarına göre çizebildikleri görülmektedir. Deney ve kontrol grubu karşılaştırıldığında deney grubu lehine başarımın olduğu gözlenmekte olup ADDIE yönteminin klasik eğitim yöntemine göre perspektif dersi kazanımlarını, öğrencilere kalıcı olarak öğrettiği ve diğer derslere transfer etmede etkili olduğu anlaşılmıştır.

8- TSE perspektif dersi deney/kontrol grubu uygulama sonrası “çift kaçıslı iç mekân perspektif çizimi” uzman değerlendirme kazanım tablosu analiz edildiğinde deney grubu öğrencilerinin çevrelerindeki obje ve mekânlardaki görünimleri algıladıkları, derinlik etkisini gözlemledikleri ve çalışmalarında uygulayabildikleri çizgi perspektifi çalışmalarında perspektif kurallarına göre çizebildiklerini göstermiştir. Deney ve kontrol grubu karşılaştırıldığında deney grubu lehine başarımın olduğu gözlenmekte olup, ADDIE yönteminin klasik eğitim yöntemine göre perspektif dersi kazanımlarını öğrencilere kalıcı olarak öğrettiği ve diğer derslere transfer etmede etkili olduğu görülmektedir.

9- Deney/kontrol grubu çalışmalarının uzmanlar tarafından değerlendirilmesi neticesinde kazanımların gerçekleşmesi arttıkça hata yapma oranının azaldığı yönünde bir sonuç çıkmaktadır. Bu durum her iki grupta görülmekle birlikte oransal olarak deney grubunda daha baskındır.

10- Deney/kontrol grubu uygulama sonrası çift kaçıslı sokak/cadde çalışması perspektif çizimi uzman değerlendirme hata tespiti tablosu incelendiğinde, deney grubunun aritmetik ortalamasının kontrol grubuna göre daha az çıktığı anlaşılmaktadır. Bu da bize ADDIE öğretim yöntemiyle ders işleyen deney grubu öğrencilerinin klasik yöntemle eğitim alan öğrencilerden daha az hata yaptıkları sonucunu verdiği anlaşılmaktadır.

11- Deney ve kontrol grubu demografik özelliklerine göre yapılan inceleme ve değerlendirmelerinde gruplar arasında belirgin bir fark ortaya çıkmamıştır. Bu bulgular başka araştırmalar için bilgi düzeyinde sunulmuştur.

Araştırmanın bulgularından hareketle yukarıdaki sonuçlara ek olarak GSL 9. Sınıf öğrencilerinin perspektif çalışmalarında karşılaştıkları güçlüklerin (sorunlar), öğretmenden,

öğrenciden, sınıf ortamından (çevresel) kaynaklı olması yönünde çıkarsamaların yapılabileceği görülmektedir. Bunlar aşağıdaki gibi özetlenebilir;

- Perspektif öğretiminin donanımsız sınıflarda yapılması
- Perspektif dersinde öğretmenin ders materyali kullanmaması
- Temel Sanat eğitimi dersi perspektif konusunun içeriğinin yoğun ve ders saatinin az olması.
- Öğrencinin hazırbulunuşluluk düzeyinin düşük olması, malzeme getirmemesi, temiz ve düzenli çalışmaması.
- Öğrencilerin bireysel farklılıklarının gözetilmemesi
- Öğrencilerin perspektif ünitesini önemsememeleri.
- Perspektif konusunun bazı öğrencilerin seviyesinin üzerinde olması.
- Perspektif konusu işlenirken yeni yöntemlerin kullanılmaması (Sunu, gezi-gözlem, araştırma, gösterip yaptırma, beyin fırtınası, vb.)
- Perspektifin katı kurallarının, hayal gücüne engel olması ve kolay unutulması.
- Öğrencilerin perspektif uygulama çalışması yaparken, ufuk çizgisini dikkate almaması.
- Perspektif uygulama çalışmalarında kaçış çizgilerini görmemesi.
- Perspektif uygulama çalışmalarında oran -orantıya dikkat edilmemesi.
- Perspektif uygulama çalışmalarında kaçış çizgilerinin bir noktada birleşmemesi.

5.3. Öneriler

Araştırma bulguları doğrultusunda;

1. Manisa Güzel Sanatlar Lisesi TSE perspektif dersinin yıllık planda 5 hafta 20 saat olduğu, bu sürenin perspektif dersi kazanımlarının öğretilmesinde, pekiştirilmesinde yeterli olmadığı, perspektif konusunun kuram ve uygulamalı bağımsız bir ders olarak okutulması, GLS öğretim programında yer alması önerilir.

2. ADDİE eğitim yöntemine göre hazırlanmış 9. Sınıf TSE dersi, öğrencilerin perspektif öğretimi başarılarını arttırdığı, ders kazanımlarını karşıladığı, öğretim süreciyle ilgili olumlu motivasyon geliştirdiği için sadece mikro ölçekte değil TSE dersi öğretim programının bütününe ADDİE öğretim tasarım yaklaşımı ile yeniden oluşturulması önerilir.

3. Araştırmada uzman değerlendirme formları incelendiğinde, farklı sonuçların görüldüğü, bir uzmanın tespit etmediği hatayı diğer uzman öğretmenin tespit ettiği görülmektedir. Gerek TSE dersinde gerekse ortaöğretim görsel sanatlar dersinde ortak sınavlar ve değerlendirmeler yapılabilir.

4. Perspektif öğretimi ile ilgili sanat eğitimi uygulama alanlarına yönelik disiplinler arasında bağlantı kurulabilir.

5. Öğrencilerin iki boyut üzerinde üç boyut algısını güçlendirmek ve perspektif dersi kazanımlarını gerçekleştirebilmek için bu araştırmada kullanılan kolay erişilebilir, ip, lastik, iş güvenliği gözlüğü gibi temel materyallerin yanında uygulamaya dönük olarak maket ve modelleme çalışmalarına yer verilebilir.

6. Perspektifin katı kurallarının hayal gücünü kısıtlamaya yönelik öğretmen merkezli yaklaşımdan uzaklaşılmalı ve öğrencilerin hayal gücünü geliştirici imgesel konulara ve etkinliklere yer verilebilir.

7. Perspektif dersi uygulama çalışmaları sonrasında, öğrencilerin çizmiş oldukları perspektif çalışmalarının, öğrenciler tarafından toplu olarak yorumlanması, öğrencilerin konuşturulması öğrencilerin kendi hatalarını görmesini, kendilerini ifade etmelerini sağladığı ve estetik bir duyarlılık geliştirdiği için ders sonlarında yapılabilir.

8. ADDIE öğretim yöntemi uygulanırken kullanılan ön/son testler, sunular, materyaller, dersi monotonluktan kurtardığı ve öğrencilerin motivasyonunu arttırdığı için resim uygulama çalışmalarında gerektiği zaman yer verilmelidir.

9. Manisa Güzel Sanatlar Lisesi 9. sınıf TSE perspektif çalışmasında uygulanan ADDIE, farklı derslerde, farklı okul türlerinde uygulanabilir ve etkinliği araştırılabilir.

10. ADDIE öğretim yönteminin uygulaması sırasındaki sorunlara ve bu sorunların çözümüne yönelik araştırma yapılabilir.

11. Perspektif öğretimi kazanımlarının gerçekleşmesi için farklı disiplinlerin bilgisine (Fotoğrafçılık, drama, oyun geliştirme) yer verilebilir.

12. Şartlara bağlı olarak perspektif dersi kazanımlarını öğretmek, kalıcılığının artırılması için sanal gerçeklik gözlüğü gibi teknolojinin geliştirdiği araç-gereçlerden yararlanılabilir.

KAYNAKÇA

- Aktümsek, A. (2010). *Anatomi ve fizyoloji İnsan Biyolojisi*. (5. Baskı). Ankara: Nobel Yayınları,
- Artut, Kazım. (2001). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, s, 165, Ankara: Anı Yayıncılık,
- Artut, K. (2004). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık,
- Artut, K. (2006). *Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık,
- Atar, N. (2004). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Temel Sanat Eğitimi Uygulamalarının Sorgulanması ve Öneriler*, [https://earsiv.anadolu.edu.tr /sayfasından](https://earsiv.anadolu.edu.tr/sayfasından) elde edilmiştir.
- Atkinson, L, R, Hilgard, E, R. (1995). *Psikolojiye Giriş*, s, 186, İstanbul: Sosyal Yayıncılık.
- Aydın, F. (2009). *Eğitim fakültelerinde Günümüz Teknolojisi ile Perspektif ve Üç Boyutlu Modellemenin Sanat Eğitiminde Kullanımı*. Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Aydın, İbrahim H. (2006). Bir Felsefî Metafor “Yolda Olmak”, s. 9-22 *Din bilimleri Akademik Araştırma Dergisi*, S. 6(4).
- Balcı, B, Y ve Say, N. (2002). *Temel Sanat Eğitimi*, s, 85-89-97, İstanbul: Ya-Pa Yayın.
- Branch, M, R. (2016). *Öğretim Tasarımı: ADDIE Yaklaşımı*, (Çev. Prof. Dr. İlhan Varank), Konya: Eğitim Yayınevi
- Barrington, B. (2013). *Çizimin Sırlar-2*.(Çev. Aşık M). İstanbul: Profil Yayıncılık.
- Buyurgan, S ve Buyurgan, U. (2012). *Sanat Eğitimi ve Öğretimi*. Ankara: Pegem. <http://pegem.net/dosyalar/dokuman/14042012150429sanat%20E%C4%9Fitimi.pdf>/ sayfasından erişilmiştir.
- Büyükkaragöz, S. S. ve Çivi, C. (1994). *Genel Öğretim Metotları*, Konya: Atlas Kitapevi,
- Büyüköztürk, Ş. (2001). *DeneySEL Desenler*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Canbulat, T. (2014). *Ressamlar İçin Perspektif*, İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- Çağlarca, S. (1973). *Perspektif Resim ve Tekniği*, İstanbul: İnkılâp Kitapevi.
- Çağlarca, S. (1991). *Perspektif Resim ve Gölge çizimi*, s:11, İstanbul: İnkılâp Yayınevi.
- Çevik M. (2019). http://kisi.deu.edu.tr/mehmet.cevik/TeknikResim/10_Ders_TR.pdf, adresinden elde edilmiştir.
- Cıvardı, G. (2016). *Perspektifi Anlamak Form, Derinlik, Mesafe*, İstanbul: Beta yayıncılık.
- Cüceloğlu, D. (2013). *İnsan ve Davranışı Psikolojinin Temel Kavramları*. (27. Baskı), Ankara: Remzi Kitapevi,

- Claude, L. (2018a). <https://www.britannica.com/biography/Claude-Lorrain/media/120438/147655> sayfasından erişilmiştir.
- Claude, L. (2018b). <https://www.britannica.com/biography/Claude-Lorrain/media/120438/35577> sayfasından erişilmiştir.
- Dere, F. ve OĞUZ, Ö. (1996). Artistik Anatomi, İstanbul: Nobel Tıp Kitapevi.
- Dickerson, M. (2018). A' dan Z' ye Sanat Tarihi, İstanbul, Say Yayınları.
- Diğler, M. (2011). *İlköğretim 7.Sınıflar Görsel Sanatlar Dersinde Perspektif 'In İş Birliğine Dayalı ve Geleneksel Öğretim Yöntemiyle İşlenmesinin Öğrenci Tutum ve Başarılarına Etkisi*, Yayınlanmış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Fer, S. (2015). Öğretim Tasarımı, s, 48, Ankara, Anı Yayıncılık.
- Feyzi, A. (2013). *Keman Öğretiminde ADDIE Yaklaşımı Esas Alınarak Hazırlanan Öğretim Modelinin Uşak Ezgilerin Kemanla Seslendirilmesine Etkileri*, Doktora Tezi Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Genç, A. ve Sipahioğlu, A. (1990). Görsel Algılama Sanatta Yaratıcı Süreç İzmir: Sergi Yayınevi.
- Gombrich. (2002). Sanatın Öyküsü, s,255-256, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Gönülal, Ö. (2009). Rönesans ve Barokta Resimsel Perspektif. <http://www.sanatteorisi.com/sanatteorisi.asp?sayfa=Makaleler&icerik=Goster&id=2747/> sayfasından erişilmiştir.
- Günay, D. (2012). Görsel Göstergebilim ve İmgenin Adlandırması. (D. Günay ve A. F. Parsa Editörler). Görsel Göstergebilim İmgenin Anlamlandırılması, İstanbul: Es Yayınları,
- Güneş, F. (2014). Öğretim İlke ve Yöntemleri, s, 2, Ankara: Pagem Akademi,
- Hodge, S. (2018a). Sanatın Kısa öyküsü, İstanbul, Hep kitap,
- Hodge, S. (2018b). Gerçekten bilmeniz gereken 50 sanat fikri (Çev. Emre Gözğü), İstanbul: Domingo
- İnce, B. (2011). Ortaöğretimde Sanat Eğitiminin Bilişsel Boyutu ve ÖSYS ile Ölçülmesi. *1. Sanat ve Tasarım Sempozyumu "Dün-Bugün-Gelecek"* Bildiri Kitabı s.37-40.
- İş ve Meslek Secimi. (2017). www.İşvemesleksecimi.com/2017/07/28/türkiyede-bulunan-Güzel-sanatlar-liselerve-kontenjanları sayfasından erişilmiştir.
- Malchiodi, C, A. (1998). Çocukların Resmini Anlamak, İstanbul: Epsilon Yayıncılık,
- Malkoç, G. (2012). Bilişsel Psikoloji. Z. Cemalcılar (Editör). Psikolojiye Giriş İçinde s. 96-131. Eskişehir: AÖF Yayınları,

- Masaccio. (2019). Masaccio, Çarmıhta İsa, Meryem, Aziz Yahya ve Bağışçılar, (Kutsal Üçlü), [resim] <http://yergoksanat.blogspot.com/2013/01/ronesans-doneminde-dusunce-ve-sanat.html> sayfasından erişilmiştir.
- Metzger, P. (2012). Perspektif Sanatı, (Çev. Gizem Aldoğan) s.13,204 İstanbul: Hayalperest Yayınevi,
- Metzger, P. (2012). Perspektif Sanatı, (Çev. Gizem Aldoğan) İstanbul: İzlenim Sanat Yayınevi.
- MEB. (2009). Güzel *sanatlar ve Spor Lisesi Yönetmeliği*.
www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2009/06/20090616-7.htm sayfasından erişilmiştir.
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018a). Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri Yönetmeliği, <http://mevzuat.meb.gov.tr/html/43.html>
- Millî Eğitim Bakanlığı. (2018b). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı, (s.8) Ankara
- Ocak, A, M. (2015). s, 14, Öğretim Tasarımı Kuramlar, Modeller ve Uygulamalar, s. 14-45 Ankara Anı Yayıncılık.
- Onat, E. (2015). S, 1-11, Perspektif ve Perspektifte Gölge Çizimi, Ankara: Efil Yayınevi.
- Öğretim Yöntemi Addie. (2018a). <http://www.cevizakademi.com/addieyi-taniyalim-analiz/web> sayfasından erişilmiştir.
- Öğretim Modeli Addie. (2018b). [Şekil] <https://ogretimtasariminef.wordpress.com/2011/03/09/addie-modeli/> sayfasından erişilmiştir.
- Öğretim Modeli Addie. (2019). [Şekil] <http://mrlcoban.blogspot.com/08.Subat.2019/addie-tasarim-modeli.html> Sayfasından erişilmiştir.
- Özsoy, V. (2015a). Görsel Sanatlar Eğitimi, s.34,35. Ankara: Pagem Akademi,
- Özsoy, V, (2015b), Görsel Sanatlar Eğitimi Resim iş Eğitiminin Tarihsel ve düşünsel Temelleri, s, 208, Ankara: Pagem Akademi,
- Paralel Perspektif. (2019), <https://www.slideshare.net/serhatdemirbas89/perspektif-18423732> 06/06/2019 sayfasından erişilmiştir.
- Erwin, P. (2017). Perspektif Simgesel Bir Biçim, s, 9 İstanbul: Metis Yayınları,
- San, Ğ. (2010). Sanat Eğitimi Kuramları (3. Baskı), Ankara: Ütopya Yayınevi,
- San, İ. (1979). Sanatsal Yaratma ve Çocukta Yaratıcılık, 2.Basım, Ankara: Tisa Yayınevi,
- Senemoğlu, N. (1998). Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya, Ankara: Özsen Matbaası.

- Suh, A, H. (2010). Leonardo'nun Defteri. (Çev. Serin A). Ankara: Arkadaş Yayınevi. (Orijinal çalışmanın basım tarihi 2004).
- İlhami, Ş. (2014). *Çocuk Resmi ve Bilinçaltı*, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Grafik Ana sanat Dalı Programı, İstanbul.
- Tagay, Ö. (2013). Eğitim Psikolojisi. Ankara: Pegem Akademi.
- Taşören, Ö, B. Sözer, E, Talas. (2017). [Resim], Temel Sanat Eğitimi, Ankara: (MEB).
- Taşören, Ö, B. Sözer, E, Talas. (2017). [Fotoğraf], Temel Sanat Eğitimi, Ankara: (MEB).
- Taşkın, Y. (2012). *Hava Perspektifinin Işık ve Renk Açısından İncelenmesi ve Empresyonizmde Uygulama Biçimleri*. Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı, Sivas.
- Türkkan, B. (2011). Görsel Sanatlar Öğretimi Dersindeki Uygulamaların Meslek Yaşamında Kullanılabilirliğine İlişkin Sınıf Öğretmeni Adaylarının Görüşleri. s. 93. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/185613/> sayfasından erişilmiştir.
- Ünver, E. (2002). Sanat Eğitimi, Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Eyck. J, V. (2019). Resim 2.1. Eyck, J. V. (1432). *GhentAltarpiece* [Resim]. Ahşapüzerineyağ. www.khanacademy.org/humanities/renaissance/reformation/north-ernrenaissance1/burgundynetherlands/a/vaneyckghentaltar. Sayfasından erişilmiştir.
- Yazar T, Aslan T, Şener S. (2014). Sanat Eğitimi Olarak Ülkemizde İlk ve Orta Öğretim Kurumlarında Sanat Eğitime Olan İlgisizlik ve Sebepleri, s,593, <http://dergipark.ulakbim.gov.tr/omuefd> sayfasından erişilmiştir.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Zor, Z. (2016). Yüksek lisans Tezi, Nakkaş Nakışî'nin Minyatürlerinde Görünen Perspektif Arayışları (Yayınlanmış Yüksek Lisans Tezi) Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

EKLER

Ek 1. Görüşme Formu Örneği.

31.10.2018
Ş.A. / Form 1: Öğrenci Görüşleri

Öğrenci Görüşme Formu

Öğrencinin Adı/ Soyadı: Beşim Karay Sınıfı: 5/A Öğrenci No: 15

Aşağıda sanat eğitimi ile ilgili kavramlar hakkındabildiklerinizi yanında boşluklara yazınız.
Kavramla ilgili bilgi düzeyinizi ilgili kavramın altındaki kutucuklara lütfen (X) ile işaretleyiniz.

Kavram	Açıklama
PERSPEKTİF nedir?	
Hiç bir fikrim yok	Perspektif bakış noktadan tar, renk, uzatlık, yakınlık olarak ayrılması. D
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum(Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	
DERİNLİK nedir?	
Hiç bir fikrim yok	Derinlik gözetilerek küçülmesi ve renginin açılması. Derinlikten uzak gelen gemilerin ilk kısımlarının görünmesi. Yüzeyin koyu açık derinlikte ayırt edilebilirliği. Sokuldu. D
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum (Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	
DÜZLEM nedir?	
Hiç bir fikrim yok	Resmin aktarıldığı alan "düzlem". D Tıval, kağıt vb..
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum (Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	
HACİM nedir?	
Hiç bir fikrim yok	Cismin hacmini hatırlığını, aşırılığını bulunduğu ortamdaki kapladığı yerini belirtir. D Çizgi
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum (Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	
UFUK ÇİZGİSİ nedir?	
Hiç bir fikrim yok	Baktığımız nokta dan tamamen düz bir şekilde uzanan çizgi. Gözlemimizin baktığımız noktadan geçtiği yön sayılan çizgidir. D Deniz ve gök yüzünün kesişimi nokta.
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum (Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	

1

Kavram		Açıklama
HAVA PERSPEKTİFİ nedir?		
Hiç bir fikrim yok		
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)		
Biliyorum (Açıklayabilirim)		
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	X	Hava perspektifi cisimlerin uzaklık, yakınlık, açık ve koyu değerlerini büyüklüğünü, küçüklüğünü belirleyen perspektif perspektifidir. D
ÇİZGİSEL PERSPEKTİF nedir?		
Hiç bir fikrim yok		
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)		
Biliyorum (Açıklayabilirim)		
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	X	Paralel çizgilerin uzak noktada birleşmesine denir. D Tren raylarının bir noktada birleşmesi
KAÇIŞ ÇİZGİSİ nedir?		
Hiç bir fikrim yok		
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)		
Biliyorum (Açıklayabilirim)		
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	X	Kaçış çizgisi nesinde bulunan cismin bakış noktasında cisme doğru uzanan çizgidir. D Masada bulunan kitabın bakış noktasından uzanan çizgilerin nasıl genişlediğini, doğru altına girdiklerini.
KAÇIŞ NOKTASI nedir?		
Hiç bir fikrim yok		
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)		
Biliyorum (Açıklayabilirim)		
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	X	Kaçış noktaları perspektifte başlangıç gözlemlerimiz ilk gördüğümüz doğru bakışımız noktadır. D Pencereden dışarı bakılan doğrunun bakışlık noktalarının devamında dışarı noktadır.
BAKIŞ NOKTASI nedir?		
Hiç bir fikrim yok		
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)		
Biliyorum (Açıklayabilirim)		
Yeterince Biliyorum(Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	X	Bakılan cismin objelerin, cisimlerin yakınlık, uzaklık derecesine göre bakılan noktaların adı bakış noktalarıdır. D

Ş.A. / Form 1: Öğrenci Görüşleri

Kavram	Açıklama
MEKAN nedir?	Mekan sizlerin yaşamın bulunduğu ortamdır. D ör / Manketeki insanların dışardan geldiği simiz market ortası bahçe ortasıdır.
Hiç bir fikrim yok	
Biraz Biliyorum (Tam açıklayamam ama örnek verebilirim)	
Biliyorum (Açıklayabilirim)	
Yeterince Biliyorum (Açıklayabilir ve uygun örnekler verebilirim)	

Ek 2. Öğretmen Gözlem Formu Dolu Örneği

Ş.A. / Form 2: Gözlem Formu
 Tarih: 29.09.2018 Grup: A/B
 Öğretmen: Zehra ALTUNALP

Öğrencinin Adı Soyadı	Tartışmalara katılır	Arkadaşlarının görüşlerine saygı duyar	Diğer öğrencilerin çalışmalarını gözlemler	Ölçütler					Toplam
				Perspektif ilgili kavramları birt / cevap verebilir	Tek Kaçışlı perspektif çizimini tekniğe uygun olarak yapabilir	Cift Kaçışlı perspektif çizimini tekniğe uygun olarak yapabilir	Cevre-mekân ilişkisini Perspektifte uygun kurgular	İmgesel mekân çalışmalarında yaratıcı/öz değerler üretir	
9 Serife NUR	1	2	3	4	5	6	7	4	4
10 Ayşe AYDIN	3	5	4	5	4	4	4	3	3
12 Nisa ÖZGÜR	3	3	5	5	5	5	5	5	5
15 Baş KANLIYAN	4	4	3	4	3	3	3	3	3
19 Ceylan DİLBAZ	2	3	3	4	4	3	3	3	3
20 Dümüşen DİMİŞEKEL	3	3	3	4	4	3	3	3	3
22 KOCAGA	3	3	3	4	4	3	3	3	3
24 Nihal LAPLAN	3	5	3	2	3	3	2	2	2
26 Kerem AKSLAN	2	3	2	2	3	3	2	2	2
27 Sabiha ÖZBAYRAK	4	4	4	4	4	4	4	4	4
63 Melih TOKRAK	3	3	3	3	3	3	3	3	3
65 Ayşe AYDIN	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Ortalama									

1: hayır (yapamaz), 2: sınırlı (düzeyde), 3: orta (Düzeyde), 4: Evet (Yeterli düzeyde), 5: Mükemmel (beklentinin üstünde)

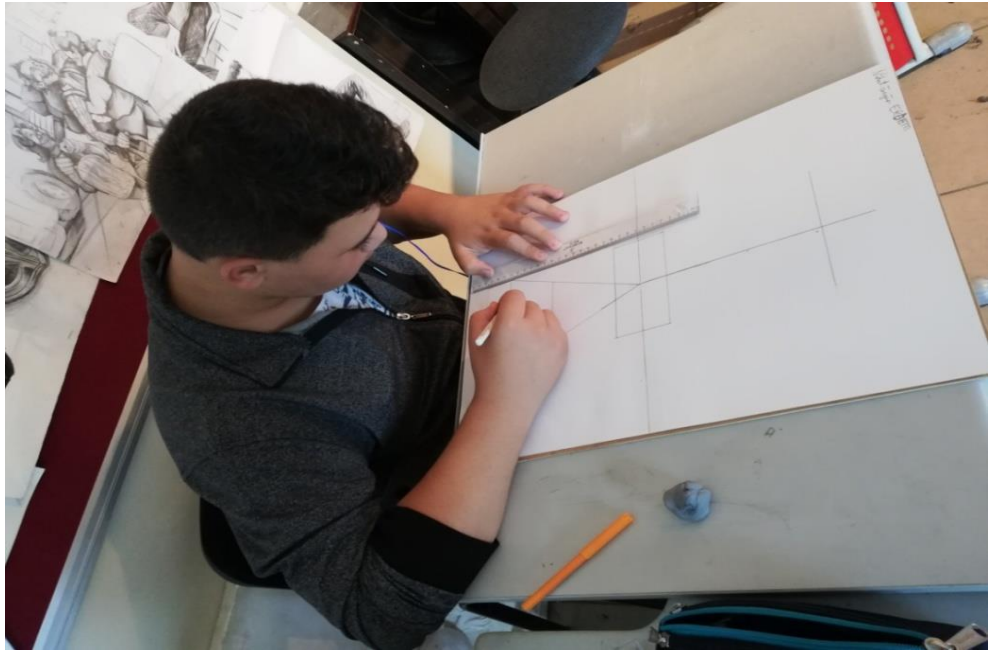
Ek 3. Araştırma Süreci Fotoğrafları

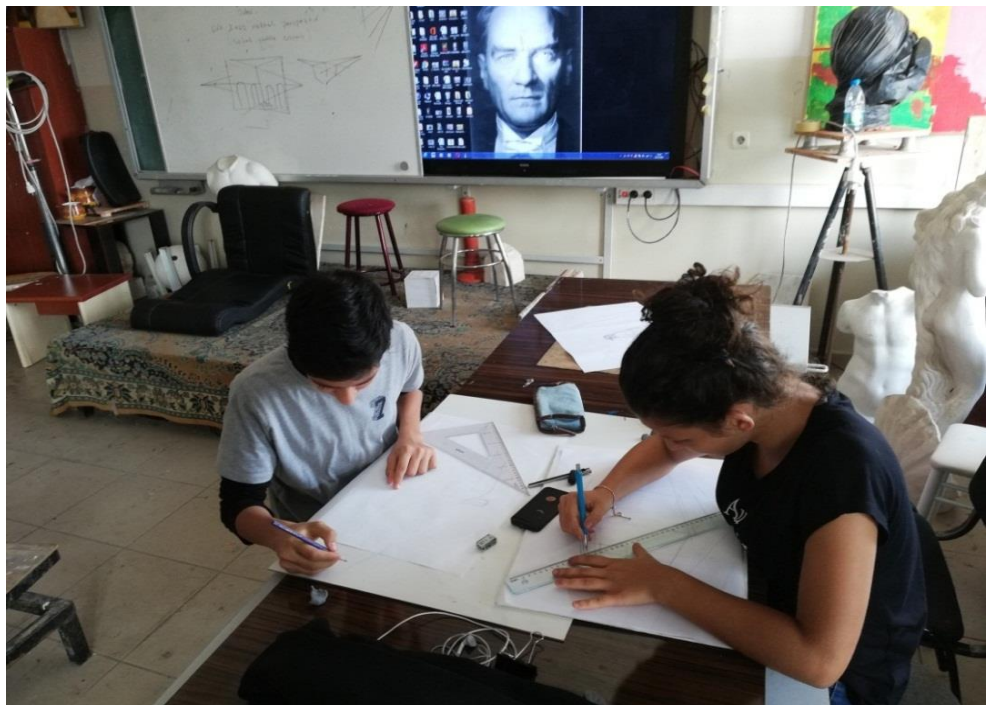
Fotoğraf 1.

Fotoğraf 2.

Fotoğraf 3.

Fotoğraf 4.

Fotoğraf 5.

Fotoğraf 6.

Fotoğraf 7.

Ek 4. Perspektif Sunu Çalışma Yaprakları

PERSPEKTİF

HAZIRLAYAN
ŞAHİN ARTUVAN

MANİSA-2018

İçindekiler

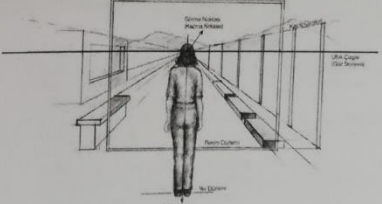
- * 1. Perspektif Nedir
- * 2. Perspektifte Temel Terimler
- * 3. Perspektif Türleri(Çeşitleri)
- * 3.1 Çizgi Perspektifi
- * 3.1.1 Bir noktalı (paralel) perspektif
- * 3.1.2 İki noktalı (açısal) perspektif
- * 3.1.3 Üç noktalı (eğik) perspektif
- * 3.2 Atmosferik(Hava) Perspektif
- * Kaynakça

Perspektif Nedir

Perspektif bir pencereden dışarıya baktığımızda dışarıdaki nesneler bizden uzaklaştıkça küçülür, renk değerlerini kaybeder ve olduğundan farklı algılarımlar; bu farklılıkları renk çizgi değerleriyle anlatan alana "perspektif" denir.

- * Eşyaların biçimlerini, çizgilerin ve noktaların gösterdiği yönlerde (doğrultularında) çizerek, görüntü meydana getiren kurallara denir(Çağlarca, S, 1991,11).
- * Herhangi bir cismin, belirli koşullar altında göze görünen şekliyle resimlendirilmesine "Perspektif" adı verilir(Onat, E, 2015, S, 1)

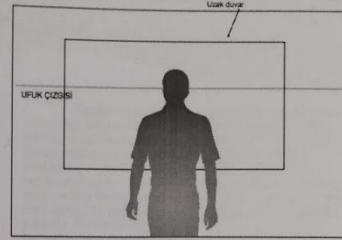
- * Üç boyutlu nesneyi ve mimari bir yapıyı, bir düzleme çizmeye diğer bir ifadeyle, görüntüyü düzlem üzerine "düşürme" ye izlerini aksettirmeye yarayan kuralların tümüne "perspektif" resim tekniği diyoruz(Balci, Y,B, Say, N, 2002, s, 85)

Görselde çizgi perspektifiyle ilgili terimler gösterilmiştir.
(TAŞÖREN ,B, Ö, E. S.TALAS,2017, [resim]temel sanat eğitimi(MEB), Ankara)

PERSPEKTİFTE TEMEL TERİMLER

* **Bakış Noktası:** Çizim yapmadan önce, çizeceğimiz objeyi belirli bir noktadan bakarak çizeriz. Bakacağımız nokta çizeceğimiz objelerin perspektif görünümünü etkileyecektir. Resmi yapan kişi çizeceği objenin en iyi çizilebilecek noktasını tespit ederek işe başlar. Bakış noktası resme bakılan yeri ve yüksekliği ifade eden noktadır.

TAŞÖREN, B, Ö, E, S TALAS, 2017, temel sanat eğitimi (MEB), Ankara)

* **Yer Çizgisi (Zemin Çizgisi):** Çizilecek resmin çizerinin, diğer bir deyişle ressamın, izleyicinin üzerinde durduğu zemini ifade eder.

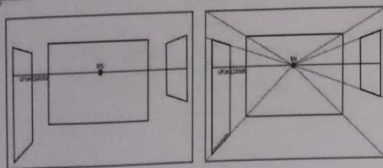
* **Ufuk Düzlemi-Ufuk Çizgisi:** Göz hizasından geçtiği varsayılan yatay çizgidir. Doğada gök ile denizin birleştiği yer ufuk çizgisi olarak tanımlanır (Artut, K, 2001, s,165).

* Kapalı alanda perspektif çizimi yaparken de göz seviyesinden geçen çizginin ufuk çizgisi olduğunu da bilmemiz gereklidir. Bu anlamda gözlemcinin gözlerinden geçtiği var sayılan ve yer düzlemine paralel ve yatay olan tüm çizgilerin bulunduğu çizgiye "ufuk çizgisi" denir (Balci, Y, B, Say, N, 2002, s, 89).

* **Bakış Uzaklığı:** Gözlemcinin (izleyicinin) çizeceği nesneye en yakın olan mesafesine bakış uzaklığı denir.

* **Bakış Yüksekliği:** İzleyicinin (Gözlemcinin) baktığı noktadan, objenin bulunduğu yer düzlemi arasında ki yüksekliğe "bakış yüksekliği" denir.

* **Resim Düzlemi:** İzleyicinin (gözlemcinin) perspektif resmini çizdiği düzleme (resim kâğıdı, duralit, tuval, v.b...) resim düzlemi denir.

TAŞÖREN, B, Ö, E, S TALAS, 2017, temel sanat eğitimi (MEB), Ankara)

* **Kaçma Noktası:** Ufuk çizgisi üzerinde yer alan gözlemcinin baktığı, bakış noktasından sonsuza doğru giden çizgilerin birleştiği noktaya kaçma noktası denir.

* **Kaçan Çizgiler:** Gözlemcinin (izleyicinin) baktığı noktadan, yanlara doğru çıkıp, sonsuza kadar giden çizgilere "Kaçan çizgiler" denir.

* **İz Düşüm:** Bir nesnenin bir düzlem üzerine düşürülen görüntüsüne "iz düşüm" denir. Bir nesneye ışık verildiğinde bir düzlem üzerine gölgesi düşer bu gölge o nesnenin iz düşümüdür. (MEGEP, 2007, S,4)

Perspektif Türleri(Çeşitleri):

* Perspektif, Çizgi perspektifi ve Atmosferik (hava) perspektifi olmak üzere iki bölüme ayrılır.

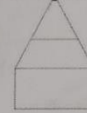
Çizgi Perspektifi

* Eşyaların biçimlerini, çizgilerin ve noktaların gösterdiği yönlere (doğrultularında) çizerek, görüntü meydana getiren kurala denir(Çağlarca, S, 1991, s,11). Demir yolundan baktığımızda rayların iki yanına sıralanmış elektrik direklerine dikkat ettiğimizde, boylarının bizden uzaklaştıkça küçüldüklerini görürüz; yine raylara baktığımızda demir yolunu oluşturan rayların ufka doğru daraldıklarını ve bir noktada birleştiklerini görürüz. Bir nesne bizden uzaklaştıkça, uzaklığının karesinin tersi oranda küçülür.

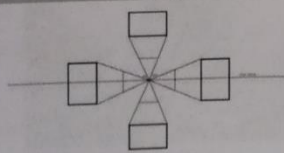
Çizgi perspektifi kendi içinde üçe ayrılır.

* **Bir noktalı (paralel) perspektif:** Resim düzlemindeki kaçan çizgilerin, merkezde bulunan tek bir noktada buluşmasına denir. Resim düzlemindeki paralel, dikey tüm çizgiler, ufuk noktasında birbirleriyle çakışır. Ufuk çizgisi, gözlemcinin göz hizasından geçtiği var sayılan çizgiye karşılık gelir ve gözlemcinin objeyi gözlemlediği yerden belirlenir. Görme noktası ile kaçış noktası bir noktalı perspektifte aynı yerdedir.

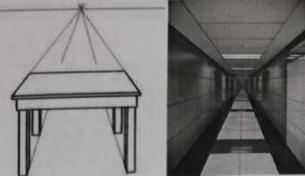
KN

Görsel 1 Dikdörtgen kutunun bir kaçış perspektife göre çizimi.
Taşören, Ö, B, Sözer, E, Talas, 2017, [Resim], s.159

Görsel 2 tek kaçış noktalı perspektife göre dikdörtgen prizmanın farklı açılardan çizimi.
(Taşören, Ö, B, diğerleri, 2017, [Resim], s.159)

Görsel3-4 Bir kaçış noktalı perspektife göre masa ve iç mekân (koridor) çizimi. (Taşören, Ö, B, Diğerleri, 2017, [Resim], s.160)
(Taşören, Ö, B, Diğerleri, 2017, [Fotoğraf], s.160)

İki noktalı (açısal) perspektif

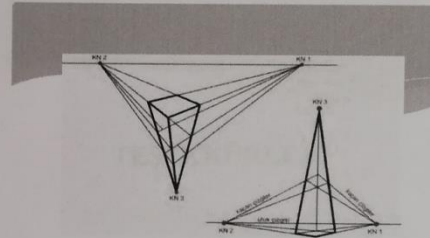
- * Gözlemcinin baktığı nenenin, gözlemciye en yakın kenarının esas alınarak diğer kenarlarında ufuk çizgisinin herhangi bir yerinde bulunduğu perspektife denir. Düzlem üzerindeki çizgiler, ufuk çizgisinde ki kaçış noktalarına uzanır. İki noktalı perspektifte, nesnelerin en çok üç yüzeyi çizilir ve görülür

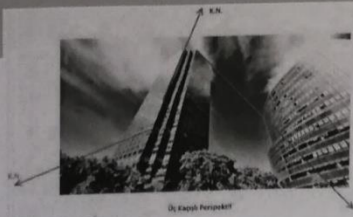
(Görsel 5) İki noktalı perspektifte göre masa ve dikdörtgen prizma çizimi. (Taşören, Ö. B. Diğerleri, 2017, [Resim], s.162)

Üç noktalı (eğik) perspektif

- * Gözlemcinin gözlemediği objenin, yukarıdan aşağıya veya aşağıdan yukarıya derinlik etlisi oluşturacak şekilde çizimlerin yapıldığı perspektif türüdür. Objelerin yakın kenarının dışındaki kenarlar, düzlemde derinlik oluşturacak şekilde üç ayrı noktada birleşirler. Derinlemesine çizimlerde ve dikey çizim yapılacak konumlarda, bu tür perspektifin etkisinden yararlanılabilir.

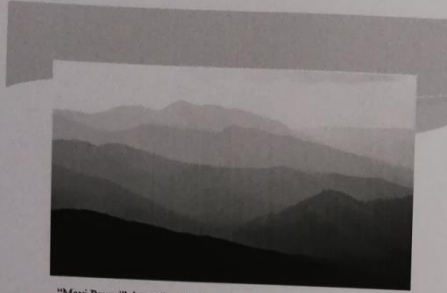
Görsel7 Üç Kaçış Noktalı perspektif çizimi. (Taşören, Ö. B. Diğerleri, 2017, s. 163)

Görsel 8 Üç kaçış noktalı perspektif (Taşören, Ö. B. Diğerleri, 2017, [Fotoğraf], s.164).

Atmosferik(Hava) Perspektifi:

- * Hava perspektifi, renk perspektifi veya tonal perspektifte denilen, derinlik etkisi, yer küreyi saran atmosfer katmanlarının, renkleri ve biçimleri üzerinde oluşturduğu yoğunluk nedeniyle, uzakların daha silik yakınları daha net ve berrak görünmesine neden olan olguya denir. Özellikle derinliğin etkin olduğu manzara resimlerinde daha etkin olmakla birlikte hemen her türlü resim tasarımlarında uygulanabilir. Hava perspektifi (tonal perspektif) oluşturmak için, geometrik kuralları bilmeye gerek yoktur. Bunun için, renklerin özellikleri, renk teknikleri ve tonlama tekniklerini bilmek, doğa daki atmosfer etkisini çok iyi etüt etmek gerektir(Balci, Y.B, Say, N, 2002, s. 97)

"Mavi Peyzaj", <https://www.dreamstime.com, ID 26377627 01.2017 14:10>

tuval üzerine yağlı, 1634; Los Angeles County Sanat Müzesi'nde. 59,1 x 82,9 cm.

Görsel 10 Hava Perspektifi (Claude Lorrain tarafından pastoral peyzaj, Liber Veritatis (78), 1644'den kahverengi ve gri kahverengi kalemle. In the British Museum)

TEŞEKKÜRLER.

Kaynakça

- Çağlarca, S.(1991), s:11, Perspektif Resim ve Güçle çizimi, İnkilap Yayınevi, İstanbul.
- Onat, E, 2015, S. 1-11, Perspektif ve perspektifli gölge çizimi, EĞİTİM Yayınevi, Ankara.
- Balci, B.Y ve Say, N. (2007) s. 85-89-97, Temel Sanat Eğitimi, Ya-Pa Yayın, İstanbul.
- Aruz, Kazım, (2001), s. 165, Sanat Eğitimi Kuramı ve Yöntemleri, An Yayıncılık, Ankara.
- Balci, B.Y ve Say, N.(2002) s. 85-89-97, Temel Sanat Eğitimi, Ya-Pa Yayın, İstanbul.
- Çağlarca, S.(1991), s:11, Perspektif Resim ve Güçle çizimi, İnkilap Yayınevi, İstanbul.

Görsel Kaynakça

- TAŞÖREN, B. Ö. F. S. TALAS, 2017, [resim]temel sanat eğitimi(MEB), Ankara)
- (Taşören, Ö. B, Diğerleri, 2017, [Resim], s.160)
- (Taşören, Ö. B, Diğerleri, 2017, [Fotograf], s.160)
- Taşören, Ö. B, diğerleri, 2017, [Resim], s.162)
- Taşören, Ö. B, diğerleri, 2017, s. 163)
- (Taşören, Ö. B, Diğerleri, 2017, [Fotograf], s.164).
- "Mavi Peyzaj", <https://www.dreamstime.com, ID 26377627 01.2017 14:10>
- tuval üzerine yağlı, 1634; Los Angeles County Sanat Müzesi'nde. 59,1 x 82,9 cm.
- Hava Perspektifi (Claude Lorrain tarafından pastoral peyzaj, Liber Veritatis (78), 1644'den kahverengi ve gri kahverengi kalemle. In the British Museum)

Ek 5. Araştırma İzin Belgesi

MANİSA GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜNE

Pamukkale Üniversitesi eğitim enstitüsü güzel sanatlar eğitimi Ana Bilim Dalı Resim İş öğretmenliği Yüksek Lisans öğrencisiyim, Yrd. Doç Bekir İNCE danışmanlığında yürüttüğüm "Manisa Güzel Sanatlar Lisesi 9. Sınıflarda Perspektif eğitimi Sorunları ve Çözüm Önerileri " adlı tez çalışmasını ve teze ait testleri çalıştığım kurum olan, Manisa Güzel Sanatlar Lisesinde yapmak istiyorum.

Gereğini Bilgilerinize arz ederim.

11.10.2018 .

Şahin ARTUVAN

EKLER

- 1.Tez Önerisi
- 2.Kullanılacak Testler.

İlgili bulunmuştur.

Yılmaz SERTDEMİR

Onaylıdır

2018

MANİSA GÜZEL SANATLAR LİSESİ MÜDÜRLÜĞÜ

MANİSA

T.C.

Ek 6. Öğrenci Bilgi Formu Örneği

<u>DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU</u>
(Öğrenci bilgi Formu)
Adı Soyadı:..... Sınıfı:..... No:... Tarih:.....
Cinsiyetiniz: Bay() Bayan ()
Yaşınız:
Anne-baba evli () Anne-baba boşanmış ()
Yaşadığınız İl (.....)
Yaşadığınız yer Köy () Kasaba () İlçe () İl ()
Ailenizin Eğitim Durumu
Annenizin Eğitim Durumu Okur –Yazar Değil (), İlkokul (), Ortaokul(), Lise(), Üniversite()
Babanızın Eğitim Durumu Okur –Yazar Değil (), İlkokul (), Ortaokul(), Lise(), Üniversite()
Ailenizde Sanat Eğitimi Alan Var mı? Var ise sanat eğitiminin adı.(Anne, Baba, Abi). Var() Yok()
Ailenizin Gelir Durumu. (.....tl.)
Yukarıdaki bilgiler şahsıma aittir. imza

Ek 7. Günlük Ders Planı Örneği

ETKİNLİK ADI	PERSPEKTİF (ŞUBAT 1. 2.3.4.5 Hafta)
DERS	GÖRSEL SANATLAR (RESİM)
SINIF	9
SÜRE	20 DERS SAATİ
ÖĞRENME ALANLARI	Görsel Sanatlarda Biçimlendirme
ALT ÖĞRENME ALANLARI	Perspektif
KAZANIMLAR	<ol style="list-style-type: none"> 1. Çevresindeki objeler ve mekânlardaki perspektif görünümleri algılar. 2. Perspektif çeşitlerini ayırt eder. 3. Derinlik etkisinin oluşumunu gözlemler. 4. Derinlik etkisini görselleştirir. 5.Çizgi perspektifini çalışmalarında uygular.
YÖNTEM VE TEKNİKLER	Sunuş Yoluyla Öğrenme, Buluş Yoluyla Öğrenme, Problem Çözme Yoluyla Öğrenme, İnceleme, Karşılaştırma, Sonuç Çıkarma
ARAÇ VE GEREÇLER	Resim Kâğıdı, Resim Kalem, Cetvel Takımı, Örnek Sanatçı Çalışmaları, Resim Altlığı.
KAYNAKLAR	Örnek Çalışmalar, Konu Hakkında Bilgi, Ppt Sunum, Perspektif Kitapları.
DERSE HAZIRLIK	Perspektifle İlgili Ppt Ödevi Hazırlamaları İstendi, Öğrencilerden Okulun Koridor, Merdiven, Bahçe Duvarı Vb. Bölümlerini Değişik Açılardan Gözlemleyerek Sınıfa Gelmeleri İstenir.

ETKİNLİK SÜRECİ	<p>Öğrencilere yöneltilen; Öğrenciler, okulun koridor, merdiven, bahçe duvarı vb. bölümlerinin değişik açılardan görünümünü gözlemler. Öğrencilere bu görünümünün nasıl algılandığına yönelik sorular aşağıdaki gibi yöneltilerek karşılaştırma yapmaları sağlanır. Perspektifle ilgili görseller ve animasyon izletilir, ppt sunumu gösterisi yapılır.</p> <p>a) Yakınıımızdaki varlıklar ile uzaktaki varlıklar arasında görünüm farkı nedir? b) Cisimlerin kenar çizgileri bizden uzaklaştıkça nasıl görünüyor? c) Yakındaki renkler ile uzaktaki renklerin canlılıklarını aynı mı görüyorsunuz? Vb.</p> <p>Daha sonra öğrenciler okulun bu bölümlerinden kara kalem eskiz çalışması ya da verilen konuya istinaden imgesel resim yaparlar.</p>
AÇIKLAMALAR	<p>Kazanım nu.: 2 Perspektif çeşitleri aşağıdaki gibi verilmelidir.</p> <p>1. Çizgi perspektifi</p> <p>a. Tek kaçış noktalı perspektif b. İki (Açısal) kaçış noktalı perspektif c. Üç (Eğik) kaçış noktalı perspektif ç. Dairesel perspektif</p> <p>2. Renk (hava) perspektifi</p>
ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME:	<p>Bu etkinlikte öğrencilerin değerlendirilmesi Ürün Değerlendirme Ölçeği ile yapılacak.</p>

Ek 8. Öğretim Materyali Perspektif Dersi kazanım ve Metafor Formu Örneği

Öğretim Materyali Perspektif Dersi Kazanım Formu				
Sıra	Kazanım	Evet	Kısmen	Hayır
1	Temel Sanat Eğitiminde (TSE) Perspektif Konusunu İşlerken Öğrenme Zorluğu Yaşadınız mı?			✓
2	Derste Öğretim Materyali (Gözlük) Kullanımı Öğrenmenizi Kolaylaştırdı mı?	✓		

Perspektif Öğrenirken Özel Gözlük Kullanmak (...Kimyager.....) Gibidir.

Çünkü kendimi deney yaparken ve bir şeyler keşfetmeyi amaçlarken düşündüm. Sanki önemli bir konu hakkında patlayıcı bir deney yapıyorumuz gibi kafamda kurgulandı.

Ek 9. Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Formu

Değerli Hocam,

Ben Şahin Artuvan, Manisa Güzel sanatlar Lisesinde Görsel sanatlar Öğretmeni olarak görev yapmaktayım. Pamukkale Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisiyim. Tez araştırma konum "Güzel sanatlar Lisesi 9. Sınıf perspektif Öğretiminde Karşılaşılan Güçlükler (sorunlar) ve Çözüm Önerileri" dir.

Bu formda 2018-2019 Eğitim öğretim yılı Manisa Güzel Sanatlar Lisesinde Deney ve Kontrol grubu olmak üzere 9. sınıf öğrencilerinin tek/ çift kaçış noktalı perspektif çizimleri bulunmaktadır.

Aşağıdaki resimlerde perspektifle ilgili çizim hatalarını renkli bir kalemle (tercihen kırmızı) daire içine alarak işaretleyiniz. Herhangi bir hata tespit etmediyseniz işaretleme yapmanıza gerek yoktur. Konuyla ilgili açıklama yazmaya gerek duyarsanız alttaki boşluğu kullanabilirsiniz. Yardımlarınız için teşekkür ederim.

Şahin Artuvan

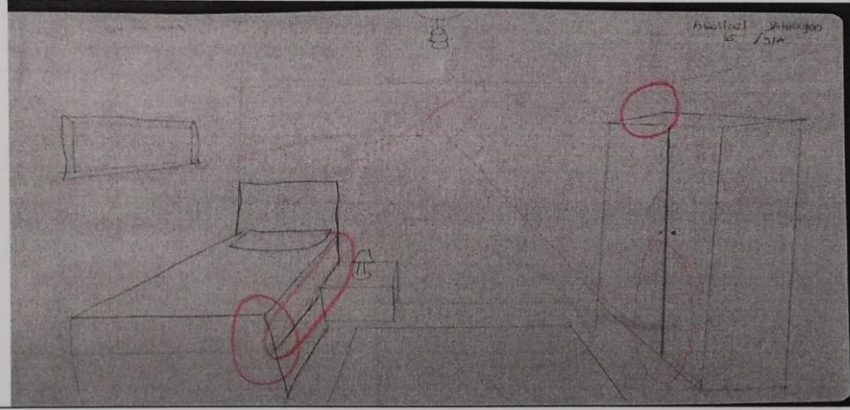
Manisa güzel sanatlar Lisesi

Tel:05053964190

sartuvan@gmail.com

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE

ÖRNEK

Aşağıdaki kazanımları ne ölçüde karşıladığını işaretleyiniz.

1-10

Sıra	Kazanım	Evet	Kismen	Hayır
1	Çevresindeki objeler ve mekânlardaki perspektif görünümelerini algılar.		✓	
2	Derinlik etkisinin oluşumunu gözlemler.	✓	✓	
3	Derinlik etkisini gösterir.		✓	
4	Çizgi perspektifini çalışmalarında uygular.		✓	

Gerek duyarsanız bu bölüme açıklama yazabilirsiniz.

5

DÖ- TK- K1 / DÖ-TK- D1

DS - TK-K1 / DS - TK - D1

DS - ÇK - K1 / DS - ÇK - D1

Ek.10 Deney/Kontrol Grubu Uygulama Öncesi Çalışma: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalaması Tablosu

Çalışma 1													
Deney G.							Kontrol G.						
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	K.G. Ort.
1	1	1,5	1,5	1,5	1,25	1,35	11	0	0,5	1,5	1,25	0	0,65
2	2	2	2	1,25	1,5	1,75	12	1,75	2	2	1,5	1,5	1,75
3	1,5	1,25	1	1,5	0,75	1,2	13	0,5	2	1,25	1,25	0	1
4	1,75	1	1,5	1,5	1,5	1,45	14	1,75	2	1,5	1,75	1,25	1,65
5	1,75	2	2	1,5	1,75	1,8	15	1,25	1,25	1,25	1,5	1	1,25
6	2	1,5	1,75	1,75	1	1,6	16	1	0	0,25	1,25	0	0,5
7	1	0	0,25	1,25	0	0,5	17	1	2	0,5	1,5	1	1,2
8	0	0	0,25	1	0	0,25	18	1	1	0,5	1,5	0,25	0,85
9	1	0,75	1	1,5	1,25	1,1	19	0,25	1	1,5	1,25	1	1
10	1,5	2	1,25	1,25	1	1,4	20	0	0,25	0	1,25	0	0,3
Ort.	1,35	1,2	1,25	1,4	1	1,24		0,85	1,2	1,025	1,4	0,6	1,02

Ek.11 Deney/Kontrol Grubu Uygulama Sonrası Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Tablosu.

Çalışma 1													
Deney.G.							Kontrol.G.						
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	K.G. Ort.
1	2	2	2	1,75	1,5	1,85	11	2	2	1,25	1,75	1,75	1,75
2	2	2	2	2	2	2	12	2	1,5	1,25	1,5	1,75	1,6
3	1,75	2	2	1,75	1,5	1,8	13	1,5	1,5	1	1,25	1	1,25
4	1,5	1,75	2	1,75	0	1,4	14	1	1	1	1,25	0	0,85
5	2	2	2	2	1,5	1,9	15	1,75	1	1	1,5	0,75	1,2
6	1,75	0,75	1,75	2	1	1,45	16	1	1	1	1,25	0,25	0,9
7	2	2	2	2	2	2	17	0,75	0	0,25	1,25	0	0,45
8	2	1,75	2	2	2	1,95	18	1,75	2	2	1,75	0,75	1,65
9	1,75	1,25	2	2	1,25	1,65	19	1,75	1,75	1,5	1,75	1,75	1,7
10	1,75	2	2	2	0,5	1,65	20	2	2	2	1,5	1,5	1,8
Ort	1,85	1,75	1,975	1,925	1,325	1,77		1,55	1,375	1,225	1,475	0,95	1,32

Ek:12 DeneY / Kontrol Grubu Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi İçin Uzman Değerlendirme Kazanım Puan Ortalamaları Tablosu.

Çalışma 1	Kazanım			
	DeneY Grubu		Kontrol Grubu	
	Uyg Öncesi	Uyg.Sonrası	Uyg Öncesi	Uyg.Sonrası
Kazanım	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}	\bar{X}
Ort. Puan	1,24	1,8	1,02	1,32
	1,02	1,32	1,88	1,40

Ek:13 DeneY/Kontrol Grubu Uygulama Öncesi Çalışma1: Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi / Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu.

Çalışma1							Kontrol G.						
DeneY G.							K.G.						
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	Ort.
1	0	1	4	2	1	1,6	11	1	2	1	2	3	1,8
2	0	1	3	1	2	1,4	12	1	1	0	2	1	1
3	3	4	6	2	3	3,6	13	1	1	2	3	3	2
4	2	2	1	1	2	1,6	14	1	0	0	1	1	0,6
5	1	1	0	1	1	0,8	15	1	2	2	3	1	1,8
6	1	3	1	2	0	1,4	16	1	5	3	2	3	2,8
7	0	7	2	3	2	2,8	17	1	0	3	1	1	1,2
8	1	5	0	4	5	3	18	1	7	0	2	5	3
9	1	4	0	3	2	2	19	1	2	0	3	2	1,6
10	2	4	4	2	3	3	20	1	4	0	4	6	3
Ort.	1,1	3,2	2,1	2,1	2,1	2,12		1	2,4	1,1	2,3	2,6	1,88

Ek:14.Deney/Kontrol Uygulama Sonrası Çalışma1 : Tek Kaçışlı İç Mekân Perspektif Çizimi
/ Uzman Değerlendirme Hata Tespiti Tablosu.

Çalışma1							Kontrol						
Deney G.							G.						
Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	D.G. Ort.	Öğrenci	U1	U2	U3	U4	U5	K.G. Ort.
1	1	0	0	2	1	0,8	11	2	1	0	1	2	1,2
2	0	0	0	1	0	0,2	12	1	3	0	2	0	1,2
3	1	1	0	1	0	0,6	13	1	2	1	3	1	1,6
4	0	0	0	3	1	0,8	14	1	2	0	3	4	2
5	1	1	1	2	2	1,4	15	1	3	0	2	3	1,8
6	1	2	0	1	0	0,8	16	1	5	0	4	5	3
7	1	0	0	1	0	0,4	17	1	0	0	3	0	0,8
8	1	4	0	3	1	1,8	18	1	0	0	1	1	0,6
9	1	3	0	3	1	1,6	19	1	1	0	1	0	0,6
10	1	0	0	1	3	1	20	1	0	0	3	2	1,2
	0,8	1,1	0,1	1,8	0,9	0,94		1,1	1,7	0,1	2,3	1,8	1,4

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel bilgiler	
Adı	Şahin
Soyadı	ARTUVAN
Doğum Yeri ve Tarihi	Malatya/Yeşilyurt-15.11.1976
Uyruğu	Türkiye Cumhuriyeti
İletişim adresi: E-Mail Adresi	Manisa Güzel sanatlar Lisesi- sartuvan@hotmail.com
Eğitim	
İlköğretim	Malatya Kemal Özalper İlkokulu
Ortaöğretim	Malatya Gazi Lisesi
Yükseköğretim (Lisans)	Malatya İnönü üniversitesi
Yüksek Öğretim (Yüksek Lisans)	
Yabancı Dil	
Yabancı Dil Adı	-----
Sınav Adı	----
Sınavın Yapıldığı Ay ve Yıl	-----
Alınan Puan	-----
(Varsa) Mesleki Deneyim	
Yıl (lar)	Mesleki Deneyim
15(on beş)	Millî Eğitim Bakanlığında Görsel Sanatlar Öğretmeni

Ek 15. Tez Kontrol Listesi

	KONTROL EDİLDİ
Tez düzeni tez yazım kılavuzuna uygun düzenlenmiştir.	
Sayfa boşlukları uygun düzenlenmiştir.	
Tüm metin Times New Roman yazı stili 1,5 satır aralıklı 12 punto ile yazılmıştır.	
Sayfa numaraları kâğıdın sağ üst köşesine yazılmıştır.	
Metin içindeki başlıklar APA stiline uygun düzenlenmiştir.	
İçindekiler, tablolar ve şekiller listeleri tez yazım kılavuzuna uygun düzenlenmiştir.	
Tezde bulunan tüm tablolar gereklidir.	
Tüm tablo başlıkları tez yazım kılavuzuna uygun yazılmıştır.	
Tüm şekil başlıkları tez yazım kılavuzuna uygun yazılmıştır.	
Tüm tablo ve şekillere metindeki bölüm sırasına göre numara verilmiştir.	
Tablolar APA stiline uygun hazırlanmıştır.	
Metin içindeki tüm alıntılar uygun şekilde belirtilmiştir.	
Metin içerisinde verilen tüm kaynaklar, kaynakça listesinde bulunmaktadır.	
Kaynak gösterimleri tez yazım kılavuzuna uygun düzenlenmiştir.	
Kaynakça listesi APA stiline uygun düzenlenmiştir.	

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Bekir İNCE